

254/2015. (XII. 17.) XI.ÖK határozat melléklete

Budapest Főváros

XI. Kerület Újbuda Önkormányzata

**Kerületi Esélyegyenlőségi Program
2016-2020.**

www.pestesely.hu

TARTALOM

1. Vezetői összefoglaló	5
2. Bevezetés	7
2.1 Jogszabályi háttér	7
2.2 Újbuda Önkormányzat esélyegyenlőséghez kapcsolódó, főbb hatályos dokumentumai, honlapjai, helyi rendeletei	9
2.3 Célkitűzések	11
2.4 Az Esélyegyenlőségi Program tartalma	11
3. A 2010-2015 évi Helyi Esélyegyenlőségi Program végrehajtása, főbb eredményei.....	13
3.1 Díjak, elismerések	13
3.1.1 Idősbarát Önkormányzat Díj (2013).....	13
3.1.2 Fogytékosságbarát Munkahely Díj (2014)	13
3.1.3 Családbarát Munkahely díj (2015)	13
3.1.4 Társadalmilag felelős munkáltató minősítés, ezüst fokozat (2015)	14
3.2 Megvalósított kiemelt esélyegyenlőségi programok Újbudán.....	14
3.2.1 Hivatali Esélyegyenlőségi Terv	14
3.2.2 Lakossági és intézményi szemléletformáló programok	15
3.2.3 Fogytékos emberek esélymegerősítő foglalkoztatása a Polgármesteri Hivatalban és az önkormányzati fenntartású szervezetekben.....	18
3.2.4 A „Rugalmas munkahelyek, családbarát Újbuda” Program	18
3.2.5 Időseket érintő, megvalósult kerületi programok	21
3.3 Az esélyegyenlőségi mainstreaming bevezetése az Önkormányzat stratégiai döntéshozatalában	27
3.4 Ágazatok által végrehajtott kiemelt aktivitások, programok	28
3.4.1 Városfejlesztés, városüzemeltetés	28
3.4.2 Egészségügy	29
3.4.3 Kultúra- és sport	30
3.4.4 Oktatás-óvodáztatás	32
3.4.5 Szociális feladatellátás	32
4. Átfogó kerületi-ágazati helyzetelemzés	34
4.1 Újbuda területi felosztása	34
4.2 A kerület fő demográfiai jellemzői, tendenciák.....	36
4.2.1 Állandó népesség és lakónépesség.....	36
4.2.2 A népesség nemek és korcsoportok szerinti megoszlása	36
4.2.3 Képzettség	37

4.3 Munkaerő-piaci helyzetkép.....	38
4.3.1 Foglalkoztatottság	38
4.3.2 Regisztrált álláskeresők	39
4.4 Lakhatás	40
4.4.1 A kerületi önkormányzati lakásállomány általános jellemzői	40
4.4.2 A kerületi Lakásgazdálkodási Konceptió lakáspolitikai javaslatai	42
4.5 Szociális helyzet: támogatási és ellátórendszer	44
4.5.1 A pénzbeli és természetben nyújtott ellátások	44
4.5.2 Az Önkormányzat által biztosított személyes gondoskodást nyújtó ellátások	46
4.5.3 Az Önkormányzat gyermekvédelmi feladatai	50
4.5.4 Ágazati fejlesztési célok és javaslatok:	52
4.6 Egészségügyi ellátórendszer	52
4.6.1 Alapellátás.....	53
4.6.2 Szakellátás	54
4.7 Oktatás – óvodai feladatellátás.....	55
4.7.1 A kerületi óvodai nevelés fő jellemzői.....	56
4.7.2 A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek ellátása és a gyógypedagógusi hálózat működtetése	57
4.7.3 A korai fejlesztés helyzete a kerületben.....	58
4.7.4 Fejlesztési célok és feladatok	59
4.8 Kultúrával és sporttal kapcsolatos feladatellátás	62
4.8.1 Kulturális élet.....	62
4.8.2 Célok, kiemelt feladatok a kultúra területén	63
4.8.3 Sport	64
5. Kiemelt (védett tulajdonságú) esélyegyenlőségi célcsoportokra vonatkozó helyzetelemzés	65
5.1 Nők	65
5.1.1 Kerületi programok és szolgáltatások a célcsoport részére	68
5.2 Mélyszegénységben élők	69
5.2.1 Kerületi programok és szolgáltatások a célcsoport részére	74
5.3 Romák	74
5.3.1 Kerületi programok és szolgáltatások a célcsoport részére	77
5.4 Fogycatékossággal élő és tartósan egészségkárosodott emberek	77
5.4.1 Kerületi programok és szolgáltatások a célcsoport részére	79
5.4.2 Önkormányzati közszolgáltatások egyenlő esélyű, akadálymentes lakossági hozzáférésének biztosítottasága	80
5.5 Gyermekek, fiatalok.....	83
5.5.1 Kerületi programok és szolgáltatások a célcsoport részére	85
5.6 Idősek.....	86

5.6.1 Kerületi programok és szolgáltatások a célcsoport részére	88
5.7 Hajléktalanok	89
5.7.1 Kerületi programok és szolgáltatások a célcsoport részére	91
6. Fő esélyegyenlőségi problémapontok meghatározása célcsoportok szerinti bontásban	93
6.1 Nők	93
6.2 Mélyszegénységben élők	94
6.3 Romák	94
6.4 Fogytékossággal élő, tartósan egészségkárosodott emberek.....	95
6.5 Gyermek, fiatalok.....	97
6.6 Idősek.....	98
6.7 Hajléktalanok	99
7. Beavatkozási irányok keretrendszere célcsoportok és szakmai ágazatok szerinti bontásban	101
7.1 Nem célcsoport-specifikus, illetve több célcsoportot érintő, ágazatok feletti intézkedések	101
7.2 Nem célcsoport-specifikus, vagy több célcsoportot érintő, ágazatokra vonatkozó intézkedések	104
7.3 Nőkre vonatkozó specifikus intézkedések.....	106
7.4 Mélyszegénységben élőkre vonatkozó specifikus intézkedések.....	106
7.5 Romákra vonatkozó specifikus intézkedések	107
7.6 Fogytékossággal élő, tartósan egészségkárosodott emberekre vonatkozó specifikus intézkedések	107
7.7 Gyermekre, fiatalokra vonatkozó specifikus intézkedések	108
7.8 Idősekre vonatkozó specifikus intézkedések.....	108
8. A Kerületi Esélyegyenlőségi Program Beavatkozási Akcióterv 2016-2020-ra kijelölt feladatainak intézkedési rendje	110

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Újbuda Önkormányzata a 2010. évben **Kerületi Esélyegyenlőségi Programot** fogadott el a 2010-től 2015-ig terjedő időszakra. A Program 2010-es elfogadásakor részletes helyzetfeltárás készült, illetve a helyzetfeltáráskor feltérképezett problémák, hiányok, lakossági szükségletek nyomán a vizsgált szektorokra kiterjedő **Beavatkozási Akcióterv** fogalmazódott meg. A Program végrehajtásának eredményeképpen Újbuda számos példaértékű eredménnyel dicsekedhet. Az Esélyegyenlőségi Program sikerének egyik legjobb fokmérője, hogy Újbuda esélyegyenlőségi területen megvalósuló erőfeszítéseit az utóbbi években számos díjjal is elismerték, mind a Hivatal, mind az Önkormányzat felé (Fogyatékoságbarát Munkahely Díj (2014), Családbarát Munkahely Díj (2015), Társadalmilag felelős munkáltató minősítés, ezüst fokozat (2015), Idősbarát Önkormányzat Díj (2013)).

Az Esélyegyenlőségi Program keretében, illetve ahhoz kapcsolódva 2010-2015 között számos olyan innovatív, illetve modellértékű aktivitás, fejlesztés valósult meg Újudán, amelyek fővárosi viszonylatban is egyedülállóak. Ezek között kiemelt helyen lehet említeni az önkormányzati döntés-előkészítéshez és stratégiai tervezéshez kapcsolódó esélyegyenlőségi mainstreaming bevezetését, a kerület esélyegyenlőségi „zászlóshajóinak” nevezhető családbarát és időseket támogató modellprogramok végrehajtását. De ide sorolhatjuk azokat a tréningeket és rendezvényeket, amelyek a kerületi szakemberek és helyi lakosság hátrányos helyzetű csoportok helyzetével kapcsolatos ismereteinek bővítését szolgálták. Ide tartoznak az egyes szakmai ágazatok által hozott, a hátrányos helyzetű kerületi lakosok szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést támogató intézkedések, illetve az esélyegyenlőségi munkatárs munkája a kerületi programok és fejlesztések megvalósításában. A kerületi Program a *Budapest – több mint esély* című fővárosi települési esélyegyenlőségi program igen széles spektrumú és koherens kerületi változata, amelynek fejlesztését a fővárosi programot kidolgozó szakmai műhely is segíti.

A jelenlegi, 2016-tól 2020-ig tartó időszakra szóló Helyi Esélyegyenlőségi Program elkészítésében a 2010-től 2015-ig végrehajtott Program szakmai alapjaira és eredményeire támaszkodtunk. **A helyzetfelméréshez az adatszolgáltatást az egyes ügyosztályok biztosították, így a helyzetfelmérés az ügyosztályok többéves munkájának eredményeit is mutatja. A Program szerves részét képező Beavatkozási Akcióterv** (az egyes ágazatokhoz kapcsolódó fejlesztési célok, illetve a szolgáltatási hiányosságok megszüntetését célzó aktivitások) **az ügyosztályi javaslatok bázisán, a Programot készítő szakértők javaslataival kiegészítve készült. A cselekvési terv kidolgozásánál a Fővárosi Települési Esélyegyenlőségi Program módszertana került alkalmazásra.**

A **Program keretrendszerének összehangolt palettáján hét veszélyeztetett célcsoport segítségére találunk javaslatokat.** A beavatkozások egy része adott ágazathoz (szociális, sport, kulturális, egészségügyi, városüzemeltetés, városfejlesztés), más részük több

ágazathoz kötődik, illetve horizontális beavatkozásokat kínál. A megkülönböztetett figyelmet igénylő célcsoportok pedig: hajléktalanok, idősek, gyermekek és fiatalok, fogyatékos emberek, roma identitásúak, mélyszegénységben élők, nők, illetve szülők.

A Program sikerét a világos célokra való koncentrálás, a kerületi és nem kerületi intézmények, a civil és karitatív szervezetek valamint a vállalkozások összehangolt együttműködése garantálja. Ezen erőforrások nemcsak költségkímélők, de szellemi és mentális hatásukkal megerősíthetik Újbuda Önkormányzata esélyegyenlőségi aktivitásainak határfokát, jobb legitimitációt képesek biztosítani a városfejlesztés emberi erőforrásokra irányuló, azokat erősítő döntéseihez.

2. BEVEZETÉS

2.1 Jogsabályi háttér

Magyarország Alaptörvénye Szabadság és felelősség c. fejezetének XV. cikke kimondja:

- (1) *„A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.*
- (2) *Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.*
- (3) *A nők és a férfiak egyenjogúak.*
- (4) *Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.*
- (5) *Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékosokkal élőket.”*

Az Alaptörvény rendelkezéseivel összhangban, az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 31.§(1) bekezdése kimondja, hogy: *„...a község, a város és a főváros kerületeinek önkormányzata (a továbbiakban: települési önkormányzat) ötévente öt évre szóló helyi esélyegyenlőségi programot fogad el.”*

A jogszabály 31. § (2) bekezdése szerint: *„a helyi esélyegyenlőségi programban helyzetelemzést kell készíteni a védett tulajdonságú, illetve hátrányos helyzetű társadalmi csoportok – különös tekintettel a nők, a mélyszegénységben élők, romák, a fogyatékosokkal élő személyek, valamint a gyermekek és idősek csoportjára – oktatási, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi és szociális helyzetéről, illetve a helyzetelemzésen alapuló intézkedési tervben meg kell határozni a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A helyzetelemzés és az intézkedési terv elfogadása során figyelembe kell venni a települési kisebbségi önkormányzatok véleményét. A programalkotás során gondoskodni kell a helyi esélyegyenlőségi program és a települési önkormányzat által készítendő egyéb fejlesztési tervek, koncepciók, továbbá a közoktatási esélyegyenlőségi terv és az integrált településfejlesztési stratégia antiszegregációs célkitűzéseinek összhangjáról.”*

A jogszabály 31. § (3) bekezdése szerint: *„a helyi esélyegyenlőségi program elkészítése során kiemelt figyelmet kell fordítani:*

- a) *az egyenlő bánásmód, az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás követelményének érvényesülését segítő intézkedésekre,*

b) az oktatás és a képzés területén a jogellenes elkülönítés megelőzésére, illetve az azzal szembeni fellépésre, továbbá az egyenlő esélyű hozzáférés biztosításához szükséges intézkedésekre,

c) a közszolgáltatásokhoz, valamint az egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosításához szükséges intézkedésekre,

d) olyan intézkedésekre, amelyek csökkentik a hátrányos helyzetűek munkaerő-piaci hátrányait, illetve javítják foglalkoztatási esélyeiket.

(4) A helyi esélyegyenlőségi program időarányos megvalósulását, illetve a (2) bekezdésben meghatározott helyzet esetleges megváltozását kétévente át kell tekinteni, az áttekintés alapján, szükség esetén a helyi esélyegyenlőségi programot felül kell vizsgálni, illetve a helyzetelemzést és az intézkedési tervet az új helyzetnek megfelelően kell módosítani.”

A jogszabály 31. § (3) bekezdése kimondja, hogy: „a helyi esélyegyenlőségi program időarányos megvalósulását, illetve a helyzet esetleges megváltozását kétévente át kell tekinteni, az áttekintés alapján szükség esetén a helyi esélyegyenlőségi programot felül kell vizsgálni, illetve a helyzetelemzést és az intézkedési tervet az új helyzetnek megfelelően kell módosítani.”

A Program elfogadása abból a szempontból is kiemelt fontosságú, hogy 2013. július 1-jét követően települési önkormányzat az államháztartás alrendszeréből, az európai uniós forrásokból, illetve a nemzetközi megállapodás alapján finanszírozott egyéb programokból származó, egyedi döntés alapján nyújtott, pályázati úton odaítélt támogatásban csak akkor részesülhet, ha a törvény rendelkezéseinek megfelelő, hatályos helyi esélyegyenlőségi programmal rendelkezik.

A Program elkészítésére vonatkozó részletes szabályokról a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet., valamint a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet rendelkezik.

További kapcsolódó főbb jogszabályok:

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- 2007. évi XCII. törvény a Fogyatékosokkal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről
- Az Európai Parlament és a Tanács 2006/54/EK irányelve (2006. július 5.) a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról
- 10/2006. (II. 16.) OGY határozat az új Országos Fogyatékosügyi Programról

- 176/2005. (IX. 2.) Korm. rendelet a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltatók akkreditációjának, továbbá az akkreditált munkáltatók ellenőrzésének szabályairól
- 2000. évi LX. törvény a foglalkoztatásból és a foglalkozásból eredő hátrányos megkülönböztetésről szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1958. évi 42. ülésén elfogadott 111. számú Egyezmény kihirdetéséről
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról

2.2 Újbuda Önkormányzat esélyegyenlőséghez kapcsolódó, főbb hatályos dokumentumai, honlapjai, helyi rendeletei

Hatályos dokumentumok, melyeknek egyes, vonatkozó fejezetei, illetve részei tartalmilag, szerkesztett formában az Esélyegyenlőségi Programba beépítésre kerültek:

- Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégiája (IVS) és Antiszegregációs Terve (2014-2020)
- Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Lakásgazdálkodási Konceptiója (2015-2020)
- Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata – Köznevelési Konceptió (2015)
- Újbuda Gazdasági Program (2015)
- Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzatának Polgármesteri Hivatala – Esélyegyenlőségi Terv (2015)
- Újbuda Kulturális Konceptiója (2015)
- Újbuda Idősügyi Konceptiója (2015-2025)
- Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata - A szolgáltatástervezési konceptió ötödik felülvizsgálata (2015)
- Újbuda Városfejlesztési Konceptiója (2014)
- Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Szociális és Gyermekvédelmi beszámoló (2014)
- Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Szolgáltatástervezési konceptiójának IV. felülvizsgálata (2013)
- Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Szociális és gyermekvédelmi évkönyv (2013)
- Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Közfoglalkoztatási terv (2010)
- Szent Kristóf Újbudai Szakrendelő és Egészségügyi Szolgáltató Nonprofit Kft. (korábban Gyógyír XI. Nkft.) közhasznúsági jelentései

- A szociális ellátórendszer továbbfejlesztése Újbudán (készítette: ELTE Társadalomtudományi Kar, 2008)
- Humán és intézményi infrastruktúra. A társadalmi szolgáltatások infrastruktúrájának állapota és fejlesztési lehetőségei a XI. kerületben. A szociális és oktatási szektor részfejlesztési programja (2011)
- Újbudai Szociális Kalauz
- Újbuda Minőségi időskor városi környezetben / Újbuda 60+ (készítette: TÁRKI Zrt. és BME Szociológia és Kommunikációs Tanszék, 2009. augusztus)
- Családbarát önkormányzati szolgáltatások feltérképezése és fejlesztési javaslatok (Készült a „Rugalmas munkahelyek, családbarát Újbuda” című projekt keretében, 2014)
- Monitoring jelentés a munkaerő-piaci folyamatokról – Budapest Főváros XI. kerület Újbuda (Készült a Budapest Esély Nonprofit Kft. szakmai műhelyében, Újbuda Önkormányzatának megbízásából, 2014)
- Motiváció Alapítvány kerületi akadálymentességi felmérésének eredménydokumentációja (2014)

Honlapok:

- www.ujbuda.hu
- www.ujbudagamesz.hu
- www.ujbudaprizma.hu
- www.szentkristofrendelo.hu

Vonatkozó helyi rendeletek:

- 10/2015. (II. 25.) XI.ÖK rendelet a rászorult személyek támogatásáról
- 16/2014. (V. 28.) XI.ÖK rendelet a személyes gondoskodást nyújtó ellátásokról
- 20/2015. (IV. 29.) XI.ÖK rendelet az önkormányzati tulajdonban lévő lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek elidegenítésének szabályairól
- 41/2001. (XII. 29.) XI.ÖK számú rendelet a Budapest XI. Kerületi Önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásáról
- 42/2001. (XII. 29.) XI.ÖK számú rendelet az önkormányzati és egyéb tulajdonban álló lakások lakbéréről, bérleti díjáról, továbbá a külön szolgáltatások díjáról, valamint a lakbértámogatásról
- 13/2009. (III. 24.) XI. ÖK számú rendelet a háziorvosi és fogorvosi ellátás közzeteiről
- 23/2008./X.22./ XI. ÖK. sz. rendelet a területi és intézményi védőnői ellátás közzeteiről.

2.3 Célkitűzések

A 2016-tól 2020-ig tartó időszakra elfogadásra kerülő Kerületi Esélyegyenlőségi Program fő célkitűzése, hogy Újbuda rendelkezzen a vonatkozó, hatályos jogszabályoknak megfelelő aktuális, átfogó, a hosszú távú beavatkozási irányok meghatározását, továbbá a középtávú beavatkozási akciótervet tartalmazó, a kiemelt esélyegyenlőségi célcsoportokra fókuszáló esélyegyenlőségi programmal, amely reflektál:

- a kerületi hátrányos helyzetű és védett tulajdonságú társadalmi csoportok helyzetére, kerületi szolgáltatásokhoz való hozzáférési esélyeikre;
- az egyes önkormányzati szakmai ágazatok fejlesztési terveire;
- a horizontális esélyegyenlőségi elvek érvényre juttatására a kerületi döntéshozatalban;
- a hatályos ITS Antiszegregációs Tervében meghatározott antiszegregációs célú javaslatokra és feladat-kijelölésre;
- azokra a konkrét szempontokra és előírásokra, melyeket az Európai Unió pályázatok hatályos Esélyegyenlőségi Útmutatói tartalmaznak.

2.4 Az Esélyegyenlőségi Program tartalma

A Kerületi Esélyegyenlőségi Program a törvényben meghatározott 5 éves időszakra (2016–2020) vonatkozik. A jelenlegi Helyi Esélyegyenlőségi Program elkészítésében a 2010-től 2015-ig végrehajtott Program szakmai alapjaira és eredményeire támaszkodtunk.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 31. § (2) bek. rendelkezik a Program keretében kiemelten vizsgálandó védett tulajdonságú, illetve hátrányos helyzetű esélyegyenlőségi célcsoportokról, melyek közé az alábbi csoportok tartoznak:

- nők,
- mélyszegénységben élők,
- romák,
- fogyatékossgal élő személyek,
- gyermekek, fiatalok (ezen belül a hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH), valamint a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek, tanulók,
- idősek.

A főváros és a kerület szempontjából indokolt továbbá a hajléktalan emberek vizsgálandó célcsoportok közé való beemelése. A Program keretrendszerének összehangolt palettáján így hét veszélyeztetett célcsoport segítésére találunk javaslatokat. A beavatkozások egy része adott ágazathoz (szociális, sport, kulturális, egészségügyi, városüzemeltetés, városfejlesztés), más részük több ágazathoz kötődik, illetve horizontális beavatkozásokat kínál.

A Program tartalmazza a védett tulajdonságú, illetve hátrányos helyzetű társadalmi csoportok (különösen a nők, mélyszegénységben élők, romák, fogyatékossgal élő személyek, valamint a gyermekek, fiatalok, idősek és a hajléktalan emberek) fővárosi és kerületi helyzetének elemzését, továbbá az esélyegyenlőség megerősítését célzó közép- és hosszú távú feladatok felülvizsgálatát, aktualizálását. A Program a helyzetfeltárás keretében a vizsgált célcsoportok vonatkozásában az országosan általános, valamint a fővárosi és kerületi jellemző problémagócokra, azok belső összefüggései miatt, egyaránt hangsúlyt helyez, ugyanakkor a beavatkozási irányok és az intézkedési terv feladatának meghatározásakor a kerületi önkormányzati hatáskörbe tartozó fő problémákra fókuszál.

A fentiek szerint azonosított hiányok, illetve lakossági szükségletek nyomán a vizsgált szektorokra kiterjedő közép- és hosszú távú Beavatkozási Akcióterv készült. Az Akciótervben kizárólag az önkormányzati hatáskörbe tartozó feladatok, intézkedések szerepelnek. Terjedelmi okokból a beavatkozási akcióterv részletes intézkedéseit nem jelenítjük meg összefoglalóan, hanem a 8. fejezetben, részletes táblázatos formában közöljük. A könnyebb áttekinthetőség és nyomon követhetőség érdekében a Beavatkozási Akcióterv felülvizsgálata táblázatos formában készült el, a hosszú távú beavatkozási irányok, az elérésükhöz szükséges középtávú feladatok (tevékenységek), valamint a felelősök, határidők és a források megjelölésével.

3. A 2010-2015 ÉVI HELYI ESÉLYEGYENLŐSÉGI PROGRAM VÉGREHAJTÁSA, FŐBB EREDMÉNYEI

3.1 Díjak, elismerések

3.1.1 *Idősbarát Önkormányzat Díj (2013)*

Az **Idősbarát Önkormányzat Díjat** Újbuda (2009 után) már második alkalommal kapta meg.

A díjat az Emberi Erőforrások Minisztériuma az idősekért végzett munkát és az életminőségüket javító intézkedéseket ismeri el. A kerület elismeréséhez nagyban hozzájárult, hogy Újbuda Önkormányzata az önkormányzatok között egyedülálló módon több nemzetközi projektet vezetett sikeresen e témában, saját programjába pedig több innovációt épített be.

3.1.2 *Fogyatékoságbarát Munkahely Díj (2014)*

A **Fogyatékoságbarát Munkahely Díjat** a kerület polgármesteri hivatala 2014-ben vehette át.

Az elismerést 2010 óta azok a munkáltatók nyerhetik el, amelyek vállalják, hogy folyamatosan fejlesztik a sérült álláskeresők foglalkoztatását elősegítő gyakorlatukat. A nyertes pályázó két évig használhatja a Fogyatékoságbarát munkahely logót. Újbuda Polgármesteri Hivatalában fontos szerepet játszik a szervezet vezetőinek és munkatársainak felkészítése a fogyatékoság tudatos kezelésére. Ennek érdekében a Hivatal megfelelő partneri kapcsolatokat hozott létre több fogyatékos emberekkel foglalkozó érdekképviselői és szolgáltató szervezettel. A Hivatal a társadalmi integrációt segítő, szemléletformáló tréningeket, rendezvényeket szervez, ilyeneket támogat, illetve azokon megjelenik. A Hivatal munkahelyi esélyegyenlőségi tervében külön kitér azokra a fejlesztési folyamatokra, amelyek szükségesek a megváltozott munkaképességű, illetve fogyatékos munkavállalók foglalkoztatásához.

3.1.3 *Családbarát Munkahely díj (2015)*

A **Családbarát Munkahely Díjat** a kerület 2015-ben nyerte el.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) által meghirdetett 50 millió forint keretösszegű pályázatra olyan vállalatok, költségvetési és közigazgatási szervek, önkormányzatok jelentkezettek, amelyek azt vállalták, hogy legalább egy éven át egy – általuk kitalált vagy már máshol működő – konkrét családbarát programot folytatnak.

3.1.4 Társadalmilag felelős munkáltató minősítés, ezüst fokozat (2015)

Újbuda Önkormányzatának Polgármesteri Hivatala 2015-ben vett részt felelős munkáltatói auditon, amelyen, vezetésének példaértékű munkáltatói szemlélete miatt, ezüst fokozatú minősítést szerzett.

Az elmúlt évek egyik legfontosabb innovációjaként a hazai Social label – társadalmilag felelős munkáltató minősítést a Budapest Esély Nonprofit Kft. dolgozta ki partnereivel, Equal projekt keretében, még 2008-ban. A minősítés audittá válását 2009-2010-ben a Szociális és Munkaügyi Minisztérium támogatta, a Certop segítette. A minősítés mögött áll az állam elvi támogatása: szükségességét a 1025/2006-os Kormányhatározat is megfogalmazza.

3.2 Megvalósított kiemelt esélyegyenlőségi programok Újbudán

3.2.1 Hivatali Esélyegyenlőségi Terv

A magasabb szintű jogszabályok szerint az ötven főnél több személyt foglalkoztató költségvetési szervek és többségi állami tulajdonban álló jogi személyek kötelesek munkahelyi esélyegyenlőségi tervet elfogadni. A Polgármesteri Hivatal munkahelyi esélyegyenlőségi tervének célja, hogy a hátrányos helyzetű munkavállalói csoportok foglalkoztatási helyzetét felmérje, elemezze, valamint az adott szervezeti keretek sajátosságait figyelembe véve meghatározza a munkavállalók esélyegyenlőségének megteremtéséhez szükséges célokat, és intézkedéseket. Így elemzi a munkavállalók munkakörülményeit, szakmai előmenetelét, képzését, illetve a gyermekneveléssel, szülői szereppel kapcsolatos kedvezményeket. Emellett kitér a munkáltatónak az esélyegyenlőség biztosítására vonatkozó bármely programokkal kapcsolatos céljaira és az ahhoz szükséges eszközökre. Az esélyegyenlőségi tervben a védett tulajdonságú dolgozói csoportokra vonatkozó fontos célok, illetve az eléréséhez szükséges eszközök fogalmazódnak meg. Így a munkavégzés körülményeinek fejlesztése, különös tekintettel a megváltozott munkaképességű és fogyatékos emberek foglalkoztatásának elősegítésére és az ehhez szükséges akadálymentesítésre. A nők és férfiak munkahelyi esélyegyenlőségének támogatására, a kisgyermeket nevelő munkatársak helyzetének javítására, illetve a munkavállalók egészségi állapotának megőrzésére, különösen a negyven feletti és megváltozott munkaképességű dolgozók esetén. Emellett az esélyterv foglalkozik a szenior korúak munkahelyi bevonásával, valamint a nyugdíjas korba való átmenet megkönnyítésének kérdésével. A terv időszakos felülvizsgálatát, végrehajtásának koordinálását az esélyegyenlőségi munkatárs végzi.

3.2.2 Lakossági és intézményi szemléletformáló programok

- **Szemléletformáló tréningek az Önkormányzat szervezeti rendszerében (2012-)**

Újbuda Önkormányzatának és intézményeinek is kiemelt feladata, hogy a fogyatékos emberek integrációja, a befogadó és elfogadó szemlélet kialakítása minél szélesebben körben megvalósuljon a kerületben. A szemlélet alakításának egyik első lépése, hogy az intézményvezetők és az Önkormányzat dolgozói részt vegyenek szemléletformáló tréningen, ahol testközelből megismerkedhetnek a fogyatékos emberek által megélt élethelyzetekkel. Fontos, hogy gyakorlati feladatokon keresztül, maguktól a fogyatékkal élő tapasztalati szakértőktől ismerhessék meg a fogyatékos emberek mindennapos kihívásait, a speciális élethelyzetükből adódó nehézségeket. A személyes találkozások segítenek abban, hogy a döntéshozók is a lehető legkörültekintőbben hozzájáruljanak a hátrányos helyzetű emberek életére kiható döntéseiket.

Ennek érdekében az előző tervidőszakban négy alkalommal, összesen 12 foglalkozáson, 163 fő vett részt a fogyatékos emberek integrációját segítő szemléletformáló tréningen, köztük az önkormányzat vezetői, képviselői, a Polgármesteri Hivatal vezetői, munkatársai illetve az önkormányzati cégek, intézmények vezetői és a munkatársai. A tréningeken a résztvevők betekintést kaptak a fogyatékos emberek világába, élményközpontúan megismerkedhettek a különböző fogyatékos típusokkal, illetve gyakorlati feladatokon keresztül tapasztalhatták meg a fogyatékos emberek mindennapos kihívásait, a speciális élethelyzetükből adódó nehézségeket. A trénernek a Nem Adom Fel Alapítvány tapasztalati szakértői voltak, köztük látássérült, hallássérült, mozgássérült és értelmi fogyatékos emberek, illetve olyan szülők, akik sérült gyermeket nevelnek.

- **Szemléletformáló program iskolás gyermekek számára (2012-)**

Mivel Magyarországon még nem általános a gyermekek integrált oktatása, valamint az osztályfőnöki órák tematikus rendjében sem jelenik meg a fogyatékos társaikkal. Ezért Újbudán, az Önkormányzat kezdeményezésére, a 2012. évi rendezvény után 2013-ban ismét megrendezésre került a kerületi általános iskolásokat célzó, szemléletformáló program. A Fogyatékos Emberek Világnapján (december 3.), a Nem Adom Fel Alapítvány szakembereivel közösen szervezett rendezvény azóta hagyománnyá vált, amelyen évente közel 300 általános iskolás gyermek, tíz civil szervezet és intézmény, illetve a sajtó, a döntéshozók és az esemény támogatói vesznek részt.

A szemléletformáló nap célja, hogy a diákok a játékos feladatok elvégzése során személyes tapasztalatokat gyűjthessenek, a közös élményeken keresztül megismerjék a fogyatékos emberek mindennapos kihívásait és a speciális élethelyzetükből adódó nehézségeket. A program segítségével a gyermekek rugalmasabb világképet alakíthatnak ki a fogyatékosokkal

előkről. Megérthetik, hogy nincs külön világ a fogyatékos és az ép ember számára, mindannyian közös világban élünk, ahol tisztelnünk, elfogadnunk és segítenünk kell egymást. A résztvevő gyerekek a kialakult bizalmi légkörben közvetlen módon kérdezhetnek és kaphatnak választ sérült társaiktól olyan kérdésekre is, amit addig nem mertek feltenni. A résztvevő szervezetek célja, hogy megkönnyítsék a hátránnyal indulók társadalomba való beilleszkedését, kialakítsák az ép és egészséges emberekben a tolerancia és a társadalmi felelősségvállalás fontosságának tudatát. A kerület döntéshozóinak jelenléte a programon szimbolikusan is mutatja, hogy Újbuda Önkormányzatának és intézményeinek is kiemelt feladata, hogy a fogyatékos emberek integrációja, a befogadó és elfogadó szemlélet kialakítása minél szélesebben körben megvalósuljon.

- **Jobb velünk a világ! című rendezvénysorozat (2013-)**

2013. december 3-án, a Fogyatékos Emberek Világnapján Újbuda Önkormányzata egy szemléletváltást kezdeményező programot indított el az EMMI, a Nem Adom Fel Alapítvány és a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú Nonprofit Kft.-vel közösen. A programhoz a következő évben 3 minisztérium és 40 önkormányzat csatlakozott. A csatlakozó önkormányzatok közös szándéknyilatkozatot aláírva vállalták, hogy támogatják a megváltozott munkaképességű és fogyatékos személyek közigazgatásban történő foglalkoztatását azzal, hogy a csatlakozáskor foglalkoztatott megváltozott munkaképességű munkavállalók létszámán felül 2014-ben további, legalább két megváltozott munkaképességű munkavállalót foglalkoztatnak, elősegítve e személyek nyílt munkaerő-piaci integrációját.

- **„Közös a Napunk!” óvodai integrációt segítő program (2014)**

A *Közös a Napunk!* című program újszerű megközelítéssel kapcsolja össze a gyerekeket, a szülőket és az óvoda pedagógusokat, annak érdekében, hogy szemléletük befogadóbbá és elfogadóbbá váljon.

Az óvodáskorú gyermekek érdeklődőek, nyitottak, őszinték. Nem befolyásolják őket a fogyatékos emberekkel kapcsolatos, a többségi társadalomban jelenlévő sztereotípiák, ezért minél kisebb korban kell lehetőséget biztosítani arra, hogy találkozhassanak sérült társaikkal, így nyitottabbak lesznek a világ sokszínűségére és ítéletektől mentesen élhetnek majd felnőttként is. Újbuda Önkormányzata az elmúlt években folyamatosan foglalkozott az integrált nevelés elősegítésével, eleget téve jogszabályi kötelezettségének, és felismerve az integráció kiemelt társadalmi fontosságát. Ennek egyik elemeként, a Kézenfogva Alapítvány általános iskolákban már jól működő „Osztályfőnöki óra” modellje alapján, az Önkormányzat, a Montágh Imre Általános Iskola és az Újbudai Ezüstoffenyő Óvoda együttműködésével a 3-7 éves óvodások körében szemléletformáló programot valósított meg. A program lényegét három egymásra épülő elem képezi.

A Kézenfogva Alapítvány által kidolgozott 30 órás pedagógus továbbképzés adja az óvodapedagógusok számára a felkészítés alapját. A képzés célja, hogy a résztvevő pedagógusok képesek legyenek az általuk vezetett gyermekközösség számára adekvát, életkoruknak megfelelő információkkal szolgálni a fogyatékos témakörében, játékokkal és beszélgetések vezetésével ismertessék meg a gyermekeket az elfogadás témakörével. E mellett ép és fogyatékos gyermekek részvételével zajló (integrált) és interaktív mesés-verses-dalok előadásokat szerveztek, amelyek óvodapedagógiai és gyógypedagógiai szempontból is adekvát módszerrel dolgoztak. Az óvodás gyermekek szülei pedig szakember segítségével beszélgetnek gyermekeikről és a sérült, fogyatékos gyermekekről, szülői nehézségekről, nevelésről, elfogadásról és mindarról, ami a mese kapcsán felmerül bennük. A program keretében az óvodai csoportokba járó gyermekek szüleinek szóló szülői konzultációt a Kézenfogva Alapítvány biztosította. A programban 2015-ig résztvevő pedagógusok száma: 36 fő, a szülői konzultációs alkalmak száma: 13 db, legalább 1-1 alkalommal minden résztvevő óvodában.

- **„Nő a bizalom! Nő vagyok és tovább nőhetek!” esélyegyenlőségi program (2014)**

Újbuda Önkormányzata a Kerületi Esélyegyenlőségi Programjának keretében a nők esélyegyenlőségének előmozdítására is külön figyelmet szentelt. Az önkormányzatok közül Újbuda elsőként kezdeményezte egy olyan szemléletformáló program bevezetését, amely a gazdasági-társadalmi helyzetükön változtatni kívánó, hátrányos helyzetű nőket és a családayakat, különösen a gyermeküket egyedül nevelő nőket támogatja.

A társadalmi és gazdasági változások szükségessé teszik az önkormányzatok szerepének és működésének átalakulását. A változás irányát az emberek és családok helyi életviszonyainak és életesélyeinek folyamatos és közvetlen javítása, és az ehhez szükséges feltételek megteremtése jelöli ki. Mindezt az önkormányzat koordináló szerepének megerősítésével, az állami/önkormányzati, az üzleti és a civil szektor együttműködésével lehet megvalósítani. Az Újbuda Önkormányzata által elfogadott Kerületi Esélyegyenlőségi Program kiemelt figyelmet fordít a nők esélyegyenlőségének előmozdítására, a családok támogatására, például a munka és magánélet összehangolásának támogatásán keresztül.

- **A rendezvények széleskörű akadálymentessége (irányelv)**

Fontos, hogy élethelyzettől függetlenül minden érdeklődő jelen lehessen a kerületi rendezvényeken. A fogyatékosbarát rendezvényeken a hallássérültek számára a HÍD a Kommunikációban Nonprofit Közhasznú Kft. munkatársai biztosítják a jelnyelvi tolmácsolást, a szervezők pedig minden szükséges segítséget biztosítanak a kerekesszékekkel érkező vendégeknek a programon történő gondtalan részvételért. Emellett a rendezvényeink

családbarát események. A rendezvények idejére játszóház kerül kialakításra, ahol a gyerekekre a Gyermekasztal nevű szervezet szakképzett óvónői, valamint Újbuda 60+ programjának önkéntes pótnagymamáái vigyáznak, ezzel is elősegítve a kisgyermekkel érkezők nyugodt részvételét a programon.

3.2.3 Fogyatékos emberek esélymegerősítő foglalkoztatása a Polgármesteri Hivatalban és az önkormányzati fenntartású szervezetekben

2014-ben összesen 119 megváltozott munkaképességű munkavállaló kezdte meg a munkát annál a 29 önkormányzatnál, akik 2013-ban, a Fogyatékos Emberek Világnapján a Parlamentben aláírt szándéknyilatkozatban vállalták, hogy a megváltozott munkaképességű és fogyatékos emberek munkához jutását segítik. A kezdeményező Újbuda Önkormányzata, illetve a Nem Adom Fel Alapítvány és a támogató Emberi Erőforrások Minisztériuma, 2014-ben, a Nemzeti Színházban, a Fogyatékos Emberek Világnapján érzékenyítő programok és egy különleges gála keretein belül értékelték az eredményeket, és hívták fel a figyelmet a fogyatékos emberek integrációjának fontosságára. Újbuda képviselőtestülete úgy határozott, hogy az esélyegyenlőség növelése, egyúttal a rehabilitációs hozzájárulás kiváltása érdekében Budapest Főváros XI. kerület Újbudai Polgármesteri Hivatal engedélyezett létszámát, 2014. július 1-jei hatállyal, 8 fővel megemeli, azzal a feltétellel, hogy ezen álláshelyekre megváltozott munkaképességű személyek kerülnek felvételre.

Újbuda Önkormányzatának és intézményeinek is kiemelt feladata, hogy a fogyatékos emberek integrációja, a befogadó és elfogadó szemlélet kialakítása minél szélesebben körben megvalósuljon a kerületben. A megváltozott munkaképességű munkavállalók száma a háttérintézményekben:

- Újbuda Prizma Közhasznú Nonprofit Kft. – 203 fő,
- Egyesített Bölcsődei Intézmények – 5 fő,
- Újbudai Szociális Szolgálat – 1 fő,
- Szent Kristóf Szakrendelő Nonprofit Kft – 10 fő.

3.2.4 A „Rugalmas munkahelyek, családbarát Újbuda” Program

A *Rugalmas munkahelyek, családbarát Újbuda* című, TÁMOP-2.4.5-12/4-2012-0001 azonosító számú projekt 2013 szeptemberétől indult, az előkészítési munka azonban már tavasszal elkezdődött. A projekt célja Újbuda családbarát arculatának kialakítása és tartalommal való feltöltése. A pályázat konzorcium formájában valósult meg, a konzorcium tagjai: Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata, Budapest Esély Nonprofit Kft., Újbuda Prizma Szociális Fejlesztési és Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft., valamint az

Újbudai Humán Szolgáltató Központ. A Családbarát Újbuda Program keretében végrehajtott önkormányzati aktivitások:

- **Rugalmas, alternatív kisgyermekellátó szolgáltatások feltérképezése**

A Gyermekjóléti Központ 4 munkatársa a családi napköziket, valamint a magán fenntartású bölcsődéket, játszóházakat kereste fel. Munkájuk eredménye egy kiadvány, mely jelenleg 21 intézmény bemutatását tartalmazza.

- **Helyi szociális infrastruktúra együttműködésének fejlesztése**

A Gyermekjóléti Központ a projektben összesen 20 alkalommal szakmai fórumot rendezett a kisgyermekellátásban dolgozók részére, tapasztalatcsere céljából. Az intézmény kliensei körében kérdőíves felmérés készült a családbarát szolgáltatások iránti lakossági igényekről.

- **Önkéntes tevékenységek támogatása**

Az Újbudai Humán Szolgáltató Központ (HSZK) két éve foglalkozik önkéntes tevékenységek segítségével. A közelmúltban az intézmény regisztrált, közérdekű önkénteseket fogadó szervezetté vált. Az önkéntességgel kapcsolatos feladatok: önkéntesek foglalkoztatása fogadó szervezetként, az alapfeladathoz kapcsolódó kiegészítő tevékenységek körében; a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban (FHT) részesülő kliensek fogadó szervezethez (egyházi intézmények, idősek otthonai, könyvtárak, színházak, civil szervezetek) történő irányítása.

- **Női Klub működtetése**

A HSZK a projekt végéig 20 alkalommal rendezett női klubot, kisgyermekes anyukák számára. A foglalkozások havi egy alkalommal kerültek megrendezésre, mentálhigiénés szakember, tréner vezetésével. A klub működése alatt a gyermekek tartalmas időtöltését pedagógus végzettségű szakember biztosította. A kisgyermekes anyukák csoportja egyértelműen támogatásra szorul, különösen igaz ez az egyedülálló szülőkre, akik halmozottan problémákkal küzdenek, pl.:

- nagyobb eséllyel veszítik el munkájukat – életkoruk növekedésével, illetve alacsony végzettség esetén fokozott veszély,
- nehezen birkóznak meg kamasz gyermekeik nevelésével – iskolai lemorzsolódás veszélye nagyobb,
- az elvált apa új családot alapít, és nem fizet rendszeres/megfelelő összegű gyerektartást – ez anyagi nehézségeket okoz,
- idősödő szülők ápolása – további idejét, pénzét, energiáit köti le,
- esetenként a fentiekből következő, növekvő stressz miatt egészségi problémáik keletkeznek.

- **Akadálymentesség tesztelése a kerületben**

Kismamák babakocsikkal, a mozgásukban korlátozottak pedig kerekesszékekkel tesztelték Budapest XI. kerületének utcáit, közterületeit. A *Vigyázz, kész, gurulj!* címmel meghirdetett közösségi program célja az volt, hogy feltérképezzék, mennyire lehet biztonságosan és akadálymentesen közlekedni Újbuda sétaútvonalain. A Családbarát Újbuda program keretében megrendezett sétán több mint ötven önkéntes vett részt, akik kisebb csoportokban haladtak végig egy-egy kijelölt útvonalon.

- **Családbarát Tudástár kialakítása**

A *Rugalmas munkahelyek – Családbarát Újbuda* projekt keretében elkészült módszertani tanulmány célja, hogy felvázolja egy olyan tudástár létrehozását, és működését, ami a családbarát szemlélet elterjesztésének egyik fő eszköze lehet. Ez a felület egy interaktív internetes felület, ami lehetőséget ad arra, hogy a magánszemélyek, az intézmények és egyéb, piaci és civil szervezetek bekapcsolódjanak a családbarát szemlélet terjesztésébe és fejlesztésébe, illetve egymással kommunikáljanak. A tudástár tartalma folyamatosan bővül, a felületen megjelennek az igények, szükségletek, illetve a fejlesztést célzó programok leírásai is.

- **Családbarát Vállalkozás minősítés**

Kivételes előnyhöz juthattak azok az újbudai vállalkozások, amelyek csatlakoznak a Családbarát Újbuda programhoz. A részt vevő cégek pályázhattak az Újbuda Önkormányzata által meghirdetett, *Családbarát Vállalkozás, Újbuda* minősítésre, amit a legjobb családbarát gyakorlatot működtető helyi kis-, közép-, nagyvállalkozás, illetve intézmény nyert el.

- **Munkáltatókat támogató képzés és tanácsadás**

A projektben a kerületi munkáltatók családbarát gyakorlatainak támogatása céljából a szervezetek esélyegyenlőségi és munka és magánélet témájú képzéseken vehettek részt. A 4 db egynapos és 4 db háromnapos képzésen mintegy 120 fő jelent meg. A szociális szakemberek és pedagógusok érzékenyítését 2 db háromnapos képzés biztosította, amelyeken összesen mintegy 50 fő vett részt.

A képzések mellett lehetőség volt a szervezetek esélyegyenlőségi terveinek kialakítására, illetve felülvizsgálatára is, ezt összesen 23 munkáltató vette igénybe. Közülük négyen a felelős munkáltatói auditon is megmérették magukat, szép eredményeket elérve. Példamutató módon, az auditon résztvevő szervezetek között volt a kerület Polgármesteri Hivatala is, amely a második legmagasabb, ezüst minősítést érte el a Social label – társadalmilag felelős munkáltató auditon.

3.2.5 Időseket érintő, megvalósult kerületi programok

Újbudán az időskorúak közül részben a még aktív/aktivizálhatók jelentenek célcsoportot (a 60+ korosztály), részben a jóval idősebb, sokszor ápolásra szoruló, önmaguk ellátására nem vagy csak korlátozottan képes egyedülálló. E két csoporttal a következő programok foglalkoztak:

- **Újbuda 60+ Program - Újbuda Önkormányzatának idősbarát programja**

Az idős korosztály számára Újbuda Önkormányzata – a szociális és egészségügyi ellátórendszer mellett – komplex programot dolgozott ki, melynek célja az időskorúak életminőségének javítása, az idősekről alkotott kép megváltoztatása, valamint közösségi szerepük és érdekérvényesítésük erősítése. A projektben fontos elem a társadalmi szemléletváltás erősítése: az időskorúakra nem szociális ellátottként, hanem partnerként tekintenek, akik tapasztalatukkal, tudásukkal és segítségükkel aktív és fontos tagjai Újbuda társadalmi közösségének. Az Újbuda 60+ Programon keresztül az Önkormányzat a szervezeti háttér, a közösségi helyszínek (pl. közösségi házak, idősek klubjai) és pénzügyi támogatás biztosításával, a szakmai, koordinatív és szervezési feladatok ellátásával, valamint sokszínű programkínálattal támogatja az időskorúakat. A Program épít az önszerveződésre és a már korábban is meglévő kezdeményezésekre. A 60+ Program 2008. október 1-jén indult, 2009-ben megnyerte első, Q-Ageing című, majd 2012-ben második EU-s pályázatát (Senior Capital), így a programok szinergiája is megvalósul. Újbuda Önkormányzata tevékenységével 2009-ben és 2013-ban is elnyerte az *Idősbarát Önkormányzat* címet.

A Program kiemelt elemei:

- Közösségfejlesztés

A közösségfejlesztés az emberi kapcsolatok kialakítását támogató, és azok minőségének fejlesztését célzó, önkéntesekből álló közösségekkel foglalkozik. A kisközösségek tájékoztatják, segítik, tanítják egymást és kortársaikat, szomszédaikat, valamint közösen dolgoznak különböző helyi ügyek megoldásán. Az önkéntes közösségek között legspeciálisabb az ún. Médiaműhely Csoport, amelyben laikus érdeklődőkből képzett újságírók, rádiósok és TV-sek készítenek híreket, idősekről, időseknek. Eredményeik: 6 önkéntes közösség létrehozása, 67 kifejezetten erre a feladatra képzett önkéntes és további 20, egy-egy konkrét feladatot (pl. angol nyelv tanítása) vállaló önkéntes bevonása. Senior Médiaműhely létrehozása önkéntesekkel (cikkek a weboldalra és a kerületi újságban, fotókori kiállítások stb.), folyamatosan bővülő senior önkéntes programok és szolgáltatások az időskorúak számára (Pl.: kórházba kísérés és látogatás, bevásárlásban, tájékoztatásban és egyéb ügyintézésben nyújtott segítség kortársak részére, nyelvi és egyéb oktatás).

➤ Újbuda 60+ Kedvezménykártya

Minden 60 év feletti kerületi polgárnak ingyenesen jár a 60+ Kedvezménykártya, amely feljogosít a központilag szervezett tanfolyamokon, rendezvényeken való kedvezményes vagy ingyenes részvételre, illetve az *Újbuda 60+ Idősbarát Vállalkozás* címmel megjelölt üzletekben, 5-20% közötti kedvezmény igénybevételére.

➤ Kommunikáció

Kéthetente 15 perces adásidő a kerületi TV-ben, havi magazinműsor a Civil Rádióban, szórólapok, nyomtatott tájékoztatók különböző témákban (pl. havi programok, vállalkozói listák, bűnmegelőzési segédanyagok stb.), személyes és telefonos tájékoztatás a Program központjában (Újbudai Senior Programközpont, XI. Bölcső u. 3.). A Program önálló aloddallal rendelkezik Újbuda weboldalán, saját oldala van a 82.000 példányban megjelenő kerületi újságban, heti tájékoztatást helyeznek ki a programokról, több mint 60 utcai hirdetőtáblára. Ezek a felületek rendszeresen adnak hírt az eseményekről, programokról és az önszerveződő csoportok munkájáról.

➤ Kultúra

Színházjáró Program (kedvezményes színházjegyek biztosítása, évente 500-600 eladott kedvezményes árú színházbérlet), Tarka színpad (időskorúakból álló színházi társulat), Senior Ki-Mit-Tud? (kétévente), Senior Alkotótábor, Magyar Kábelművek Férfikórusa, Alkotó Muzsikusok, Opera és Dal Stúdió, Civil Alkotók Közössége, útifilm-vetítés, irodalmi előadások stb. kulturális tevékenységek megvalósítása.

➤ Testmozgás, szellemi és sportok és egészség

Természetjárás, botos gyaloglás (nordic walking), szervezett kerékpáros túrák, gyógytorna, vízi torna, társastánc, sakk és bridzs-oktatás, keresztrejtvény klub stb. Előadások, szűrések (pl. csontritkulás vizsgálat), tanácsadás különböző, az egészséget érintő témákban (pl. mozgásszerveink védelme). A sport és mozgásprogramok eredményeképp több mint 1000 fő kezdett el rendszeresen mozogni, az Újbudai Senior Programközpontban heti 6 foglalkozáson közel 200 ember gyakorolja rendszeresen a kínai alapú gyógyító tornát. 2010-ben Újbudán került megrendezésre az első, országos szenior rejtvényfejtő verseny, amely azóta minden évben megrendezésre kerül. 2011-ben a szenior rejtvényfejtőink hét fővel képviselték Magyarországot és Újbudát a Sudoku Világbajnokságon.

➤ Bűnmegelőzés

A kerületi kapitányság és közterület felügyelet, valamint az ORFK és BRFK munkatársaival bűnmegelőzési modellprogram kidolgozása (2011), tájékoztatás, prevenció

kifejezetten az idősek védelmében. Eredményeképp: rendszeresen megjelenő bűnmegelőzési tájékoztatók, szórólapok, bűnmegelőzési előadások.

➤ Idősbarát telefon

Az időskorúak számára kialakított mobiltelefonnal látta el az Önkormányzat a 60+ Programban dolgozó önkéntes közösségeket, és szervezi a készülék vásárlási lehetőségének biztosítását a kerületi polgárok részére is.

Újbuda Önkormányzata az Újbuda 60+ Programmal, mely az ország talán legnagyobb önkormányzati idősbarát programja, felvállalta saját kerületében az idős emberekkel való minőségi törődést. A kerület 2011 novemberében egy olyan összefogás elindítását kezdeményezte, melynek első lépése a felelősen gondolkodó önkormányzatok összefogása, és a társadalom figyelmének felhívása az idős emberekre és az idősödés egész országot érintő hatására, az ebből kialakuló esetleges krízis elkerülésének érdekében. 2013-ig a kezdeményezéshez 12 önkormányzat csatlakozott, amelyek közös akaratukként 2013. június 17-én írták alá azt az együttműködési keret-megállapodást, amely újabb mérföldkő volt a magyarországi idősügyi helyzet javítását célzó jó gyakorlatok terjesztésében.

• **Újbudai Szenior Programközpont (XI. Bölcső u. 3. 372-46-36)**

Az Újbuda 60+ Program központjaként szolgáló önkormányzati létesítmény 2013. január 4-én nyitotta meg kapuit, Újbuda központjában. A jó közlekedéssel és kiváló adottságokkal rendelkező központ számítógépes helyiséggel, különböző programok számára használható nagyobb helyiséggel is rendelkezik, az 50+ polgárok munkakeresését támogató szolgáltatásoknak is helyszínt biztosít. A programközpont fejlesztése folyamatos. A programközpont jelenlegi szolgáltatásai:

- teljes körű tájékoztatás a 60+ programjaival kapcsolatban, személyesen és telefonon,
- Újbuda 60+ Kedvezménykártya ügyintézés,
- Újbuda 60+ Színházjáró Program jegyosztás, bérletek kezelése,
- közösségi találkozóhely több közösség számára,
- számítógépes helyiség helpdesk szolgáltatással (internettel, mobiltelefon, számítógép, laptop és tablet eszközökkel kapcsolatos segítségnyújtás),
- kedvezményes árú jegyvásárlás (Budaörs Színház, Operett Színház),
- rendezvények (pl. fotókiállítás, Idősek Világnapja, Nőnap stb.),
- oktatás (pl. digitális fotózás, feng-shui, útifilmes klub),
- mozgásos programok (pl. merdiántorna, szemtorna, gyógytorna),
- egyéb (pl. plüss játék varroda (kézműves foglalkozás), hatha-jóga),

- közösségek saját programjai (pl. rádiós műsor szerkesztőségi ülése (60+ Médiaműhely)),
- saját klubszínpad és vetítési lehetőségek (pl. próbalehetőség Újbuda saját szenior színtársulata, a Tarka Színpad tagjai számára).

- **Szenior Rekreációs Programközpont (XI. Kérő u. 3.)**

2012-ben, a Q-AGEING projekt keretében nyitotta meg kapuit az időskorúak rekreációs és művészeti programjait támogató rekreációs központ. Jelenleg elsősorban kézműves foglalkozások zajlanak itt, amelyhez az önkormányzat a Q-AGEING projekt támogatásával biztosította a szükséges berendezéseket (pl. égető kemence, formázó asztal stb.). A tervek között szerepel a központ bővítése, amely az elképzelések szerint egy új típusú idősek klubjának (INO) is helyet fog adni.

- **Idősek parkjai**

Újbuda területén jelenleg három, kifejezetten az idősek pihenését szolgáló, akadálymentesített és felszerelt park található (Lágymányoson, Kelenföldön és Gazdagréten), amelyek fenntartása és gondozása szintén az önkormányzat feladata.

- **Q-AGEING: minőségi időskor városi környezetben (Q-AGEING: Quality Ageing in an Urban Environment)**

Az idősbarát Újbuda 60+ Program mellett Újbuda Önkormányzata kezdeményező félként és vezető partnerként vett részt az Európai Területi Együttműködés CENTRAL EUROPE Programjának keretében nyertes „Q-AGEING – minőségi időskor városi környezetben” című innovatív projektben. A projekt lehetőséget kínált arra, hogy az idősbarát célkitűzéseket az Európában megtalálható korszerű modellek és a felhalmozott tapasztalok alapján, nemzetközi partnerségben valósítsa meg. A projekt futamideje 38 hónap volt, 2008 decembere–2012 márciusa között tartott. A Q-AGEING projekt az Európai Unió és a Magyar Köztársaság társfinanszírozásával valósult meg, teljes költségvetése 2.612.750 EUR volt, a nemzeti hozzájárulás országonként különböző mértékű. A projekt 9 uniós partnerszervezet aktív közreműködésével valósult meg: Újbuda Önkormányzata – vezető partner, Magyarország; Maribor Önkormányzata, Szlovénia; SlovenskaBistrica Önkormányzata, Szlovénia; Közgazdasági Intézet, Maribor – Humán Erőforrás Fejlesztési Központ, Szlovénia; Treviso Tartomány, Olaszország; Genova Önkormányzata, Olaszország; Nemzeti Egészségügyi Akadémia, Olaszország; Sopot Önkormányzata, Lengyelország; Civil Társadalom Fejlesztési Központ, Freiburg, Németország.

A partnerek döntéshozói szinten képviseltették magukat a projektben, hogy ezzel is biztosítsák a hosszú távú szakpolitikai beágyazottságot és megvalósítást. A Q-AGEING projekt célja az volt, hogy az öregedés problémájára hatékony megoldást keressen két fontos,

egymást átfedő területen: a közszolgáltatások színvonalának javításával és azoknak az idősök szükségleteihez való hozzáigazításával, valamint a változó életstílus és a városi társadalom öregedéséből adódó új szükségleteket is előtérbe helyező új városi környezet kialakításával. Mindennek központi célja volt az idős lakosság nagyobb fokú társadalmi integrációja.

- **Senior Capital Projekt**

Újbuda Önkormányzata idősügyi témában indított második Európai Uniós projektje elsősorban az 50-60 év közötti, másodsorban a 60 év feletti polgárok gazdasági szerepvállalását kívánta támogatni. A projekt legfőbb célja volt, hogy a munkaerőpiac és szereplőinek alapos vizsgálata után olyan pilot projektet dolgozzon ki, amely eredményesen támogatja az ötven év feletti kerületi polgárok munkavállalását. A Senior Capital projekt az Újbuda 60+ Programmal összhangban került megvalósításra a kerületben, 2012. szeptember 1.–2014. december 30. között.

A projekt alapvető célja volt a közép-európai régió versenyképességének növelése; a gazdasági versenyképesség alapfeltételeként megjelenő minőségi munkaerő képzéséhez/fejlesztéséhez való hozzájárulás. Emellett a demográfiai folyamatok negatív hatásainak enyhítése, különös tekintettel az idősödő társadalom problémájára; az időskorú lakosság gazdasági és szociális szerepének erősítése; a helyhatóságok kapacitásfejlesztése a közszolgáltatások terén, figyelembe véve a költségvonzatokat; illetve a „tőketartalékként” megjelenő idős lakosság tudásfejlesztésének javítása megfelelő keretfeltételek megteremtésével. A projekt specifikus célja volt olyan keretrendszer megteremtése az 50+ generáció tudástőkéjébe való befektetés révén, amely lehetővé teszi az öregedő társadalomban rejlő gazdasági és társadalmi potenciálok jobb kiaknázását, és hozzájárul a tudásalapú gazdaság kialakításához és kiteljesítéséhez. A projekt közvetlen célja az volt, hogy az idősök számára meghatározza a tudásfejlesztéshez szükséges peremfeltételeket annak érdekében, hogy azok aktív részt vállaljanak a gazdaságban a munkaerő-piaci reintegráció révén (pl. önfoglalkoztatás), illetve aktív részt vállaljanak a közszolgáltatásokban, különös tekintettel az erőforráshiánnyal küzdő szolgáltatásokra. A projekt célcsoportja elsősorban az 50 év feletti lakosság, illetve partnerként más önkormányzatok, szociális, oktatási, egészségügyi ellátó intézmények és olyan vállalatok, amelyek az idősöket foglalkoztathatják.

A projekt legfontosabb eredménye a szükséges tudás biztosítása az aktív idősök számára gazdasági/társadalmi aktivitásuk növeléséhez, azon piaci és közszolgáltatási „rések” feltérképezése, ahol érdemben részt vállalhatnak az aktív idősök. E mellett egy innovatív keretrendszer megteremtése az idősök helyi gazdaságba és szociális rendszerekbe való integrálása érdekében, illetve a helyhatóságok szerepének újraértelmezése annak érdekében, hogy reagálni tudjanak az idősödő társadalom adta kihívásokra és lehetőségekre.

Újbuda Önkormányzata a Senior Capital projekt megvalósításának legfőbb elemeként egy ún. pilot projektet készített amely – a projekt keretében – 2014. áprilisában lezajlott kutatás

eredményei és Újbuda Önkormányzat munkatársai által megkérdezett további, közel 300 fő igényei alapján került összeállításra. (A kutatásról készült tanulmány többek között kimutatta, hogy az 50-64 éves, nem nyugdíjas újbudai lakosok 28%-a munkanélküli.) A pilot projekt célja az volt, hogy segítse és képessé tegye az 50+ és 60+ munkavállalókat munka, illetve állás szerzésére. A projekt támogatásával beszerzett szolgáltatások elsősorban tanfolyami formában megvalósuló képzések, valamint készségfejlesztési tréningek és kompetencia- valamint tudásfelméréssel foglalkozó vizsgálatok. A pilot-projektben kezdő és haladó, 20 órát meghaladó számítógépes oktatás, kezdő, újrakezdő és haladó 20 órát meghaladó nyelvi képzések (elsősorban angol, másodsorban német nyelven), önmenedzselés, önéletrajz írás és a legfrissebb álláskeresési technikák oktatása, illetve öngondoskodás és praktikus (a mindennapokban használható) vállalkozói ismeretek oktatása valósult meg. A pilot keretében 2014. április 28. és 2014. június 5. között lezajlott zajlott képzési programot 93 jelentkezőből 65 fő végezte el sikeresen.

A projekt sikeres megvalósításához Újbuda Önkormányzata egy stakeholder munkacsoportot hozott létre. A csoport felállításának célja, hogy a munka világának lehető legteljesebb mikro- és makrokörnyezete megtalálható legyen, olyan szereplők bevonásával, akik képesek a projekt céljainak megvalósítását és fenntartását segíteni és támogatni. A projekt stakeholder csoportjában képviseltette magát: az IBM Hungary, az Újbudai Pedagógiai Intézet, a Fővárosi (és XI. kerületi) Munkaügyi Központ, a PannonworkZrt. (állás és munkaközvetítéssel foglalkozó forprofit szervezet), az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Nemzetgazdasági Minisztérium (Foglalkoztatáspolitikáért Felelős Államtitkárság), az Újbuda Prizma (állásközvetítéssel is foglalkozó önkormányzati szervezet) és a célcsoport (50+ kerületi polgárok). Az IBM Hungary és a Pannonwork Zrt. további feladatot is vállalt: 2013 novembere és 2014 januárja között 50 főnek olyan képzési programot szervezett, amely lehetőséget biztosított a résztvevőknek hasznos tudás és valódi tapasztalatok megszerzésére (pl. valódi, professzionális állásinterjúval való részvétel, és annak kiértékelése megbízási oldalról)

A program fenntartásaként, a pilot befejeztét követően Újbuda elindította saját szervezésű és finanszírozású Újbuda 50+ Programját. A Program, együttműködve az önkormányzat más szervezeteivel igény szerinti rendszerességgel különböző előadásokkal és háttérszolgáltatásokkal (pszichológiai szolgáltatás, ingyenes internet-használat, kiemelt figyelem álláskeresésben) támogatja a célcsoportot. A kerület 50 év feletti álláskeresőinek támogatása érdekében az Önkormányzat tovább működteti az álláskereső klubot is.

- **Álláskereső Klub az Újbudai Szenior Programközpontban**

Az álláskereső klub elsődleges célja, hogy a munkanélküliek tapasztalatot tudjanak cserélni. A Klub keretein belül lelki háttérszolgáltatás biztosítása (csoportos önismeret, motiváció, hatékonyság és önbizalom erősítő programok) valósul meg, előadásokat szerveznek a

közösségfejlesztéssel kapcsolatban, illetve az önkéntességen alapuló aktivitás és programok elveiről és tapasztalatairól, nyelv- és informatika tanfolyamokat szerveznek, illetve lehetővé teszik az ingyenes internet használatot.

3.3 Az esélyegyenlőségi mainstreaming bevezetése az Önkormányzat stratégiai döntéshozatalában

Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata 2014-ben, a budapesti kerületek közül elsőként vezette be az esélyegyenlőségi mainstreaming hivatali rendszerét. A Képviselőtestület döntése alapján az Önkormányzat szakpolitikai koncepcióinak felülvizsgálata kapcsán meg kell vizsgálni, hogy a koncepciókban nevesített intézkedések, aktivitások milyen hatást gyakorolnak az esélyegyenlőségi célcsoportok kerületi helyzetére. Az Önkormányzat szakpolitikai koncepcióinak felülvizsgálata kapcsán végrehajtandó esélyegyenlőségi szempontú értékelések hivatali eljárásrendjéről a vonatkozó jegyzői utasítás az alábbiak szerint intézkedik:

1. „Az Önkormányzat szakpolitikai koncepcióinak felülvizsgálata kapcsán az esélyegyenlőségi szempontú értékelésekkel kapcsolatos szakmai feladatokat a Polgármesteri Hivatalban Baráth Andrea esélyegyenlőségi referens látja el.
2. Az esélyegyenlőségi szempontú értékelést végre kell hajtani az Önkormányzat jelenlegi ágazati szakpolitikai és stratégiai koncepcióinak és terveinek jövőbeni felülvizsgálata, valamint az Önkormányzat új ágazati szakpolitikai és stratégia koncepcióinak, terveinek jövőbeni elfogadása kapcsán.
3. Az esélyegyenlőségi szempontú értékelésnek minden esetben meg kell történnie az elfogadásra, illetve felülvizsgálatra kerülő ágazati szakpolitikai és stratégia dokumentumok jegyzői vezetői értekezlet elé terjesztése előtt.
4. Az esélyegyenlőségi referenst minden olyan jegyzői vezetői értekezletre meg kell hívni, amelynek napirendjén elfogadásra, illetve felülvizsgálatra kerülő ágazati szakpolitikai és stratégia dokumentumok megvitatása szerepel.
5. Az elfogadásra, illetve felülvizsgálatra kerülő ágazati szakpolitikai és stratégia dokumentumoknak a jegyzői vezetői értekezleten előterjesztésre kerülő egyeztetési munkaanyagát legkésőbb a jegyzői vezetői értekezlet előtt négy munkanappal az esélyegyenlőségi referens számára elektronikus formában kell megküldeni a barath.andrea@ujbuda.hu e-mail címre.
6. Amennyiben az előterjesztésre kerülő dokumentumok (méretük, vagy más okok miatt), e-mailben nem továbbíthatóak, akkor átadásukat az esélyegyenlőségi referens számára elektronikus adathordozón (pl. pendrive) kell biztosítani, a fent megjelölt határidőig.

7. Az esélyegyenlőségi referens az előterjesztésre kerülő dokumentumok esélyegyenlőségi szempontú elemzésének elvégzése után, amennyiben ezt szükségesnek ítéli, írásbeli ajánlásokat, szövegszerű módosítási javaslatokat, észrevételeket fogalmazhat meg az általa megvizsgált dokumentumok kapcsán a jegyző felé, melyet legkésőbb a jegyzői vezetői ülést megelőző utolsó munkanapig elektronikus formában kell megküldenie a jegyző e-mail címére, vagy átadnia elektronikus adathordozón a jegyző számára.
8. A jegyző saját hatáskörében dönt az esélyegyenlőségi referens írásbeli javaslatainak jegyzői vezetői értekezlet elé terjesztéséről.
9. Az esélyegyenlőségi referens, amennyiben ezt szükségesnek ítéli, az általa megvizsgált dokumentumok kapcsán további szóbeli módosító javaslatokat, ajánlásokat fogalmazhat meg a jegyzői vezetői értekezleten.
10. Az esélyegyenlőségi referens írásbeli és szóbeli módosító javaslatainak, ajánlásainak befogadásáról, azoknak az előterjesztett dokumentumokba való átvezetéséről, a jegyző saját hatáskörében, a jegyzői vezetői értekezleten elhangzott vélemények és javaslatok figyelembe vétele mellett, jogosult dönteni."

3.4 Ágazatok által végrehajtott kiemelt aktivitások, programok

3.4.1 Városfejlesztés, városüzemeltetés

- Újbuda Képviselőtestülete 2015. szeptember 17-i testületi ülésén került elfogadásra az új kerületi Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS). Az ITS helyzetelemzése és az ITS-hez kapcsolódó Antiszegregációs Terv meghatározta a kerületben a szegregáció által veszélyeztetett területeket, elemezte az ott élő népesség helyzetét, továbbá javaslatokat fogalmazott meg az antiszegregációs aktivitásokra.
- A Motiváció Alapítvány, a kerülettel egyeztetett igények figyelembevételével, részletesen felmérte az újbudai bölcsődék, óvodák, egészségügyi, szociális, oktatási, művelődési és közszolgálati intézmények, és egyéb közintézmények akadálymentességi állapotát. Az egyenlő esélyű hozzáférést biztosító fizikai és infokommunikációs környezet akkor akadálymentes, ha annak kényelmes, biztonságos, önálló használata minden ember számára biztosított, ide értve azokat az egészségkárosodott egyéneket vagy embercsoportokat is, akiknek ehhez speciális eszközökre, illetve műszaki megoldásokra van szükségük. A felmérés során, valamint a felmérési adatlap összeállításánál ezeket a szempontokat figyelembe véve határozták meg a vizsgált kerületi objektumok akadálymentességi állapotát. A felmérés keretében összesen 133 kerületi helyszínen vizsgálata valósult meg. A Motiváció Alapítvány átadta az Önkormányzatnak a részletes, intézményekre bontott felmérési eredményeket, értékelő

adatlapokat, amelyek alapján az egyes intézmények akadálymentesítésének tervezése megvalósítható.

- A kerületi lakhatási problémák megoldása érdekében Újbuda Önkormányzata megalkotta a 2015-2020 évre vonatkozó lakásgazdálkodási koncepcióját, melyben megoldási, beavatkozási javaslatokat is meghatározott.

3.4.2 Egészségügy

- Az Önkormányzat támogatásával az alapellátás keretében kialakításra került a helyben végezhető laborvizsgálatok technikai feltételrendszere, melynek célja a központi labordiagnosztika túlterheltségének csökkentése, illetve a magasabb színvonalú alapellátás segítése. 2014-2015-ben a kerület felnőtt házi orvosai részére helyben elvégezhető szűrővizsgálatokhoz szükséges eszközök biztosítására került sor. Az idős, mozgásukban akadályozott személyek számára könnyen és gyorsan elérhetővé vált a vérvételi eljárással végezhető szűrővizsgálatok egy része.
- 2014-ben jelentős előrelépés történt az alapellátási rendelők több évre előre megtervezett felújítási programjában, így öt kerületi felnőtt és gyermek házi orvosai rendelőben történt felújítás. A Szent Kristóf Szakrendelő diagnosztikai műszerparkjának folyamatos megújítása mellett kialakításra került egy modern előjegyzési, valamint új beteghívó rendszer, amelynek célja az alacsony ingerküszöbű betegek ellátásának megkönnyítése, illetve a kulturáltabb várakozás és a betegek személyiségi jogainak védelme.
- Betegelégedettség mérési rendszer került kialakításra a Szent Kristóf Szakrendelőben – a kérdőív folyamatosan elérhető az interneten keresztül is.
- 2012 júniusától a Szent Kristóf Szakrendelő Nonprofit Kft. a Fehérvári út 12. szám alatti rendelőjében megnyitotta a gyermekorvosi ügyeletet. Minden munkaszüneti napokon 9-14 óra között a kerületi gyermekeket a FŐNIX Med Zrt. szakemberei látják el.
- A Szent Kristóf Szakrendelő rendszeresen szervez Családi egészségnapot és Anyatejes napot, melyeken a kerület lakói számára széles körben szűrési lehetőséget is elérhetővé tesz.
- Újbuda Önkormányzata minden évben pályázatot írt ki, melynek keretében prevenció programokat, egészségügyi szűréseket végző civil szervezetek támogatására került sor. A kerületben működő alapítványok (Peter Cerny, Gézengúz és Szent Adalbert Alapítvány) támogatásán keresztül így biztosított lett a koraszülött ellátás és a hajléktalanok fogorvosi ellátása.
- Az ellátási hozzáférés javítása érdekében 2014-ben ügyeletet gyógyszerész kezdte meg működését Gazdagréten.

- 2014 februárjától az Újbudai Szenior Programközpontban egészségmegőrzéssel kapcsolatos előadások, szűrések (pl. csontritkulás vizsgálat), illetve különböző, az egészséget érintő témákban (pl. mozgásszerveink védelme) szervezett tanácsadások várták a kerületi időseket. Folyamatosan bővülő számban indultak gyógytorna, Zumba, meridián torna stb. tanfolyamok.

3.4.3 Kultúra- és sport

- Az Önkormányzat Képviselőtestülete által elfogadott, a közművelődés feladatairól szóló 70/2012. (XI. 27.) XI. ÖK rendeletében foglalt általános alapelvek a 2015-ben elfogadott Kulturális Koncepció legfontosabb alaptételeit is meghatározzák. Újbuda kulturális értékeinek gazdagsága és színvonala bármelyik kerülettel felveheti a versenyt. Ennek fenntartásához és fejlesztéséhez azonban az kell, hogy az önkormányzat képes legyen teljes egészében átlátni és megmutatni a kerületi kulturális szolgáltatások összességét.
- 2015 augusztusától a KözPont Újbudai Kulturális, Pedagógiai és Média Kft. (KözPont) a média és kommunikációs feladatok mellett folytatja az Újbudai Kulturális Intézet közművelődési és művészeti tevékenységét, valamint az Újbudai Pedagógiai Intézet kerületi munkáját. A KözPont olyan, integrált szemléletet alkalmazó szervezet, amely a kultúrát, a kommunikációt, a médiát, az oktatást, a városmarketinget, a turizmust és a társadalmi konzultációt, sőt a tehetséggondozást is magában foglalja, mindezeket a területeket képes lefedni. Mindezen tevékenységén túl, illetve ezek segítségével a társadalmi felzárkóztatást támogató közművelődési tevékenységeket is kiemelten kezeli. Feladatai között kiemelt helyen szerepe az Újbuda Kulturális Városközpont Program erős és hatékony képviselője. Újbuda Önkormányzata már több éve döntött az Újbuda Kulturális Városközpont létrehozásáról, amely a Bartók Béla út történelmi városközponti rangját kívánta és kívánja visszaállítani, a hagyományokban és történelmi elemekben bővelkedő akcióterületen. A Kulturális Városközpont Programnak köszönhetően az eredeti tervekhez hűen, mégis korszerűen újult meg a körtéri Gomba épülete, mely ma már mindhárom cikkelyében működik is. A körtér, és vele együtt a Gomba, ugyanakkor az 1956-os események fontos és kiemelt helyszíne volt, melyre igazán méltó módon eddig nem emlékezett az adott terület. Éppen ezért, 2015 májusában, az Önkormányzat nemzeti nyílt pályázatot írt ki, egy, léptékében és műfajában sem kötött, nem monumentális, korszerű, a tér adottságaihoz, forgalmához illeszkedő emlékmű létrehozására.
- Az Önkormányzat fokozottan törekszik a női képzőművészek teljesítményének közösség előtti megjelenítésére. Ennek jegyében 2013-ban felavatásra került Gecser Lujza

textilművész és Kosáryné Réz Lola író nő domborműves emléktáblája. 2014-ben pedig Csurka Eszter: Víz alatt, illetve Borza Teréz: Mag című szobrai.

- Az Önkormányzat 2015-ben civil pályázatot hirdetett a kultúra és sport területén, mely elbírálása során előnyben részesítette azokat a civil, akik programjaikkal, működésükkel az esélyegyenlőség megvalósítását segítik. Ennek szellemében támogatásra került a Viadukt Alapítvány *A társadalmi kommunikáció fejlesztéséért* című pályázata, a Zoril – Hajnalodik Dél-budai Cigány Kulturális, Oktatási és Szociális Alapítvány programjai, illetve a Mozgássérültek Budapesti Egyesülete Újbudai Szervezetének programjai és a Fiatalok Önszolgálati Egyesületének pályázata.
- A hagyományos kerületi gyermeknapi program 50 második és harmadik osztályos tanulónak nyújtott maradandó élményt: egy vetélkedőt követően lábbábos mesemondó segítségével dramatikus játék formájában dolgozták fel a hallottakat a gyerekek. E mellett a kerületi gyerekeknek lehetőségük nyílt cirkuszi előadás (50 fő), ingyenes bábelőadás (40 fő), valamint a Kis herceg című darab megtekintésére a Karinthy Színházban (117 fő).
- Az önkormányzat az elmúlt években is lehetőséget biztosított a szociálisan rászoruló gyermekek táboroztatására, illetve a nagycsaládosok egyhetes üdültetésére, Soltvadkerten. Több éves kerületi hagyomány a nagycsaládos karácsony, amelyet az Önkormányzat az elmúlt időszakban is megrendezett.
- A 60+ Program keretében több kulturális program valósult meg, így a Színházjáró Program (kedvezményes színházjegyek biztosítása), Senior Ki-Mit-Tud?, Senior Alkotótábor, illetve az alkotó közösségek (Tarka Színpad, Magyar Kábelművek Férfikórusa, Alkotó Muzsikások, Opera és Dal Stúdió, Civil Alkotók Közössége) működése és fellépései, e mellett útifilm vetítések, irodalmi előadások stb.
- A sportolásra ösztönzés terén az Önkormányzat kiemelt figyelmet fordított a kerületi idősekre. A 60+ Program keretében megvalósult, mozgásra ösztönző programok között szerepelt a természetjárás, botos gyaloglás (nordic walking), szervezett kerékpáros túrák, gyógytorna, vízi torna, társastánc, sakk és bridzs-oktatás, keresztretjtvény klub. 2012-ben, a Q-AGEING projekt keretében nyitotta meg kapuit az időskorúak rekreációs és művészeti programjait támogató rekreációs központ. Jelenleg elsősorban kézműves foglalkozások zajlanak itt, a tervek között szerepel a központ bővítése, amely az elképzelések szerint egy új típusú idősek klubjának (INO) is helyet fog adni. Újbuda területén jelenleg három kifejezetten az idősek pihenését, mozgását szolgáló akadálymentesített és felszerelt park található (Lágymányoson, Kelenföldön és Gazdagréten), amelyek fenntartása és gondozása szintén az önkormányzat feladata.

3.4.4 Oktatás-óvodáztatás

- Az Önkormányzat Képviselőtestülete 2015 áprilisában elfogadta a kerület új Köznevelési Konceptióját.
- Az Önkormányzat a kötelező feladatellátáson túl a kerületi óvodákban többletfeladatokat is ellátott, így:
 - az óvodai gyógytestnevelést,
 - logopédiai feladatellátást,
 - óvodapszichológusi hálózat működtetését,
 - a 12 órás nyitvatartási időt,
 - egy óvodában az óvodáskorú légúti beteg gyermekek ellátását,
 - az ételallergiás és cukorbeteg gyermekek ellátását,
 - a korai fejlesztés támogatását,
 - a kötelező úszásoktatás támogatását,
 - a tanulmányi ösztöndíjak megítélését és a kerületi pedagógusok elismerését.
- Az Önkormányzat a lakosság óvodai férőhelyszámmal kapcsolatos igényeinek előrejelzése érdekében demográfiai előrejelzési modellt készített, amit a szükséges új férőhelyek kialakításakor hasznosít.

3.4.5 Szociális feladatellátás

- A házi segítségnyújtásban beindult a hétvégi gondozás, ezáltal a folyamatos ellátást igénylő ellátottak minden nap kapnak segítséget.
- A Keveháza utca 6. szám alatt megkezdte működését a Demens Idősek Klubja (demens személyek nappali ellátása), 7 engedélyezett férőhellyel, jelenleg 5 ellátottal. Az ellátotti létszám fejlesztése érdekében folyamatos a házi orvosok és szakorvosok informálása, valamint a lakosság felé nyílt napok és a 60+ programok keretében tájékoztató rendezvények szervezése.
- Az Újbudai Humán Szolgáltató Központban 2014 nyarán a gyermeküket egyedül nevelő édesanyák és édesapák számára egyszülős klub kezdte el működését a Családsegítő Szakcsoportjának kezdeményezésével. A Klub a *Kávészünet* elnevezést kapta, legfőbb célkitűzése a gyermekeiket egyedül nevelő szülők segítése a gyermeknevelésben, illetve az elsődleges munkaerőpiacra történő visszatérésben. A 2014-ben kéthetente, 2015 májusától havonta, más-más helyen tartott foglalkozások alatt a családgondozók biztosítják a klubtagok gyermekeinek felügyeletét. A klubnapokon átlagosan 10 szülő és 12 gyermek vesz részt. A szülőket pszichológus, kineziológus és szociális munkás is segíti napi problémáik megoldásában, e mellett csecsemő- és gyermekgondozással kapcsolatos egészségügyi, pedagógiai vonatkozású problémák megoldásában is kapnak tanácsokat.

- Az Újbudai Humán Szolgáltató Központ utcai prevenciós szolgáltatást is biztosít a hátrányos helyzetű fiatalok számára. 2014-15-ben az intézményben és külsős helyszíneken megvalósuló szabadidős foglalkozásokat, nyári táborokat, kirándulásokat és túrákat tartottak. Az Esélyegyenlőségi Program keretein belül, az iskolai szünetekben és hétvégeken szervezett programokon évente közel 300 gyerek vesz részt.
- Az Újbudai Humán Szolgáltató 2015-ben kidolgozott Közösségi Tér Projektje is az utcai és lakótelepi szociális munka erősítését célozza. A terv szerint a program a kerületi rendőrkapitánysággal szoros együttműködésben bűnmegelőzési, prevenciós feladatokat lát majd el a délutáni-esti órákban, amit az intézményben dolgozó munkatársak koordinálnának. A megfelelő helyszín megtalálást és biztosítását követően – ez jelenleg folyamatban van – a feladat ellátását azonnal megkezdik.
- Az iskolai prevenciós munka a koordinátorok tevékenysége révén hagyományosan jól működik a kerületben. Az Esélyegyenlőségi Programban meghatározott fejlesztési céloknak megfelelően 2014-ben és 2015-ben is folytatták az iskolákban a felvilágosító és megelőző célú foglalkozásokat. Ez 2015-ben kiegészült az óvodai és iskolai konfliktuskezelési ismereteket tartalmazó programokkal, amelyekre az érdeklődés a vártnál is nagyobb, ezért a tervek szerint 2015 végéig minden kerületi köznevelési intézményt meg fognak keresni a programok felajánlása céljából. A foglalkozásokat képzett mediátorok tartják.
- Az Újbudai Humán Szolgáltató Központ és a Szülők Háza Kft. közötti együttműködés eredményeképp megvalósult pilot programban, 2014-ben 50 hátrányos helyzetű gyermek vett részt prevenciós és felzárkóztató jellegű szabadidős programokban, 34 gyermek nyári táborban. A pilot program célja olyan szolgáltatások biztosítása, amelyek az intézményben nem elérhetőek (pl. játszóház, nyári táborok, színház stb.), illetve a szülők társadalmi hátrányainak leküzdése, reintegrációjuk segítése közös programok segítségével. Ilyen volt többek között az ünnepekhez kötődő adománygyűjtési akció is, amelyen az érdeklődő családok mellett egy gyermekotthon lakói is részt vettek. 2015-ben a közös programok folytatódtak.

4. ÁTFOGÓ KERÜLETI-ÁGAZATI HELYZETELEMZÉS

4.1 Újbuda területi felosztása

Újbuda egyes kerületrészeinek területi kiterjedése, népességszáma és lakásszáma, de fizikai-domborzati-természeti adottságai is rendkívül eltérőek, mint ahogy városszerkezeti kapcsolataik, terület-felhasználásuk, beépítési intenzitásuk, karakterük is nagyon különböző. Újbuda területi felosztása a kerület Integrált Településfejlesztési Stratégiájában (ITS) 2014-2020:

- **Gellérthegy–Szentimreváros–Lágymányos–Infopark–Kelenföld–Észak**

A kerület belső városrészei, a Kelenföld–Ferencváros vasútvonal, a Budaörsi út, az északi kerülethatár és a Duna által határolt terület egység. A kerület belső városrészei, melyek karakterükben sok mindenben eltérőek, azonban funkcionálisan és szerkezetileg egy egységet alkotnak. Itt találjuk a kerület központi területeit, igazgatási központját, jelentős oktatási, kulturális és gazdasági intézményeket.

- **Kelenföld-Központ–Kelenföld-Dunapart–Nádorkert–Őrmező**

A kerület talán legheterogénebb városrészei, jelentős átalakuló, vagy átalakulás előtt álló területtel. Két nagyobb kiterjedésű lakótelepi részt is találunk itt, név szerint a Kelenföldi lakótelep (Etele út–Fehérvári út tengelyében), valamint az Őrmezői lakótelep. A kelenföldi Duna-parton egykori ipari területek, mára un. barnamezős területek találhatóak. Őrmező és Kelenföld között húzódik a Kelenföldi pályaudvar, mely fizikailag így elvágja a városrészeket, azonban a pályaudvar fejlesztése szempontjából a két oldal erősen kapcsolódik egymáshoz, így egy egységként való kezelése mindenképp indokolt. Őrmező városrész déli részei már a beépítetlen természetközeli terület (Ferenc József keserűvíztelep), mely beépítetlenségével már inkább külterületi jellegű.

- **Albertfalva**

Albertfalva, mint önálló városrész alkot egységet, mindazonáltal szerkezetileg, a kelenföldi városrész déli meghosszabbításaként, nem válik el éles határral. Nyugati fele jelentős, kertvárosias terület, valamint értékes kisvárosias lakóterületekkel is rendelkezik. Északi irányból a lakótelepek és a Duna parti barnamezős sáv is ide fut ki. A Mezőkövesd úttól délre eső területek az albertfalvai városközpont fejlesztési célterületei, azonban jelenleg kialakult állapota alapján inkább városszéli, elsősorban a nagy kereskedelmi egységek által meghatározott terület.

- **Sashegy–Sasad–Gazdagrét**

Az M1-M7 autópálya bevezető szakasza (Budaörsi út) mentén, attól észak-nyugatra elhelyezkedő hegyvidéki városrészek. A Sas-hegy a városon belüli természetközeli és védett zöldterület. Sasad és Sashegy városrészek kedvelt és magas értékű kertvárosi és szabadonálló társasházak területek, melyek azonban sok tekintetben ellátáshiányos területek, hiányoznak a központképző funkciók. Jellegükben és szerkezetileg sok tekintetben inkább a XII. kerület hasonló (és csatlakozó) beépítésű területeihez kapcsolódnak. Gazdagrét domborzatilag a sasadi részhez csatlakozik, de a beépítési karaktere miatt a lakótelep önálló egységet képez. Ettől függetlenül sok tekintetben funkcionálisan sok mindent képes pótolni a sasadi városrész hiányosságából.

- **Hosszúrét–Madárhegy–Pösingermajor–Spanyolrét–Észak-Örsöd**

A városhatár közelében elhelyezkedő városrészek egykor kertes mezőgazdasági és külterületi jellegű használatúak voltak, azonban az elmúlt időszakban jelentős átalakulás indult meg a területükön. A telkeket eladták, és elsősorban kertes lakóterületek és alacsonyabb intenzitású lakóparki beépítések jelentek meg. A terület északi részén található a Rupp-hegy, mely természetvédelmi terület. A folyamatos átalakulástól függetlenül elmondható, hogy a városrészek szerkezete még nem alakult ki, sok a még ma is beépítetlen, vagy a korábbi üdülő jellegű felhasználású rész. A kialakulatlanság másik következménye, hogy infrastrukturális hiányok is jelentkeznek (burkolatlan utak, egyes közművek hiánya). Az elsősorban lakóterületként átalakuló területen további problémát okoz, hogy a lakófunkción túl az azt kiegészítő egyéb ellátást és szolgáltatásokat nyújtó funkciók nem alakultak ki. Ennek következtében már ma is jelentkeznek pl. alapellátási problémák, és, ha az átalakulás az eddigi trendeket követi, akkor ez csak fokozódni fog. Az M1-M7 autópálya elválasztó hatása miatt a városrészi lehatárolások alapján Örsödhöz tartozó Virágpiac és környezete szerkezeti szempontból a hosszúrétai és madárhegyi területekhez kapcsolódik. Az autópálya mentén, a tervezett 4-es metróvonal végállomásaként ez a terület jelentős központképző erővel rendelkezik, melynek természetesen egyik fő feltétele a város irányú közösségi közlekedési kapcsolat kiépülése.

- **Örsöd–Dobogó–Kőérberek–Kamaraerdő**

Örsöd, Dobogó, Kőérberek és Kamaraerdő a kerület külterületi jellegű, jellemzően beépítetlen területei. Jelentős természetvédelmi területek, erdők, gyepek, mezőgazdasági területek és kertes mezőgazdasági területeket jellemzik a területet. Itt találjuk a keserűvíztelepeket (Örsöd), valamint a városhatárnál helyezkedik el a Budaörsi repülőtér. Az elmúlt időszakban a Kőérberekben jelentősebb lakóterületi fejlesztés indult meg a Hosszúrétai patak mentén (Kőérberek Tóváros).

- **Péterhegy-Kelenvölgy**

Péterhegy és Kelenvölgy jellemzően kertvárosi városrészek, a kerület déli részén, a Kelenföldi pályaudvar alatt elágazó vasútvonalak által közrezárva. Bár közigazgatásilag a XI. kerület része, funkcionálisan és szerkezetileg is a budafoki kertvároshoz csatlakoznak. Kelenvölgy a hagyományosan kertvárosi városrész, míg Péterhegy újonnan beépülő lakóterület.

4.2 A kerület fő demográfiai jellemzői, tendenciák

4.2.1 Állandó népesség és lakónépesség

A mai Újbuda területe az 1800-as évek végéig igen kis népességszámmal rendelkezett, benépesülésének kezdete a XX. század elejére tehető. Nagyon dinamikus, folyamatos bővülésének következményeként 1970-re Budapest legnagyobb lakosságszámmal rendelkező kerületévé vált. A növekedés 1980 után állt meg, ami azonban nem egyedi jelenség: fővárosunk a szuburbanizálódás (és részben dezurbanizálódás) időszakába lépett. A rendszerváltozást követően mindez méginkább felgyorsult. A kerület lakónépességének száma 1990 elején 175 ezer, 1999 elején 144 ezer fő volt. 1990-1999 között a létszám 31 ezer fővel, 18%-kal csökkent. 2006 januárjában az állandó lakosok száma már nem érte el a 130 ezer főt. Ez a csökkenő trend ezután megfordult, mivel 2009-ben 139 ezer, 2014-ben pedig 147 ezer fős lakónépességet mutat a KSH adatbázisa.

A XI. kerület állandó népessége a 2015. év elején 133.713 fő (lakónépessége pedig 150.676 fő) volt. Újbuda gyakorlatilag Magyarország ötödik legnépesebb „városa”. Újbuda népsűrűsége jóval magasabb a budai kerületek átlagánál. Ez elsősorban a belbudai (Lágymányos, Kelenföld) sűrűbb beépítésnek és a lakótelepeknek köszönhető. Városias népsűrűség Lágymányoson tapasztalható, Kelenföld lakóterületeinek népsűrűsége a mutatóból láthatónál nagyobb, de e városrészben sok a nem lakás célú – lakónépesség nélküli, gazdasági – beépítés, ez csökkenti az átlagot. Gyakorlatilag beépítetlennek tekinthetők Örsöd, Dobogó és Kőérberek–Kamaraerdő városrészek, míg a Rupp-hegy és Madárhegy beépítése megkezdődött, de még itt is jelentős beépítetlen területek találhatóak. Legnagyobb a népsűrűség a gazdagréti lakótelepen.

4.2.2 A népesség nemek és korcsoportok szerinti megoszlása

2001-es népszámlálás adatai alapján a lakóképességen belül a 60 évesnél idősebb lakosok aránya Budapesten 23%, míg Újbudán 26,6% volt. A 2011-es népszámlálás adatai szerint ezek az arányok Budapesten 25%-ra, Újbudán 28%-ra módosultak. Vagyis a fővárosban, azon belül a kerületben is növekedett, Újbudán pedig a főváros egészére jellemző értéknél továbbra is magasabb a 60 évesnél idősebbek aránya. Ez utóbbiban közre játszhat az

is, hogy a kerület népessége a fővárosi átlagnál magasabban kvalifikált, emiatt hosszabb életű. A népesség korstruktúrája a 2001-es és 2011-es népszámlálások között tovább romlott a kerületben. Bár az emelkedő születésszám következtében 2011-re valamelyest nőtt a 0-20 éves korosztály aránya, ennél sokkal nagyobb mértékben emelkedett a 60 éven felüliek száma és aránya (28%-ra). A kerületben a száz aktív korúra jutó időskorú száma 2011-ben 46 fő, Budapest egészét tekintve ugyanez a mutató 41 fő volt. Mindez arról árulkodik, hogy egyre növekvő teher nehezedik a szociális ellátórendszer egészére, azon belül is az idősellátásra.

Újbudán – mint általában a magyar népességben – nőtöbblet van: már a 2001-es adatok szerint is 116 nő jutott 100 férfira. Ez a szám 2011-re még tovább nőtt: ekkor 100 férfira már 119 nő jutott. Különösen eltérő a nemek aránya az idősebb korosztályokban: a kerületi nők egyharmada, a férfiak 24%-a 60 éven felüli, ebből következően a 60 éven felüli népesség közel 63%-a nő.

4.2.3 Képzettség

Iskolai végzettségre vonatkozó statisztikai adatok teljes körű felvételére csak népszámlálások alkalmával kerül sor, ennek következtében Újbuda képzettségi adatsorai a 2001. és 2011. évi népszámlálásokból származnak. Ezen adatok alapján elmondható, hogy a kerület népessége magasán iskolázott, mutatói az országos átlaghoz képest kvalifikált népességgel rendelkező fővárosi adatokat is jelentősen meghaladják. A 2001-es népességből 88.439 fő rendelkezett érettségivel, ami a 18 évesnél idősebb lakosság 70,5%-a, azaz a megfelelő korú népesség több mint kétharmada rendelkezett érettségivel. 2011-re ezek a mutatók tovább javultak a kerületben. A 2011-es népszámláláskor a kerületi, 18 évesnél idősebb lakosságnak mintegy 81%-a volt érettségizett, amely jelentős mértékben meghaladja a budapesti arányszámot (71,7%). A 18 évesnél idősebb kerületi érettségizett lakosok 45%-a férfi, 55%-a nő, ami közel azonos a teljes kerületi népesség nemek szerinti megoszlásával.

Felsőfokú képzettséggel 36.734 fő rendelkezett a kerületben a 2001. évi népszámláláskor, míg a 2011. évi népszámláláskor ez a szám már 51.250 fő volt. A 2011. évi érték a megfelelő korú (25-x éves) lakosságra vetítve 45,2%-ot képviselt, lényegesen magasabbat, mint a fővárosi átlag (34,1%). 2011-ben a kerületi diplomások szűk többsége 50,5%-a (25.884 fő) volt nő, míg 2001-ben e körben még a férfiak többsége (52,1%) volt jellemző. Az IVS 4.3.6. *Esélyegyenlőségi, antiszegregációs terv* fejezete alapján az alacsony státuszú lakosság (aktív korú, legfeljebb 8 általános iskolai végzettségű, rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező) kerületi aránya közel 10%.

4.3 Munkaerő-piaci helyzetkép

4.3.1 Foglalkoztatottság

Újbuda rendkívül jelentős szerepet tölt be Budapest munkaerőpiacán belül. A kerület foglalkoztatási kapacitásai jelentősek, Újbuda több mint 75 ezer ember (és családjuk) számára nyújt megélhetést biztosító munkahelyet. Azt, hogy Újbuda munkaerő-piaci szerepe túlnyúlik határain, jól mutatja, hogy a kerületi munkahelyeknek csupán egyharmadán dolgoznak kerületi lakosok, több mint felét Budapesten, de más kerületben élők, míg ötödét Budapesten kívül lakó ingázók töltik be. A kerületben a szellemi jellegű munkahelyek dominálnak, a kerületi foglalkoztatottak több mint 60%-a vezető, vagy alkalmazott értelmiségi, illetve egyéb szellemi foglalkozású. Újbuda hagyományosan jelentős foglalkoztatási kapacitásokkal rendelkezik a K+F szektorban (egyetemek, kutatóintézetek, Infopark stb.).

Mivel a KSH munkaerő-felmérései, módszertani okokból, csak fővárosi szintig bontják vissza az adatokat, így a kerületi lakosság gazdasági aktivitására vonatkozóan csak a népszámlálási adatokra lehet támaszkodni. A népszámlálások adatai alapján megállapítható, hogy a XI. kerület lakosság száma 1990 és 2001 között közelítőleg 30 ezer fővel esett vissza. Újbuda népességfogyásában döntő szerepet játszott, hogy ebben az időszakban jelentősen emelkedett a fővárosi agglomerációba kiköltöző népesség száma. 2001 és 2011 között a XI. kerület népességfogyása gyakorlatilag megállt. 2001-re a teljes népességre vetített foglalkoztatotti arány országosan drasztikusan visszaesett (több mint 7%-kal), a XI. kerületben azonban az országosnál jóval kisebb mértékű visszaesés volt tapasztalható. A munkanélküliek teljes népességen belüli aránya Újbudán valamivel kisebb mértékben nőtt, mint a fővárosban. 1990 és 2001 között a XI. kerületi inaktív keresők teljes népességen belüli arányában bekövetkező emelkedést a munkanélküliség elől a passzív ellátásokba (pl. rokkantellátásba) menekülés, mint elterjedt alkalmazkodási stratégia magyarázza. A fővárosi viszonylatban kiemelkedő ugrást a kerületi népesség fővárosi átlagnál idősebb volta magyarázta, ugyanis a passzív ellátásokba menekülés, mint alkalmazkodási stratégia a nyugdíjkorhatárt még el nem érő, de ahhoz közelítő idősebb korosztályokra jellemzőbb volt, mint a fiatalabbakra. Ráadásul az időszak második felére jellemző agglomerációs kiáramlás a XI. kerületet a fővároson belül kiemelten érintette, a kiköltözők pedig nagyobb részt a fiatalabb, jobb munkaerő-piaci pozíciójú, a munkaerőpiacon belül aktív alkalmazkodásra képes kerületi népességből kerültek ki.

2011-re, bár a 2008-as válság a konjunktúrát és a munkaerőpiacot negatívan érintette, Magyarország, azon belül Budapest és Újbuda teljes népességen belüli foglalkoztatotti aránya is számottevően emelkedett, és megközelítette az 1990-ben mért értékeket. Az aktivitási arány emelkedése még erőteljesebb volt, azonban a munkanélküliek aránya is emelkedett. A gazdaságilag inaktívak teljes népességen belüli aránya 2001-hez képest visszaesett a kerületben, amit legnagyobb részben az inaktív keresők számának és teljes népességen belüli

arányának jelentős csökkenése magyaráz. Vagyis jól látható, hogy a passzív jövedelmekhez való hozzáférést szűkítő intézkedések, illetve a nyugdíjkorhatár emelések hatására a kerületben is jelentős arányban aktivizálódott az aktív korú, inaktív népesség. Bár nagyobb részük a foglalkoztatottak közé került, meghatározó hányaduk csak a munkanélküliek táborát tudta gyarapítani.

Az aktív korú népesség derékhatát adó 15-59 éves kerületi népességet vizsgálva megállapíthatjuk, hogy amíg a korcsoport kerületi népségaránya 1990-ben még az országos és fővárosi népességarányát is meghaladta, 2001-ben egy, 2011-ben pedig már 2%-kal elmaradt attól. A 15-59 éves korcsoportban még látványosabban rajzolódik ki az a folyamat, mely szerint 1990 és 2001 között az inaktív keresők arányának jelentős emelkedése miatt a gazdasági aktivitás, azon belül a foglalkoztatási színvonal jelentős módon visszaesett az aktív korúak körében. 2001 és 2011 között ezzel ellentétes irányú folyamatok zajlottak le a kerületben, az inaktív keresők arányának jelentős visszaeséséhez az aktivitási arány és a foglalkoztatotti arány növekedése társult. Bár 2011-ben a 15-59 éves korcsoport kerületi gazdasági aktivitása még az 1990-es értéket is meghaladta, a gazdasági aktivitás növekedési oldalán lezajló pozitív változás (az inaktívak, azon belül az aktív korú inaktív keresők számának csökkenése) nem tudott teljes mértékben a foglalkoztatotti arányban megjeleníteni.

4.3.2 Regisztrált álláskeresők

Az álláskeresők számára vonatkozóan a Budapest Főváros Kormányhivatala Munkaügyi Központ statisztikai kerületsoros bontásban is rendelkezésre állnak. Ebből kiderül, hogy Újbudán a regisztrált munkanélküliek száma 2000-2008 között mindig 1.000-1.400 fő között mozgott. A 2008 őszen kirobbant gazdasági válság hatására azonban 2009 januárjától drasztikusan nőtt a kerületi regisztrált álláskeresők száma, 2011 végére számuk elérte a 2.535 főt, vagyis közel duplájára nőtt. 2011 és 2014 vége között (ezen belül 2014-ben jelentősen) a kerületi regisztrált álláskeresők száma ismét csökkent, 1.732 főre, azonban ez az érték még mindig lényegesen meghaladta a 2008 előtt jellemző értékeket.

A tartósan (legalább 1 éve) munkanélküli újbudaiak száma 2008-tól 2011-ig közelítőleg megnégyszereződött (a korábban évente stabilnak mondható 150-200 fő helyett elérte a 726 főt). 2011 és 2014 között, azon belül is jellemzően a 2014-ben, számuk jelentős mértékben csökkent, 2014 végén 497 fő tartozott ebbe a körbe. A csökkenés ellenére megállapítható, hogy a tartósan munkanélküli kerületi lakosok száma a 2009 előtt jellemző értékeknek még mindig több mint 2,5-szerese.

A kerületi pályakezdő álláskeresők száma, bár nem képviselnek jelentős arányt a regisztrált álláskeresők körében, 2008-hoz képest 2011-re szintén közel megduplázódott (47-ről 85 főre nőtt). Számuk 2011 és 2014 között is összességében tovább nőtt (bár ezen

időszakon belül, 2014 folyamán csökkent), 2014 végén 127 főt ért el, arányuk az összes kerületi regisztrált álláskeresőn belül meghaladta a 7,3%-ot.

A gazdasági válság hatására, 2009-től minden korcsoportban nőtt az álláskeresők száma, a legnagyobb relatív növekedés a fiatalok és a fiatalabb középkorúak esetében következett be, aminek eredményeként a 26-45 éves kerületi álláskeresők részaránya 2013 végén 50% körül mozgott. 2014-ben részarányuk 5%-kal csökkent, azonban még mindig 45%-os értéken állt.

A kerületi regisztrált álláskeresők nemek közötti megoszlását vizsgálva megállapíthatjuk, hogy 2014 végén a nők voltak többségben (53%).

Az iskolai végzettség szerinti megoszlásából kiderül, hogy 2014 végén a legfeljebb (érettségi nélküli) szakiskolai végzettséggel rendelkezők aránya az újbudai álláskeresők körében 28%-os volt, az érettségizetteké 45%-os, míg a diplomásoké is 27%-os, vagyis igen magasnak mondható.

4.4 Lakhatás

4.4.1 A kerületi önkormányzati lakásállomány általános jellemzői

A XI. kerületben a 2011. évi népszámlálási adatok figyelembe vételével összesen 78 187 db lakás található, a XI. kerület teljes lakásállományból 10 866 db nem lakott, ez a teljes lakásállomány 13,89%-át teszi ki. A kerület teljes lakásállományának 1,8%-át teszik ki az önkormányzati lakások. (1390 db). A vagyongazdálkodás lehetőségét és terepét jelentősen szűkíti a kerületi önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanvagyon szűkülése. Az önkormányzat által fenntartott lakásbérlemények száma 2009-ig jelentősen csökkent, 2003-2009 között mintegy 1000 darabbal. 2009-től az önkormányzati lakások száma évről-évre lassan, de továbbra is csökkent.

A teljes önkormányzati lakásállomány 82,95%-a összkomfortos és komfortos lakás, tehát a komfort fokozata megfelelő, de itt is folyamatosan kell támogatni azon beruházásokat, amelyek kiváltják, korszerűsítik, illetve napenergiával kombinálva csökkentik a magas távfűtési költségeket.

Alapterületüket tekintve az önkormányzati tulajdonú lakások viszonylag kicsik, átlagosan 45,8 m²-esek. A komfortos és összkomfortos lakások az átlagnál valamivel nagyobbak, a félkomfortos lakások területe már kisebb (átlag 37,5 m²), míg a komfort nélküli lakások alapterülete már a 32 m²-t sem éri el. A szükséglakások jellemzően mindössze 1 lakószobával rendelkeznek. Az alacsony komfort fokozatú lakások, amik (230 db) a teljes állomány 16,55%-át jelentik, főleg Szentimreváros, Lágymányos és Kelenföld területén helyezkednek el.

Az Újbuda Önkormányzatának tulajdonában lévő lakásoknak csak 17,05%-a (237 db) található 100%-ban önkormányzati tulajdonú épületben, a többi lakás pedig (559 db) társasházban van, a kerület különböző pontjain. Amennyiben az önkormányzati lakásállomány városrészenkénti megoszlását nézzük az is leszögezhető, hogy az állomány szétszórtan helyezkedik el, és 34,82% pedig lakótelepen található. A 655 db összkomfortos lakásból 484 db bérlemény panel épületben található, ahol a fűtési mód távfűtés, melynek költségei még mindig komoly terhet jelentenek az ott lakóknak. Újbuda Önkormányzata tulajdonában lévő lakásállomány tekintetében 2015. március 1.-i állapot szerint a teljes lakásállomány 6,3% nem hasznosított. Ebből következik, hogy a lakásállomány kihasználtsága 93,7% mely jónak mondható.

Az önkormányzati lakások 58%-ában egyedülálló és gyermeküket egyedül nevelő szülők, 30%-ában házaspárok és egy gyerekes házaspárok, 12%-ban több generációs családok élnek. Az életkor és a jövedelem vizsgálatakor az is kitűnik, hogy többnyire idős, egyedül maradt, tipikusan alacsony és közepes jövedelmű családok élnek a bérlakásokban. Ők a kerületi magánpiaci lakbérek körülbelül 20%-át fizetik az Önkormányzatnak. Fentiekből következik, hogy Újbuda Önkormányzata tulajdonában lévő teljes lakásállomány 83,95%-a szociális helyzet alapján bérbe adott lakás, ahol szociális alapú a lakbér. A fennmaradó 16,05%-nak megfelelő lakás bérleti díja költségelv alapján kerül megállapításra.

Bár az utóbbi években újabb önkormányzati lakások épültek a kerületben, az építés üteme lényegesen nem változtat a teljes lakásállományon belüli arányokon: a rendszerváltás óta mindössze 153 önkormányzati lakás épült Újbudán, aminek döntő részét két épület teszi ki: a Fehérvári út 182. szám alatt található 90 lakásos, valamint az Albertfalva utca 4. szám alatti 56 lakásos lakóépület. A földszinti lakások kialakításakor mindkét lakóház esetében kiemelt figyelmet fordítottak az akadálymentesítésre, így fogyatékossgal élő embereknek teljesen önálló életet biztosítanak. Nemcsak a bejárat akadálymentesítése történt meg, hanem a gépészeti és villanyhálózat is a mozgáskorlátozottak speciális igényei szerint került kialakításra.

A Lakástörvény 2006. évi változása lehetőséget biztosított az önkormányzatoknak, hogy képviselő-testületi döntés alapján, a lakások bérbeadása érdekében lakásjuttatási névjegyzéket készíthessenek, melyről a szociális rászorultság alapján kerülhetnek az önkormányzati tulajdonban lévő üres lakásokba a kérelmező családok. Újbuda Önkormányzata élt ezzel a lehetőséggel, és 2006. évtől befogadja a lakáskérelmeket. A bérbeadás feltételeit szabályozó 41/2001./XII.29/XI. ÖK számú az *Önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásáról* szóló helyi rendelet alapján, évente május 31-ig, bizottság dönt a névjegyzékre kerülésről, valamint a bérbe adható lakásokról. 2006-tól 2014. december 31-ig, a benyújtott lakáskérelmek alapján, összesen 245 db lakás kiutalása történt meg, ennyi család lakhatását oldotta meg az Önkormányzat. Ez az adott időszakban benyújtott lakáskérelmek 29,7 %- át teszi ki.

A kerületben a lakbérhátralékkal rendelkező háztartások száma magas, ami elsősorban az önkormányzati lakásokban maradt családok jövedelmi és foglalkoztatási gondjaira vezethető vissza. A teljes önkormányzati lakásállomány 25%-ában a lakók hátraléka kettő, illetve ennél több havi, a bérlők 13%-a 6 hónapnál is több hátralékkal rendelkezik.

A szociális bérlakások iránti igényt, a lakásigénylők 2006. évben bevezetésre került „névjegyzéke” nagyon jól mutatja. A XI. kerületben napjainkra a regisztrált kérelmek száma elérte a 825 db-ot, azaz elmondható, hogy komoly igény van a szociális bérlakásokra. Az igények kielégíthetősége ugyanakkor attól is függ, hogy a meglévő bérlakás állomány milyen összetételű és milyen állapotú. Újbuda Önkormányzatának 1390 db bérlakása közül évente 30-35 db üres lakás áll rendelkezésére, hogy a 825 lakáskérelmező lakáshelyzetét, a bérlakásokban lakó bérlők lakáscsere kérelmét megoldja.

4.4.2 A kerületi Lakásgazdálkodási Konceptió lakáspolitikai javaslatai

A kerületi lakhatási problémák megoldása érdekében Újbuda Önkormányzata megalkotta a 2015-2020 évre vonatkozó lakásgazdálkodási koncepcióját, melyben megoldási, beavatkozási javaslatokat határozott meg:

- Az önkormányzati SZOL program megvalósítása, melynek fő feladata magántulajdonban lévő lakások bevonása a szociális lakásrendszerbe.
- Továbbra is javasolt alkalmazni a részképleten alapuló lakbér-támogatási modellt és a Szociális törvény alapján működő lakásfenntartási támogatás rendszerét, ezzel is segítve a szociális bérlakásokban élőknek, hogy eleget tegyenek fizetési kötelezettségüknek.
- Újbuda Önkormányzatának a lakáskérelmek bírálati szempontjai között fontos szempont, hogy a prioritási sorrend meghatározásának alapja ne kizárólagosan a jövedelem legyen, hanem több tényező is értékelésre kerüljön, így a kérelmezők családi helyzete, egészségi állapota, lakhatási körülményei, a gyerekek száma, valamint munkáltatói, illetve családsegítői támogató nyilatkozat, ami alátámasztja a beadott kérelemben meghatározott tényeket, körülményeket.
- Szükséges annak felülvizsgálata, hogy a későbbiekben a lakásjuttatási névjegyzék alkalmazása megfelelő-e a kialakult helyzet megoldására, vagy helyette a szociális helyzet alapján történő bérbeadás lakás-pályázat formájában valósuljon-e meg.
- A bérbeadást szabályozó kerületi rendelet¹ 10.§-a lehetőséget ad arra, hogy költségelven alapuló bérlemény bérbeadása pályázat alapján történjen. Ez a forma lehetőséget biztosítana a magasabb jövedelemmel rendelkező családoknak, hogy a jobb állapotú, magas fenntartási költségű lakások bérbevételére pályázatot nyújtsanak be.

¹ 41/2001.(XII.29.) XI.ÖK számú rendelete, a Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásáról

Ezek a családok, hosszú távon biztos fizetőként élhetnének az önkormányzati lakásokban, és esetükben nem szociális alapú, hanem költségelví lakbér fizetése kerülné előírásra. A javaslat szerint a pályázat befogadásának feltételei között szerepeljen a lakás rendeltetésszerű használatra való alkalmassá tételére, felújítására vonatkozó költségeket tartalmazó tételes költségvetés, valamint az elvégzendő munkálatokra vonatkozó ütemterv.

- Újbuda Önkormányzatának a lakásállomány növelése érdekében továbbra is támogatni kell az idős, egyedülálló, illetve egyedül maradt házaspárokkal megkötésre kerülő életjáradéki szerződések megkötésének gyakorlatát, azonban célszerű a most életben lévő „Életjáradék lakásért” feltételeinek átdolgozása – az elfogadott koncepciótól eltérően – az következők szerint. A szerződés tartalmában szerepeltetni kell, hogy az Önkormányzat részére felajánlott, magántulajdonban lévő társasházi, szövetkezeti lakás tulajdonosának egyszeri egyösszegű (a forgalmi érték 10%-a), majd a forgalmi érték erejéig havonkénti rendszerességgel, meghatározott pénzösszeg kerüljön fizetésre, melynek fejében a tulajdonos átruházza lakástulajdonát az Önkormányzatra. A szerződéskötés feltételeiként pedig legyen meghatározva, hogy az életjáradéki szerződés csak olyan tulajdon megszerzésére irányulhat, ami kizárólag a jogosult tulajdonában áll, és a lakás per-, teher- és igénymentes, továbbá a jogosulton kívül a lakásban más személy nem lakik. Nem tekinthető tehernek, ha az ingatlant olyan részletfizetéssel kapcsolatos jelzálogjog terheli, amelynek az Önkormányzat a kedvezményezettje.
- Javasolt továbbra is kiemelt feladatként kezelni a kerületen belüli lakásmobilitás segítését, hiszen ez az Önkormányzat érdeke is. Ezzel ösztönözni lehetne a lakások cseréjének előmozdítását, a magas hátralékkal rendelkező és a fizetésektelen helyzetbe kerülő családokat az alacsonyabb komfortfokozatú, alapterületű és alacsonyabb költségű lakások elfogadására.
- A Gazdasági Program Minőségi közszolgáltatások mindenkinek fejezetében megfogalmazottak figyelembe vételével tovább kell folytatni a Polgármesteri Hivatal informatikai fejlesztését úgy, hogy ki kell alakítani egy olyan informatikai hátteret, melyen keresztül a cserék lebonyolítása és hatékonysága növekedne.
- Továbbra is fontos szempont a lakások minőségét javító, korszerűsítését szolgáló, komfortfokozatot emelő beruházások növelése, úgy, hogy a bérlők szerepvállalását ezekben az esetekben fokozni kell, és fel kell rászükre ajánlani a bérbeszámítás lehetőségét is.
- A Gazdasági Program talán legfontosabb célkitűzése a fenntarthatóság, mely figyelembe vételével Önkormányzatnak a saját tulajdonában lévő épületek felújítását továbbra is fel kell vállalni, a következő években a bázis évben elvégzett munkák értékének megfelelő kötelezettségvállalással, amennyiben a mindenkori költségvetés forrásai erre

lehetőséget biztosítanak. Ugyanakkor továbbra is szerepet kell vállalnia a társasházak, lakásszövetkezetek felújításában, sőt hozzá kell járulnia az iparosított technológiával, valamint hagyományos módon épített épületek pályázataihoz, energiatakarékos fűtési megoldások kialakításához, oly módon, hogy az állami, valamint az önrész mellé az Önkormányzatnak is kell céltartalékot képeznie.

- A még meglévő üres önkormányzati lakások értékesítésére csak abban az esetben kerüljön sor, ha olyan rossz műszaki állapotban van, hogy annak felújítása az Önkormányzatnak már nem gazdaságos. Az értékesítés minden esetben csak pályázat útján történhet, a pályázati tárgyalás győztese a legmagasabb vételárat ajánló vevő. Pályázaton kívüli üres lakás értékesítésére csak az elidegenítési rendelet 10. § (2)² bekezdésében megfogalmazott feltételek esetén kerülhet sor.
- A lakótelepi lakások esetében sokszor komoly kritikát jelent a lakások kis mérete, a lakáson belüli rossz elosztás, a kicsi fürdőszobák, sok esetben a kis konyhák is. Megoldást jelentene egy olyan belső átalakítás mely vízszintes esetleg függőleges lakásösszenyitással jelentős értéknövelést jelentene a lakásérték tekintetében.

4.5 Szociális helyzet: támogatási és ellátórendszer

4.5.1 A pénzbeli és természetben nyújtott ellátások

A pénzbeli és természetben nyújtott támogatásokkal kapcsolatos feladatok ellátása A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.), A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.), valamint Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Képviselőtestületének 10/2015. (II. 25.) a rászorult személyek támogatásáról szóló önkormányzati rendelete alapján történik a kerületben. Az Önkormányzat a magasabb szintű jogszabályi rendelkezések jelentős változásai miatt alkotta meg a rászorult személyek támogatásáról szóló, új rendeletét, 2015-ben. A rendelet alapján az önkormányzat által nyújtott pénzbeli szociális támogatások rendszere 2015. március 1-jei hatállyal jelentősen átalakult. A változás lényege az volt, hogy teljesen szétvált az állami segélyezés és az önkormányzati támogatások rendszere. A profiltisztítás következtében az Önkormányzat feladatköre az egyes kiadásokhoz kapcsolódó támogatásokra terjed ki, a jövedelempótló segélyekkel összefüggő állami feladatokat a járási (kerületi) hivatalok látják el.

²Lakás pályázaton kívül

a) lakásbővítéshez szükséges lakás vagy lakrész csatolása vagy
b) szükséglakás megszüntetése
esetén értékesíthető.

Az átalakulás legfontosabb elemei a következők voltak:

- Az aktív korúak ellátása a járási (kerületi) hivatal feladatkörébe került.
- A lakásfenntartási támogatás, az önkormányzat rendelete alapján nyújtott ápolási díj és közgyógyellátás, továbbá az adósságkezelési szolgáltatás a korábbi, törvényben rögzített szabályrendszere helyett hasonló céllal és jelleggel az Önkormányzat a település adottságaihoz és saját erőforrásaihoz szabott, rendeletbe foglalt szabályrendszert hozott létre.

A változatlan vagy minimálisan módosuló ellátástípusok korábbi elnevezése megmaradt, ahol a rendszer átalakulásából adódó jelentős változás szükséges, ott új elnevezés került bevezetésre.

Az újbudai lakásfenntartási támogatás kifejezetten a közüzemi szolgáltatás igénybevételevel összefüggő kiadáshoz kapcsolódik, Önkormányzattól bérelt lakás esetében a lakbér is bevonható támogatási elemként. A támogatás összegét a lakásméret, a háztartás jövedelme, illetve a lakásfenntartás elismert költsége határozza meg. A jogosultsági feltételek kialakítása úgy történt, hogy a korábban támogatott háztartások mindegyike továbbra is megőrizte jogosultságát.

Az újbudai gondozási támogatás az ápolási díj helyébe lépett. Az Önkormányzat továbbra is vállalta a támogatás korábbi változatlan összegben történő biztosítását. Az újbudai gyógyszer-támogatás a hetvenöt év feletti, egyedülálló személyek részére a korábbiakhoz képest magasabb jövedelemhatárig elérhetővé vált. Az Önkormányzat által nyújtott közgyógyellátásra eddig jogosult személyek az újbudai gyógyszer-támogatás keretében kapnak segítséget gyógyszerkiadásaihoz. A rendszeres gyógyszer-támogatás eddigi kedvezményezettjei részére változatlan feltételekkel biztosított maradt a támogatás.

Az újbudai utazási támogatást, az újbudai nevelési támogatást, az újbudai időskorúak támogatását és az újbudai gyermekétkeztetési támogatást változatlan jogosultsági feltételekkel vitte tovább a támogatási rendszer. Az rendkívüli újbudai támogatás már összevontan tartalmazza a korábbi eseti önkormányzati segélyhez és gyermeknevelési segélyhez kapcsolódó támogatási lehetőséget. A jogosultak köre és az éves szinten elérhető támogatási összeg a két összevont támogatás korábbi összegével megegyezik. Emelkedett a Szociális és Egészségügyi Bizottság döntését igénylő alsó összeghatár, így polgármesteri hatáskörben is megállapítható lett a korábbinál nagyobb összegű támogatás.

Változatlanok maradtak az újbudai temetési támogatás feltételei, és az egyes támogatásoknál beépülő előzetes helybenlakási feltételtől eltekintve nem változtak az újbudai karácsonyi támogatás és az újbudai életkezdési támogatás feltételei sem. Az újbudai életkezdési támogatás esetében a magasabb összeg a korábbinál magasabb jövedelemhatárig lett elérhető, ugyanakkor a támogatás összege a felső jövedelmi sávokban csökkent.

Jelentősen átformálódott és célzottabbá vált az újbudai tartozásrendezési támogatás feltételrendszere, amely a korábbi adósságcsökkenés helyett a tartozás rendezését kívánta támogatni. A szabályozás egyes elemei rugalmasabbak, ugyanakkor a saját vállalás teljesítése tekintetében a korábbinál szigorúbbak.

Teljesen új elemként lehetőséget nyitott az új szabályozás a váratlan balesetek, rendkívüli események következményeinek enyhítésére. Ezekben az esetekben a Polgármester utólag tájékoztatja a Szociális és Egészségügyi Bizottságot a rendkívüli támogatás tényéről. A másik új szabályozási elem az élethelyzet és a jövedelmi viszonyok rugalmasabb összevetését tette lehetővé, amely alapján a Szociális és Egészségügyi Bizottság javaslatára a Polgármester a jogosultsági feltételek tágabb körvonalazásáról dönthet.

4.5.2 Az Önkormányzat által biztosított személyes gondoskodást nyújtó ellátások

A személyes gondoskodást nyújtó ellátásokat az Önkormányzat az Szt. és a Gyvt. továbbá a személyes gondoskodást nyújtó ellátásokról szóló 16/2014. (V. 28.) XI. ÖK számú rendelet előírásainak megfelelően, önkormányzati intézmények, ellátási szerződések útján biztosítja. Az önkormányzati feladatokat ellátó szervezetek részére az Önkormányzat a költségvetésben, illetve az ellátási szerződésben megállapított összegben és formában nyújt finanszírozást.

- **Kötelező szociális alapszolgáltatások**

- Étkeztetés

A szolgáltatást az Újbudai Szociális Szolgálat (1119 Budapest, Keveháza utca 6.) nyújtja. A fenntartó és az intézmény mindent megtesz annak érdekében, hogy minden szociálisan rászorult időben megkaphassa az élethelyzetéhez szükséges szociális étkezési lehetőséget. Így a szociális alapon igénybe vehető étkezés lehetőségét azok számára tudják nyújtani, akik más módon a napi meleg ételhez jutást nem képesek megoldani.

- Házi segítségnyújtás

A szolgáltatást az Újbudai Szociális Szolgálat (1119 Budapest, Keveháza utca 6.) nyújtja. Az igénybe vevők számára a szolgáltatásokhoz való hozzájutásban (posta, házi orvos, patika, egyéb ügyintézés, pl. ELMÜ) való segítségben, illetve az otthon rendben tartásában és önellátás segítségével megnyilvánuló házi segítségnyújtás az a segítségi forma, amellyel lehetővé válik a méltó idős kor megélése a saját, megszokott környezetben.

➤ Családsegítés

A szolgáltatást az Újbudai Humán Szolgáltató Központ (1117 Budapest, Bogdánfy utca 7/d.) nyújtja. A családsegítés a szociális vagy mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok számára az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából nyújtott szolgáltatás. A Szolgálat a családsegítés keretében biztosítja a szociális, életvezetési és mentálhigiénés tanácsadást; az anyagi nehézségekkel küzdők számára a pénzügyi, természetbeni ellátásokhoz továbbá a szociális szolgáltatásokhoz való hozzájutás megszervezését. A családgondozást, így a családban jelentkező működési zavarok, illetve konfliktusok megoldásának elősegítését; közösségfejlesztő, valamint egyéni és csoportos terápiás programok szervezését. A tartós munkanélküliek, a fiatal munkanélküliek, az adósságtérhekkel és lakhatási problémákkal küzdők, a fogyatékosokkal élők, a krónikus betegek, a szenvedélybetegek, a pszichiátriai betegek, a kábítószer-problémával küzdők, illetve egyéb szociálisan rászorult személyek és családtagjaik részére tanácsadás nyújtását. A családokon belüli kapcsolaterősítést szolgáló közösségépítő, családterápiás, konfliktuskezelő mediációs programokat és szolgáltatásokat, valamint a nehéz élethelyzetben élő családokat segítő szolgáltatásokat. A szociális és egészségügyi szolgáltatók, intézmények, az oktatási intézmények, a gyermekjóléti központ, a pártfogói felügyelői és a jogi segítségnyújtói szolgálat, valamint a társadalmi szervezetek, egyházak és magánszemélyek részvételét a megelőzésben. Az aktív korú munkanélküliekkel kapcsolatos feladatok ellátását, az adósságkezelési tanácsadó szolgáltatást. Illetve a menekültekkel és oltalmazottakkal kapcsolatban ellátandó kötelező feladatok ellátását. (2014. január 1-jétől a családsegítő szolgálat új szakmai feladata a menekültek és oltalmazottak társadalmi integrációjával kapcsolatos feladatok ellátása, amelyhez közvetlen jelentéstételi és értesítési kötelezettség kapcsolódik a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal Menekültügyi Igazgatósága felé.)

➤ Utcai szociális munka

A szolgáltatást a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Rimaszombati Utcai Szociális Központ – Szociális Alapszolgáltatásokat Nyújtó Integrált Intézmény (1115 Budapest, Rimaszombati út 15/a.) nyújtja. A Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület Budapest XI. kerületében 1993 óta végzi a fedél nélkül élő emberek gondozását. A Rimaszombati úton található Szociális Központ 2006-ban kezdte meg működését. A Nappali Melegedő közvetlen kiegészítő és támogató segítséget nyújt az Utcai Gondozó Szolgálat munkatársainak és gondozottjainak egyaránt, hiszen működtetésével lehetőség nyílik

az utcán élő hajléktalan emberek alapvető fizikai szükségleteinek gyors kielégítésére, térítésmentesen.

➤ Nappali ellátás

Hajléktalan személyek nappali ellátását két szolgáltató nyújtja: a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Rimaszombati Utcai Szociális Központ Szociális Alapszolgáltatásokat Nyújtó Integrált Intézmény (1118 Budapest, Rimaszombati út 15/a.) és a Fiatalok Önszolgáltató Egyesülete (1119 Budapest, Major utca 37.). A nappali melegedőben az ellátottak számára ételt, fürdés, mosás lehetőségét biztosítják. Esetenként ruhasegélyt, értékmegőrzést, gyógyszer kiváltásban, ügyintézésben való segítséget is kapnak az ügyfelek. Az időszakos éjjeli menedékhely a nappali melegedő helyiségeiben november 1-től április 30-ig tart nyitva.

Az **időskorúak** nappali ellátása (klub), demens személyek nappali ellátása szolgáltatást az Újbudai Szociális Szolgálat (1119 Budapest, Keveháza utca 6.) nyújtja. Az idősek klubja fontos része az idősek életének, csökkenti az egyedüllét és a magány érzését, segítséget nyújt a társas kapcsolatok ápolásában, információk megszerzésében, a tartalmas időtöltésben. Hozzájárul a napi életritmus megtartásához. Az intézményben működő idősek klubjai szakmai tevékenységének alapja a prevenciós szemlélet erősítése, a programok összeállításánál a szellemi és fizikai aktivitás megőrzése elsődleges szempontként szerepel.

A **szenvedélybetegek** nappali ellátása szolgáltatást a RÉV Szenvedélybeteg-segítő Szolgálat Nappali Ellátó Részleg (1115 Budapest, Csóka utca 5.) nyújtja. A Rév Szenvedélybeteg-segítő Szolgálatnak jelentős szerepe volt a Katolikus Karitásztól elnyert „TÁMOP 5.5.2-11/1-2012-0009 2880 óra – Karitásztól önkéntes program Budapest legnépesebb kerületében” című pályázat megvalósításában. Alapító tagjai és aktív munkatársai az Újbudai Kábítószerügyi Egyeztető Fórumnak.

A **fogyatékossgal élő személyek** nappali ellátását két szolgáltató nyújtja: Az Újbudai Szociális Szolgálat Gellérthegy telephelyén (1118 Budapest, Ménesi út 16.) biztosítja a szolgáltatást 2015. július 1-től, az Újbudai Rehabilitációs Központ megszűnését követően. Feladata a fogyatékos személyek jobb minőségű életének elősegítése, a minél teljesebb társadalmi integrációjuk elérése érdekében. A másik ellátó a Szellemi Sérült Testvéreinkért Alapítvány Árpádházi Szent Margit Napközi Otthona (1116 Budapest, Rátz L. utca 73.). Az Alapítványhoz, mint közösséghez értelmileg akadályozott és halmozottan sérült fiatalok tartoznak. Napirend szerint folynak a foglalkozásaik, melyeket szakemberek – gyógypedagógus, terápiás munkatárs, valamint szociális gondozók – vezetnek.

- **Kötelező szakosított ellátások**

- Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény

Az időskorúak gondozóháza szolgáltatást az Újbudai Idősek Háza (1115 Budapest, Fraknó utca 7.) nyújtja. Az intézmény az idősek átmeneti otthona ellátás keretében teljes körű szolgáltatást nyújt azon időskorúak, illetve 18. életévüket betöltött beteg személyek részére, akik önmagukról betegségük miatt vagy más okból otthonukban ideiglenesen nem képesek gondoskodni, valamint azon személyeknek, akik idősek otthonába beutaló határozattal rendelkeznek, elhelyezésük sürgős, de férőhely hiánya miatt elhelyezésükre nincs lehetőség.

- **Vállalt alapszolgáltatási feladatok**

- Támogató szolgáltatás

A szolgáltatást az Újbudai Szociális Szolgálat (1119 Budapest, Keveháza utca 6.) nyújtja. A támogató szolgálat személyi segítségből és szállítási szolgáltatásból áll. A fogyatékossgal élő emberek személyi segítségét szakképzett munkatársak végzik a szolgáltatás keretében.

- Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

A szolgáltatást az Újbudai Szociális Szolgálat (1119 Budapest, Keveháza utca 6.) nyújtja. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás finanszírozása 2013. július 1-től kezdődően Újbuda Önkormányzata és a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (SZGYF) között létrejött szolgáltatási szerződés alapján valósul meg. Olyan személyek kaphatják meg a jelzőkészüléket, akik egyedül élnek, 65 év feletti, valamint a mozgáskorlátozottak, az ágyat elhagyni nem tudók, a gyakran elesők stb. Riasztás esetén a diszpécser a kihangosító segítségével kapcsolatba lép az ügyféllel, és a krízis okának tisztázása után riasztja a Szolgálat gondozónőjét, illetve az ellátott válaszána elmaradása esetén a mentőket.

- Közösségi ellátások (szenvedélybetegek ellátása, alacsonyküszöbű ellátás)

A szolgáltatást a Katolikus Karitasz RÉV Közösségi Ellátó Részleg (1111 Budapest, Bartók Béla út 96.) nyújtja. Céljuk a szenvedélybetegek, valamint közvetlen környezetük minél szélesebb körének elérése, fogadása. Fontos az anonimitás, a kezelésre jelentkezés önkéntes.

- **Vállalt szakosított ellátási feladatok**

- Ápolást, gondozást nyújtó intézmény – idősök otthona

A szolgáltatást az Újbudai Idősök Háza (1115 Budapest, Fraknó utca 7.) nyújtja. Az idősök otthona a szociális intézményi elhelyezést biztosít az Szt.-ben meghatározottak szerint. A teljes körű ellátásnak négy alapeladata van: a fizikai, egészségügyi és pszichés gondozás, valamint a célszerű és tervezett szabadidős foglalkozások.

- Fogyatékossgal élő személyek gondozóháza

A szolgáltatást a Down Alapítvány Átmeneti és Napközi Otthona (1116 Budapest, Szalóki utca 53.) nyújtja. Fő céljuk az önálló életre nevelés mellett a normalizációs elv érvényesítése a társadalmi beilleszkedés tükrében.

4.5.3 Az Önkormányzat gyermekvédelmi feladatai

- **Kötelező gyermekvédelmi személyes gondoskodást nyújtó alapellátások:**

- Gyermejjóléti szolgáltatás, gyermejjóléti központ

A szolgáltatást az Újbudai Humán Szolgáltató Központ (1117 Budapest, Bogdánfy utca 7/d.) nyújtja. A szolgáltatás keretében valósul meg a kerületben:

A veszélyeztetett gyermekek gondozása: az alapellátásban gondozott, a védelembe vett, illetve a családjából kiemelt gyermekek egyaránt veszélyeztetettek a Gyvt. értelmében, csak a veszélyeztetés foka és/vagy az együttműködés mértékében van eltérés. Amennyiben az alapellátás nem vezet eredményre, és a gyermek veszélyeztetett, környezete vagy önmaga által, és a szülő nem együttműködő, védelembe vételre kerül sor.

A válsághelyzetben lévő várandós anyák gondozása: a válsághelyzetben lévő várandós anya életébe történő hatékony beavatkozás feltétele az anya együttműködése. Gondozatlan terhesség esetén, amikor a szülés előtti utolsó pillanatokban kér segítséget az anya, sokszor nehézséget okoz az örökbefogadás lehetőségének megfelelő körüljárása.

Kiemelt gyermek családjának gondozása: ezeknek a gyerekeknek azért a gyermekotthon az állandó bejelentett lakcíme, mert szülei tartózkodási helye ismeretlen vagy nem rendelkeznek állandó bejelentett lakcímmel. A családgondozók a törvénynek megfelelően járnak el, 2 hónapon belül felveszik a kapcsolatot a gondozási hellyel, amennyiben az Budapesten van személyesen, egyéb esetekben telefonon, és a gyermek családgondozójával vagy a nevelőszülői tanácsadóval közösen végzik a hazagondozást.

Átmeneti gondozással kapcsolatos feladatok ellátása: az ellátás igénybe vétele az ellátási szerződés által a családok átmeneti otthonában történt, melyet az Anyaoltalmazó Alapítvány működtet, illetve gyermekek átmeneti otthonában, melyet szintén ellátási szerződés keretein belül a Krízis Alapítványnál valósult meg.

A Gyermejjóléti Központ speciális feladatai: kórházi szociális munka végzése, kapcsolat ügyelet, mediáció biztosítása, készenléti szolgálat biztosítása, szabadidős programok és táborok szervezése.

➤ Bölcsőde

A szolgáltatást az Egyesített Bölcsődei Intézmények (1119 Budapest, Tétényi út 46-48.) nyújtja. Az Egyesített Bölcsődei Intézmények a Gyvt. 42. §-ában meghatározottak szerint a családban nevelkedő, 3 éven aluli gyermekek napközbeni ellátását, szakszerű gondozását és nevelését biztosító intézmény. A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendeletben meghatározott feladatok ellátását végzi. Az intézmény az átlagos fejlődésű és sajátos nevelési igényű kisgyermek napközbeni gondozását-nevelését alapfeladatként végzi. A Gyvt. 42. § (3) bekezdésében meghatározott szolgáltatási tevékenységek közül otthoni gyermekgondozást, illetve időszakos gyermekfelügyeletet biztosít azokban a bölcsődékben, ahol hosszabb idejű hiányzás miatt időlegesen szabadul fel férőhely. A jogszabályok változása miatt 2013. január 1-től az Egyesített Bölcsődei Intézményekben ellátott, sajátos nevelési igényű gyermekek helyben történő korai fejlesztése megszűnt. A 2011-ben készített *Humán és intézményi infrastruktúra a társadalmi szolgáltatások infrastruktúrájának állapota és fejlesztési lehetőségei a XI. kerületben* című felmérés szerint több mint 300 új bölcsődei férőhelyre lenne szükség Újbudán, főleg azokon a területeken, ahol az utóbbi években lakóparki építkezések folytak.

➤ Gyermekek átmeneti otthona

A szolgáltatást a Krízis Alapítvány Átmeneti Otthona (1225 Budapest, Nagytétényi út 266.) nyújtja. Az Alapítvány Átmeneti Gyermekeotthonának alapvető célja, hogy szervesen kapcsolódva a gyermekvédelem intézményrendszerébe, a Gyermejjóléti Szolgálatokkal szorosan együttműködve segítsen a szociálisan és/vagy mentálisan teljesítőképességük határára sodródott szülőknek, gyermekeknek problémáik kezelésében.

➤ Családok átmeneti otthona

Anyaoaltalmazó Alapítvány Anyaotthona (1201 Budapest, Török Flóris utca 228.) működésének célja, hogy az átmenetileg vagy tartósan otthontalanná vált családok befogadásával megelőzze, illetve megszüntesse a gyermekek veszélyeztetettségét, megakadályozza a család szétszakadását, a gyerekek állami gondoskodásba kerülését, segítse a szülőt gyermeke teljes körű ellátásában, és közreműködjön az átmeneti gondozást szükségessé tevő okok megszüntetésében, a család helyzetének rendeződésében, lakhatási problémáinak megszűnésében.

4.5.4 Ágazati fejlesztési célok és javaslatok:

- Az egyes szociális és gyermekvédelmi tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi. CXXXIII. törvény rendelkezik arról, hogy 2016. január 1-től a család és gyermekjóléti szolgálatot, illetve központot a jelenlegi családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatás bázisán, erőforrásaik hatékonyabb elosztásával, kötelező és integrált formában működő önkormányzati feladatként kell kialakítani, illetve működtetni. Mivel Újbuda ezeket a szolgáltatások eddig is egy intézményi keretben biztosította, az integráció jelentősebb szervezeti változtatásokat várhatóan nem von magával a kerületi intézményrendszerben. Az integráció a szolgáltatások szakmai tartalmát sem érinti döntően, mivel a fővárosi kerületeknek a jövőben is biztosítaniuk kell a gyermekjóléti szolgáltatásokat.
- Folyamatos feladat az Újbudai Idősek Háza férőhelyeinek további átminősítése (emeltszínvonalú ellátás folyamatos kivezetése, átlagos férőhelyekké minősítése).
- Az Újbudai Humán Szolgáltató Központ programjainak, szolgáltatási körének folyamatos bővítése a cél, ami nemcsak a kliensek érdeke, de elősegíti a családgondozók kiegészésének a megelőzését is.
- Az Önkormányzat kötelező, de még ellátatlan feladatait, a pszichiátriai betegek nappali ellátását és a felnőtt autisták nappali elhelyezését mihamarabb ki kell alakítani.

4.6 Egészségügyi ellátórendszer

„A 2012-es Budapest Egészségterv adatai szerint az Újbudán élő férfiak születéskor várható átlagos élettartama fővárosi összehasonlításban igen magas 75,3 év, mellyel a kerület a fővárosi kerületek sorrendjében az 5. helyre került. A nők helyzete hasonlóan jó (80,5 év), ők átlagosan 5 évvel élnek tovább, mint a kerületben élő férfiak. A 2006–2010 közötti adatokból a 25–64 éves népességre számolt standard halálozási hányados is alacsony (férfiak

esetében 0,814 a nőknél 0,862). A fővárosi kerületek lakosságának halálozási viszonyai jelentősen térnek el egymástól. A pesti kerületek nagy részében a korai halálozás szignifikánsan magasabb a budapesti átlagnál, esetenként az eltérés mértéke eléri, sőt meghaladja a 15%-ot (ahogyan pl. a VIII. vagy XX. kerületekben).

A halálokok között Újbudán, ahogyan a budai kerületek többségében szignifikánsan alacsonyabb volt a fővárosi átlagnál:

- a szív-érrendszeri,
- a rosszindulatú daganatos,
- az emésztőrendszeri betegségek okozta korai halálozás.” (Forrás: Újbudai ITS)

Újbuda egészségügyi ellátásában komplex és központi szerepet játszik a Szent Kristóf Szakrendelő Nonprofit Kft. (korábbi elnevezés: Gyógyír XI. Nonprofit Kft.), melynek tevékenysége az alapellátás egyes területeit és a járóbeteg ellátást öleli fel. A Szent Kristóf Szakrendelő Nonprofit Kft. működésének alapját a kerületi önkormányzattal (a fővárosi önkormányzattól 2003 júliusától átvállalt feladat) kötött közszolgáltatási szerződés, valamint az Országos Egészségbiztosítási Pénztárral aláírt finanszírozási szerződés jelenti. Az egészségügyi alap- és szakellátás mellett a háziorvosi ellátás infrastrukturális működését is támogatja.

4.6.1 Alapellátás

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény szerint a helyi (kerületi) önkormányzatoknak gondoskodni kell a lakosság egészségügyi alapellátásának biztosításáról. A XI. kerületi Képviselő-testület 13/2009./III.24./XI.ÖK számú, *az egészségügyi alapellátás körzeteinek kialakításáról* szóló rendeletében Újbuda területét 79 felnőtt és 24 gyermek háziorvosi, valamint 28 felnőtt, 8 gyermek és egy ifjúsági-fogorvosi körzetre tagolta.

Az Önkormányzat támogatásával megteremtették a helyben végezhető laborvizsgálatok technikai lehetőségét, melynek célja a központi labordiagnosztika túlterheltségének csökkentése mellett a magasabb színvonalú alapellátás segítése is. 2014-ben jelentős előre lépés történ az alapellátási rendelők több évre előre megtervezett felújítási programjában, így öt felnőtt és gyermek háziorvosi rendelőben történt felújítás.

A törvényi szabályozás az önkormányzatok számára az egészségügyi alapellátás keretében kötelező feladatként írja elő a védőnői ellátásról való gondoskodást. A védőnői ellátás az egészségügyi alapellátás szerves része, és területi elv szerint, meghatározott földrajzi területen (védőnői körzetben) vagy nevelési-oktatási intézményben (iskola-egészségügy) történik. A védőnők tevékenységüket önállóan, elsősorban az anya-, a csecsemő- és gyermekvédelem területén fejtik ki. A tevékenység középpontjában a megelőzés, ezen belül is döntően a primer prevenció áll.

A 23/2008./X.22./XI.ÖK sz. rendelet a területi és intézményi védőnői ellátás (mely a kötelező egészségügyi alapellátás szerves része) körzeteit határozza meg. Az Önkormányzat területe eszerint 46 területi védőnői körzetre és 16 intézményi védőnői körzetre tagolódik, melyek felülvizsgálata évente, legkésőbb szeptember 30-ig kell, hogy megtörténjen. A védőnői tevékenység középpontjában a primer prevenció áll. A Védőnői Szolgálat feladatának tekinti az óvodás- és iskoláskorú gyermekek körében végzett egészségnevelést és egészségfejlesztést, ugyanakkor célul tűzte ki a lakosság egészségtudatának fejlesztését, az egészség megőrzését, az egészséges életmód iránti érdeklődés növelését. A védőnői munka szinterei:

- a tanácsadó helyiségében folyó gondozó-tanácsadó tevékenység várandós anyáknak és kisgyermekes családoknak az újszülött, csecsemő ellátást illetően (különösen az első gyermeküket nevelő családok esetében) a szakszerű tájékoztatás, valamint a házi gyermekorvos tevékenységének szakszerű segítése; hasonlóképpen a kisgyermekes családoknál is.
- E mellett fontos a családlátogatáson adott tanácsadás, elvégzett gondozás, anyai tevékenységre oktatás, illetve
- a nevelési-oktatási intézményben történő szűrés, egészségnevelés, valamint az életkori kötelező, esetenként a választható, kampányjellegű védőoltások beadásának megszervezése.

Az iskola-egészségügyi ellátást a hatályos 26/1997. (IX.3.) NM rendelet szabályozza. Az iskola-egészségügyi ellátás iskolaorvos és védőnő együttes szolgáltatásából áll. 2014-ben az Önkormányzat 74 nevelési-oktatási intézményben biztosította az iskola-egészségügyi ellátást, ezen belül a védőnői ellátást (38 óvoda és 36 iskola).

A felnőttek éjszakai és hétvégi (rendelési időn kívüli) ügyeletét a Szent Imre Kórház területén, a Főnix Med. Zrt. látja el, ambulancián történő ellátás, illetve telefonon történő bejelentés esetén a helyszíni ellátás is biztosított. A gyermekorvosi ügyelet is a FŐNIX Med. Zrt. biztosítja, rendelési időn kívül (éjszaka és munkaszüneti napokon), a Szent János Kórház területén. 2012 júniusától a Szent Kristóf Szakrendelő Nonprofit Kft., a Fehérvári út 12. szám alatti rendelőjében megnyitotta a gyermekorvosi ügyeletet. Minden munkaszüneti napon, 9-14 óra között, a kerületi gyermekeket ugyancsak a FŐNIX Med Zrt. látja el.

4.6.2 Szakellátás

A kerületi járóbeteg-szakellátásért a Szent Kristóf Szakrendelő Nonprofit Kft. felelős. Az intézmény forgalmát és leterheltségét mutatja, hogy 2014-ben több mint 790 ezer ellátást valósított meg. 2014 során a lakossági és szakmai igények alapján az elmúlt években indított, újraindított, vagy megerősített szakrendelések helyzete stabilizálódott, sőt a rendelések jelentős fejlődésen mentek keresztül. A 2014-es humán erőforrás fejlesztések érintették a diabetológiát (3 fő szakorvos), a felnőtt gégyészetet (1 fő szakorvos), a szemészetet (4 fő

szakorvos), a nőgyógyászatot (2 fő), a bőrgyógyászatot (1 fő), a tüdőgyógyászatot (1 fő) és a gyermekfogászatot (1 fő szakorvos). A szakorvosi létszám növekedése együtt járt a szakdolgozói létszám megfelelő szakemberekkel való bővítésével. Sebészeti ambuláns műtétek számát és típusát jelentősen bővítették, ami érinti a sebészet, szemészet, urológia és gyereksebészet szakterületeket.

4.7 Oktatás – óvodai feladatellátás

Az Esélyegyenlőségi Program óvodáztatásra vonatkozó része a 2015 áprilisában elfogadott Újbudai Köznevelési Koncepció és a hatályos Újbudai ITS felhasználásával készült. A 2012. szeptember 1. napján hatályba lépett *Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. (továbbiakban: Nkt.) törvény* átalakította a közoktatás eddig működő rendszerét, és az oktatási ágazati feladatok ellátását a korábbiaktól eltérő módon szabályozta. Az újraszabályozás egyrészt feladat- és hatáskör újraosztáson, másrészt szakmai-fenntartási és műszaki-működtetői feladatmegosztáson alapul. Az Nkt.-ben történt legutóbbi változást a 2014. évi CV. törvény jelentette, amely 2014. december 30-án került kihirdetésre, és két kivételtől eltekintve 2015. január 1-én lépett hatályba. 2013. január 1. napjával az iskolák tekintetében szétvált egymástól a fenntartói és a működtetői jog és kötelezettség, valamint a köznevelési alapfeladattól függően az állami és települési önkormányzati fenntartói jog. Az óvodai feladatellátás esetén Újbuda Önkormányzata továbbra is fenntartói és működtetői jogokat gyakorol.

A hatályos szabályozás szerint a települési önkormányzat, így a XI. kerület Újbuda Önkormányzat is fenntartói jogot kizárólag:

- az óvodai nevelés,
- a nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése, valamint
- a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése,

mint köznevelési alapfeladatok ellátása során gyakorolhat azzal, hogy ezekben az esetekben a működtetés is a fenntartói feladathoz tartozik.

Az óvodai kötelmet érintő változás értelmében (az Nkt. 2015. szeptember 1-jétől hatályos 8§ (1) bekezdése alapján) a gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától, legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt. Ez tulajdonképpen a kötelező óvodáztatást (pretankötelem) írja elő. Az óvodavezető helyett a jegyző – az egyházi és magán fenntartású intézmények esetében a fenntartó – a szülő kérelmére és az óvodavezető, valamint a védőnő egyetértésével, a gyermek jogos érdekét szem előtt tartva, az ötödik életév betöltéséig felmentést adhat a kötelező óvodai nevelésben való részvétel alól, ha ezt a gyermek családi körülményei, képességeinek kibontakoztatása avagy sajátos helyzete indokolja.

4.7.1 A kerületi óvodai nevelés fő jellemzői

Újbudán az óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) 2001-2014 között alapvetően növekvő tendenciájú volt. Az időszakon belül, 2002-2005 között ugyanakkor jelentős csökkenés (mintegy 1000 fő) volt megfigyelhető a férőhelyek számában. 2005-től kezdve ugyanakkor a kerületi férőhelyek száma folyamatosan emelkedett, így 2014-re 4292 fő számára vált biztosítottá az óvodai férőhely. Az óvodai férőhelyek kihasználtságát vizsgálva megállapítható, hogy az újbudai óvodák a budapesti és az országos átlaghoz hasonlóan, szinte teljes kapacitás kihasználtsággal üzemelnek. A kihasználtság a 2002-es, 2003-as, illetve a 2008-as évet kivéve folyamatosan 90% feletti szinten alakult. Az egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma Újbudán 2001-2009 között egyaránt az országos, illetve a budapesti átlag alatt alakult. 2010-től kezdve azonban az újbudai értékek meghaladják az országos és budapesti átlagokat is. A jelenlegi óvodai ellátást, továbbá a demográfia alakulását tekintve a meglévő óvodáknál esetenként funkcióváltás igénye merül fel, míg a fejlesztési területek környékén további óvodai férőhelyekre lehet szükség. A kerületi óvodák átlagosan közel 7 csoporttal működnek, összesen 159 csoporttal. 2001-től 2014-ig összesen 9 új óvodai csoport nyílt, és 2011 és 2014 között 228 új férőhellyel bővítették az óvodák kapacitást, de még ezekkel az intézkedésekkel együtt is valamennyi óvoda túllépi a törvényben meghatározott maximális csoportlétszámot. Az ITS megállapítja, hogy a kerületben van egy jelentős terület, amelyen nincsen önkormányzati óvodai feladatellátás, mert itt iparterületek, erdő, valamint ritkán lakott területek találhatóak. Azonban a közeljövőben számos lakás és lakópark fejlesztés is várható ezeken a területeken, így, amennyiben ezek a területek benépesülnek, az önkormányzatnak biztosítani kell az óvodai ellátást. 2008-2012 között a kerület óvodáiban 550 főről 329 főre csökkent a kerületen kívüli gyerekek száma. Ez a szám 2015-ig tovább csökkent.

2015 tavaszán a jogszabályi változások, demográfiai trendek, szakmai kihívások alapján a kerület 23 óvodája összeolvadással 8 új intézménnyé alakult. Az intézményi struktúra átalakításakor a következő szempontok kerültek figyelembevételre:

- az ellátandó gyermekszám (közel azonos létszámúak legyenek az óvodák),
- földrajzi elhelyezkedés, és megközelíthetőség,
- védőnői és óvodapszichológusi hálózat működése,
- az SNI-s gyermekek létszáma és eloszlása,
- az intézmények szociokulturális közege,
- jövőbeli népesedési folyamatok térbelisége,
- a székhely óvoda mindenképpen egy technikailag jól felkészített óvoda legyen.

Az önkormányzat jelenleg négy státuszt tart fenn és finanszíroz azért, hogy az óvodások részére a gyógytestnevelését folyamatosan biztosítani tudja. A teljes ellátás biztosítását ezen túl azon óvodapedagógusainak bevonásával oldja meg, akik rendelkeznek megfelelő képesítéssel, és így a szolgáltatást akár túlóra terhére is finanszírozza.

4.7.2 A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek ellátása és a gyógypedagógusi hálózat működtetése

A kerület önkormányzat által fenntartott óvodáiban 6 fő gyógypedagógus van, területi eloszlásuk nem egyenletes (4 intézményben 1-1 fő, 1 intézményben 2 fő). Jelenleg kerületi szinten az ellátatlan gyógypedagógiai órák heti óraszám 39, a szakértői véleményben előírt 348-ból. Jelenleg a 8 intézményben 20 fő fejlesztőpedagógusi végzettséggel is rendelkező óvodapedagógus áll alkalmazásban. A tapasztalatok alapján elmondható, hogy azokon a helyeken, ahol ilyen felkészültségű óvodapedagógus dolgozik, jobb az ellátottság, kevesebb ellátatlan órát jeleztek az óvodavezetők. Ez főleg abból fakad, hogy a mindennapi óvodai életbe, napirendbe, foglalkozásokba ezek az óvónők beépítenek fejlesztést célzó gyakorlatokat. Szurdopedagógus (gyenge hallású gyermekek ellátására szakosodott pedagógus), mozgásterapeuta-konduktor, logopédus végzettségű óvodapedagógus nincs a kerület óvodáiban. Ezek a szakirányok azonban önmagukban is teljes embert kívánnak, így ezeket nem javasolt az óvónői munkával párosítani. Ezt a fejlesztési munkát utazó gyógypedagógusi hálózat keretén belül, illetve státusznöveléssel tervezi biztosítani a kerület. A logopédia órákat tekintve 98, mozgásfejlesztésre vonatkozóan pedig 17 ellátatlan óra van a kerület óvodáiban.

A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését szervező szakmai irányítás kialakítása halaszthatatlan feladat volt a kerületben. A Neszmélyi Úti Óvoda és Nyitnikék Óvodán kívül (ezek az intézmények már régóta részt vettek a sajátos igényű gyerekek ellátásában), 2011 szeptemberétől valamennyi óvoda alapító okiratába bekerült a területtel kapcsolatos ellátási kötelezettség. A jogszabályi változások és a gyakorlati tapasztalatok alapján a feladatok meghatározásában és a feladatokhoz rendelt erőforrásokban további változások szükségesek. A 2013/14-es tanévtől kezdődően az utazó gyógypedagógusi hálózat működtetése már nem tartozik az önkormányzat feladatai közé. Az SNI gyermekek ellátása (ha kisebb zökkenőkkel is, az eddigiekhez hasonlóan) részben a tankerülettel, részben a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat XI. Kerületi Tagintézményével való jó kapcsolatnak köszönhetően 2014. december 31-ig megvalósult. A sajátos nevelési igényű gyermekek maradéktalan ellátásának érdekében (a köznevelési törvény életbelépését követően) az utazó gyógypedagógusi hálózatot is bővítette a kerület. A Montágh Imre Általános Iskola, Óvoda és Készségfejlesztő Szakiskola által finanszírozott gyógypedagógusok a kerületi óvodákban is ellátást biztosítottak az érintett gyermekek számára. Az Újbudai Logopédiai és Pedagógiai Szakszolgálat intézményében az önkormányzat 3 fővel segítette a logopédus státuszok növelését (2010: 19 fő, 2014: 22 fő).

Az SNI gyermekek esetében kiemelt szerepe van az integrált nevelésnek, melyet a jogalkotó is elismer, mint ahogy azt is, hogy az együttnevelést vállaló intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védettséget.

4.7.3 A korai fejlesztés helyzete a kerületben

Az Önkormányzat számára kiemelten fontos feladat a három éves kor alatti gyermekek korai fejlesztése, különösen abban az esetben, ha a gyermek nem vesz részt semmilyen köznevelési intézmény által nyújtott szolgáltatásban. Az időben felismert fejlesztési igény, a megfelelő szakmai fejlesztéssel együtt jelentős javulást eredményezhet a gyermekek állapotában, melyek a későbbiekben jelentős többlet feladattól kímélhetik meg az önkormányzat köznevelési intézményeit (pl.: csökkenhet az óvodákban maradó tankötelesek száma). A 15/2013. (II.26) EMMI rendelet 4. § (6-a) pontja alapján legalább heti egy, legfeljebb heti négy óra fejlesztés vehető igénybe a korai fejlesztés keretében.

Annak ellenére, hogy a feladat ellátására a jogszabály a pedagógiai szakszolgálatot jelöli ki, ez a szolgáltatás nem érhető el az állami finanszírozás keretein belül azon gyermekek számára, akik nem járnak a kerület valamelyik intézményébe. A kerület jelenleg a Budapesti Korai Fejlesztő Központot (BKFF) finanszírozza, de a korai fejlesztés az intézménybe nem járó gyermekek számára ezzel együtt megoldatlan. Jelenleg a pedagógiai szakszolgálat helyett a BKFF látja el a bölcsődei gondozónők oktatását is.

A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését szervező szakmai irányítás fenntartása továbbra is kiemelt feladata a kerületnek, hiszen az eddigi tendencia az, hogy az SNI gyermekek aránya évről évre nő, ami jelentős mértékben növelheti a jövőre vonatkozóan a szükséges óvodai férőhelyek számát. Az enyhe értelmi fogyatékos, beszéd fogyatékos vagy pszichés fejlődési zavarral küzdő sajátos nevelési igényű gyermeket két gyermekként, a mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), közép súlyos értelmi fogyatékos, autizmus spektrum zavarral küzdő vagy halmozottan fogyatékos gyermeket három gyermekként kell figyelembe venni az óvodai csoport létszámának számításánál, ha nevelés-oktatásuk a többi gyermekkel, tanulóval együtt történik. Emiatt, ha az SNI gyermekek száma nő, akkor ennél a növekedési aránynál nagyobb mértékben szorulnak ki az óvodai férőhelyekről a nem SNI gyermekek. A 23 önkormányzati óvodában jelenleg 4292 óvodai férőhelyen 3986 gyermek van (2015. január 15-ei adat) és ebből érvényes szakértői véleménnyel rendelkező SNI gyermekek száma 98 fő.

Az utazó gyógypedagógusi hálózat bővítését továbbra is indokolja és alátámasztja, az óvodás korú sajátos nevelési igényű gyermekek számának fokozódó növekedése, hiszen a 2013/14-es tanévben 75 SNI gyermeket regisztrált a kerület. Jelenleg a kerület 4292 férőhellyel (alapterület alapján számolt férőhely) számol, amelyre 2014/15-ös tanévben maximum 4069 gyermek várható. A fenti hatások akkor érik el a kritikus pontot, ha az SNI gyermekek összesen legalább 5%-os növekedést jelentenek az óvodás létszámban. Várható,

hogyan különösen a jogszabályi változások következtében a gyermeklétszámban lesz akkora növekmény, ami miatt nagy valószínűséggel a kerületi férőhelyek száma változatlan körülmények között nem lesz elegendő.

4.7.4 Fejlesztési célok és feladatok

A kerület, Köznevelési Konceptiója alapján, az alábbi célok elérését és feladatok megvalósítását tervezi az elkövetkező időszakban, a kerületi köznevelési szolgáltatások fejlesztése érdekében:

- Cél a hatályos törvényekben megjelölt köznevelési közzolgálati kötelező alapfeladat – óvodai nevelés – ellátása, melynek nagy részét az Önkormányzat saját fenntartásban lévő óvodahálózatában, egy részét pedig egyéb fenntartásban lévő köznevelési intézményekkel kötött köznevelési megállapodások keretében látja el.
- Cél a feladatellátás során a kötelező feladatellátás minőségének és színvonalának megőrzése és fejlesztése, az intézmények működésének finanszírozása.
- A feladatellátás során az önkormányzat kötelező feladatai prioritást élveznek. A köznevelési intézmények a törvényben biztosított szakmai autonómiájának tiszteletben tartása mellett prioritás:
 - a nevelőmunka folyamatos, minőségi fejlődésének biztosítása,
 - a szülők és a gyermekek igényeinek kielégítése, a lehetőségek függvényében,
 - a kerületi lehetőségek gazdag választékának biztosítása, magas színvonalon.
- Az önkormányzat célja, hogy a folyamatos értékelés és visszacsatolások figyelembevételével egy, a társadalmi és jogszabályi változásokra is reagálni képes, hosszútávon fenntartható köznevelési intézményhálózatot alakítson ki.
- A kerület célja, hogy a tanköteles korú és iskolaérett gyermekek iskoláztatását elősegítse, ebben az óvodapszichológusi hálózat is támogatja az óvodapedagógusok munkáját. Az óvodavezetők kérésére az óvodapszichológusok már középső csoportban jelzik, hogy mely gyermekek szorulnak fokozott megsegítésre, kiemelt, specifikus fejlesztésre az iskolaérettség eléréséhez.

A fenti célok elérése érdekében az Önkormányzat a következő időszakban a közoktatási feladatellátása terén az alábbi feladatokat határozza meg:

- **Kötelező feladatok a nevelés-oktatás területén:**
 - az óvodai nevelés,
 - a nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése, valamint
 - a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése.

- **Vállalt feladatok a nevelés-oktatás területén:**

- az önkormányzat a jogszabályok által meghatározott lehetőségekkel élve továbbra is biztosítja az óvodai gyógytestnevelést, ahol a feladatellátás során támaszkodik egyrészt a meglévő és képesítéssel rendelkező szakemberek túlóra keretében végzett munkájára, másrészt a jövőben bevonandó 2 szakember munkájára.
- Vállalja a sajátos nevelési igényből adódó logopédiai feladatellátást, melyet jelenleg megbízási szerződések keretében alkalmazott szakemberekkel lát el, illetve
- óvodapszichológusi hálózat működtetését.
- Vállalja a 12 órás nyitvatartási időt.
- Vállalja egy óvodában az óvodáskorú, légúti beteg gyermekek preventív ellátását, szükség szerinti szakellátását, illetve
- az ételallergiás és cukorbeteg gyermekek ellátását.
- Az önkormányzat vállalja, hogy a korai fejlesztés támogatása, a kötelező úszásoktatás, a tanulmányi ösztöndíjak és pedagógus kitüntetések továbbra is az önkormányzat önként vállalt feladatai közé tartoznak.

- **Prioritások kijelölése a szakmai feladatok terén**

Az önkormányzat a köznevelési intézményei szakmai tevékenységében általánosságban tovább szeretné erősíteni a tág értelemben vett értékek tiszteletére való nevelést, a valódi esélyegyenlőség biztosítását, a szülők szülői kompetenciájának növelését. A gyermekek értelmi intelligenciáján túl kiemelkedően fontos szerepet tulajdonít az érzelmi intelligencia fejlesztésének. Az óvodai pedagógia terén ezért kiemelkedően fontosnak tartja:

- az esélyegyenlőség biztosítását,
- a tehetséggondozást,
- a mozgást, amely a gyermekek fejlődésében különös jelentőséggel bír;
- a magyarság-tudat kialakítását,
- a beszédfejlesztést és -megértést, a szép, helyes magyar beszédre nevelést,
- a kerületben élő nemzetiségek és kisebbségek kultúrájának megismertetését,
- a közösségi nevelést, közösségformálást,
- a zenei érdeklődés felkeltésére, a zenei ízlés formálására nevelést és az esztétikai nevelést,
- a környezet megóvására és az egészséges életmódra nevelést,
- hazánk hagyományainak őrzését és ápolását,
- a gyermekekre és a fiatalokra irányuló káros hatások megelőzését és ellensúlyozását minden lehetséges eszközzel.

- **Prioritások a fenntartói alapelvek érvényesítése terén**

A fenti prioritások, célok és ellátandó szakmai és egyéb fenntartói és működtetői feladatok alapján Újbuda Önkormányzata az alábbi alapelveket határozta meg:

- A kerületben nem maradhat gyermek ellátatlanul, így az önkormányzat a jogszabályi kötelezettségeken felül is biztosítja a szükséges ellátást.
- Az óvodai nevelési időben (8-16 óra között) nem tartható olyan program, ami az oktató-nevelő munkát megzavarná.
- Kiemelt szerepet kap a szabad játékkal történő fejlesztő munka.
- Biztosítani kell a gyermekek részére a lehető legtöbb mozgást, lehetőleg a szabadban, amihez a megfelelő eszközparkot is biztosítani kell.
- Az egészséges táplálkozás lehetőségét biztosítani kell, amihez az önkormányzat eddig is, és a jövőben is vállalja a többlettámogatást.
- A környezettudatos nevelés már az óvodában kezdődjön el.
- Az önkormányzat a jövőben is szerepet vállal az óvodai ellátásban dolgozó pedagógusok motiválásában, és minden szempontból méltányos foglalkoztatásában.
- Az óvodai nevelés során az önkormányzat szándéka működtetni azokat a fejlesztő tevékenységeket, amelyeket a jogszabály lehetővé tesz, ezzel is támogatva az iskolai képzésbe lépők teljesítőképességét.

• **Prioritások az óvodai férőhelybővítés és fejlesztés terén**

Az Önkormányzat kiemelt figyelmet kíván fordítani azokra a területekre, ahol jelentősebb változás várható az óvodások létszámában. Ezek a változások főleg a be- és kiköltözések miatt, valamint a bejárások miatt várhatóak.

- A kerület továbbra is a Kelenvölgy, Kőérberek-Tóváros, Péterhegy és Gazdagrét környékén történő mozgásokat szándékozik kiemelt figyelemmel kísérni.
- A megfelelő számú férőhely biztosításának érdekében az önkormányzat tervezi a Gazdagréti Szivárvány Óvoda 4 óvodai csoporttal történő bővítését, a megvalósítás optimalizálására pályázati forrás megteremtésére törekszik.

• **Prioritások az iskolákkal kapcsolatos működtetési feladatok terén**

2013. január 1. óta a kerület, mint működtető, a tulajdonában álló és az állami intézményfenntartó központ által fenntartott köznevelési intézmény feladatainak ellátását szolgáló vagyon működtetéséről köteles gondoskodni. A kerület jelenleg is a jogszabályoknak megfelelően működteti köznevelési intézményeit, és ezt tervezi a jövőben is.

2015. január 1-jével további feladatokat köteles a kerület, mint működtető ellátni. A köznevelési közfeladat-ellátáshoz kapcsolódó helyiségek – ide nem értve a kiszolgáló helyiségeket – bútorzata, a nevelőmunkát segítő eszközök és taneszközök kivételével a köznevelési intézmények működéséhez szükséges eszközök és felszerelések, valamint

anyagok, áruk, szolgáltatások megrendelése, átadás-átvétele, raktározása, készletek pótlása is a kerület feladata. A működtető feladata továbbá a köznevelési intézmény alapító okiratában foglalt feladat ellátásához jogszabály szerint szükséges technikai berendezések működtetése, javítása, karbantartása, cseréje és a tulajdonában lévő taneszközök, egyéb eszközök és felszerelések karbantartása.

Az új szabályozás többlet terhet ró a működtetőkre, így a XI. kerület önkormányzatára is. Azonban a kerület továbbra is biztosítani kívánja a köznevelési intézményeinek a működtetését, valamint továbbra is vállalja, hogy támogatja az általa működtetett általános iskolákat és tanulóit, ösztöndíjak és elismerések formájában, hiszen a tehetséggondozás támogatása fontos alapelv a kerületben. Az önkormányzat a kerületben dolgozó pedagógusokat továbbra is motiválja, kitüntetések formájában.

- **Prioritások a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése terén**

Az önkormányzat a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai ellátását biztosítja és a szakértői bizottság vizsgálata után segíti a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlődésüknek, állapotuknak megfelelő intézményi elhelyezését, a különleges gondozás megvalósulását, elősegítve ezzel az érintett gyermekek esélyegyenlőségének érvényesülését. Ennek érdekében:

- Az óvodákban felül kell vizsgálni az integráló intézmények sérülés-specifikus feladatellátás szerinti differenciálását, és azt a megváltozott igényekhez javasolt igazítani.
- Az alapító okiratokban deklarált, integrált neveléshez szükséges személyi, tárgyi, pedagógiai feltételeket biztosítani kell.
- A feladatellátás meghatározásánál figyelembe kell venni, hogy:
 - a. a kijelölni kívánt intézmény rendelkezik-e a feladatellátás területén olyan hagyományokkal, szakmai tapasztalatokkal, amelyek megtartásra, illetve továbbfejlesztésre érdemesek;
 - b. a kijelölni kívánt intézmény a kerületen belül földrajzilag hol helyezkedik el.
- A szemléletformálás érdekében szükséges a pedagógusok és intézményvezetők gyakorlatorientált továbbképzése az integrált neveléssel kapcsolatban.

4.8 Kultúrával és sporttal kapcsolatos feladatellátás

4.8.1 Kulturális élet

A kerület kulturális élete igen sokszínű, az önkormányzat jó együttműködést alakított ki számos intézménnyel és civil szervezettel. A kerületi, valamint az egyes városrészekhez

kötődő lokálisabb jellegű helyi kulturális rendezvényeken évről évre számos lakos vesz részt, ezek az események fontos szerepet játszanak a lakók helyi identitásának és kötődéseinek fenntartásában, megerősítésében. Újbudán 33 kulturális intézmény van. Ezek jelentős része a Bartók Béla út–Karinthy Frigyes út környékére koncentrálódik. Itt található a galériák, a színházak és a kulturális profillal is rendelkező kávéházak jelentős része. A kerület kevésbé központi fekvésű városrészeinek ellátását hivatott biztosítani a Budapesti Művelődési Központ és a Fővárosi Művelődési Ház. A XI. kerületi köztéri alkotások, emléktáblák a történelmi eseményeknek és a kerülethez kötődő neves személyiségeknek állítanak emléket. Ezek gazdagítása, megóvása az önkormányzat fontos feladata. Jelenleg a kerületben 125 köztéri műalkotás (szobor és domborműves tábla), valamint több mint 180 egyszerű emléktábla található. Az Önkormányzat Képviselőtestülete által elfogadott, *a közművelődés feladatairól szóló 70/2012. (XI.27.) XI. ÖK rendeletben* foglalt általános alapelvek a Kulturális Koncepció legfontosabb alaptételeit is meghatározzák.

4.8.2 Célok, kiemelt feladatok a kultúra területén

A Magyarország önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. tv. és a kulturális alaptörvény (1997. évi CXL. tv. 78. §) szerint kötelezően ellátandó közművelődési feladatokat a fővárosi kerületeknek intézmények biztosításával kell megvalósítaniuk. Újbuda kulturális értékeinek gazdagsága és színvonala bármelyik kerülettel felveheti a versenyt, az értékek megőrzéséhez és gazdagításához azonban az kell, hogy az önkormányzat képes legyen teljes egészében átlátni és megmutatni a kerületi kulturális szolgáltatások összességét.

Erre hivatott a 2015 augusztusában létrehozott KözPont Újbudai Kulturális, Pedagógiai és Média Kft., amely közművelődési megállapodás keretében látja el a közművelődési és művészeti intézmények működtetését. A KözPont Újbudai Kulturális, Pedagógiai és Média Kft. olyan, integrált szemléletet alkalmazó szervezet, amely a kultúrát, a kommunikációt, a médiát, az oktatást, a városmarketinget, a turizmust és a társadalmi konzultációt, sőt a tehetséggondozást is magában foglalja, mindezeket a területeket képes lefedni. Mindezen tevékenységén túl, illetve ezek segítségével a társadalmi felzárkóztatást támogató közművelődési tevékenységeket kiemelten kezeli. A Kft. szakmai feladatai között kiemelt helyen szerepel:

- az Újbuda Kulturális Városközpont Program erős és hatékony képviselője,
- Újbuda közművelődési rendezvényeinek szakmai irányítása, összehangolása, koordinálása,
- a kerületben élő alkotóművészek munkáinak népszerűsítése,
- a 18-35 év közötti korosztály megszólítása, a fiatalok bevonása Újbuda kulturális életébe, figyelemmel az ez alatti korosztályok érdeklődésének felkeltésére is,
- kiemelt kulturális projektek megvalósítása,

- a kulturális szervező, marketing és technikai feladatok hatékony, koordinált elvégzése,
- az újbudai pedagógusokkal való kapcsolattartás és a kapcsolattartás módjának újabb, generációkat összekötő eszközökkel való bővítése,
- dinamikus programszervezés, amely lehetővé teszi az Újbuda sajátos demográfiai karakterét figyelembe vevő, generációk találkozását elősegítő programszerkezet kialakítását.

4.8.3 Sport

Újbuda sportolásra és szabadidő eltöltésre alkalmas területeinek fejlesztése és bővítése alapvető fontosságú szempont, amelyet az *Újbuda Sportkonceptiója és Sportfeladatok Intézkedési Terve 2010-2015* című dokumentum is középpontba helyez. A kerületben a testnevelés és az iskolai, tanórán kívüli sporttevékenység tárgyi feltételei adottak. A szabadidősport tekintetében Újbuda adottságai kedvezőek: vízfelületek, parkok állnak rendelkezésre, a fővárosi kerületek közül itt van a legtöbb kerékpárút. A szabadidő-sportolók nagy része nem szervezett keretek között sportol. Több vállalkozói alapon működtetett tenispálya, fitness terem stb. található a kerületben, azonban csak kis számban működnek a fogyatékos emberek sportjával foglalkozó szervezetek. A sportlétesítmények száma elmarad a lakosságszám alapján felállított minimális létesítmény igénytől: egyetlen atlétikai pálya van, hiányzik a fedett csarnok, sokkal több műfüves kispályára és szabadidő-sportra alkalmas egyéb kreatív létesítményre lenne szükség. A kerületben a Nyéki Imre Uszoda jó színvonalú, de nagyobb vízfelületre lenne szükség. Az Újbudai Sportcentrumban a Gabányi László és a Hunyady úti Sporttelepeken pályabérlésre van lehetőség. A hiányos sportfunkció fejlesztéséhez lényeges a lakosság és a civil szervezetek valamint az önkormányzat közötti együttműködés javítása (ld. Lágymányosi-öböl vízi sportok fejlesztése).

5. KIEMELT (VÉDETT TULAJDONSÁGÚ) ESÉLYEGYENLŐSÉGI CÉLCSOPORTOKRA VONATKOZÓ HELYZETELEMZÉS

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 31. § (2) bekezdése rendelkezik a Program keretében kiemelten vizsgálandó esélyegyenlőségi célcsoportokról, melyek közé az alábbi csoportok tartoznak:

- a nők,
- a mélyszegénységben élők,
- a romák,
- a fogyatékkal élő személyek,
- a gyermekek, fiatalok
- az idősek.
- A főváros és a kerület szempontjából indokolt – speciálisan urbánus célcsoportként – a hajléktalan emberek vizsgálandó célcsoportok közé való beemelése,
- illetve az, hogy a kerület a gyermekek és idősek helyzete mellett a családok – különösen a kisgyermekes családok helyzetével kiemelten foglalkozzon.

5.1 Nők

Újbudán – mint általában a magyar népességben – nőtöbbség van: már a 2001-es adatok szerint is 116 nő jutott 100 férfira. Ez a arány 2011-re még nagyobbá vált: ekkor 100 férfira már 119 nő jutott. Különösen eltérő a nemek aránya az idősebb korosztályokban: a kerületi nők egyharmada, a férfiak 24%-a 60 éven felüli, ebből következően a 60 éven felüli népesség közel 63%-a nő. A nők, különösen, a gyermekvállalás előtt állók, illetve kisgyermeket nevelők, leginkább a munkaerőpiacon, illetve a munkahelyeken, illetve a társadalmi részvétel terén érintettek a hátrányos megkülönböztetés által. Mivel e két fő probléma közül a kerület a munkahelyi hátrányokra kíván a következő időszakban koncentrálni, jelen helyzetfelmérés az ezzel kapcsolatos tények elemzésére szorítkozik.

Budapestet tekintve megállapíthatjuk, hogy a női foglalkoztatottak arányát jelentősen meghaladja a férfiaké. A férfiak előnye kimutatható kerületi, fővárosi és országos szinten is a foglalkoztatottaknak az aktív korú népességhez viszonyított arányát vizsgálva, ugyanakkor országos szinten a fővárosban jellemző férfielőnynél jelentősebb mértékű eltérést találunk. A foglalkoztatottak aktív korú népességhez viszonyított aránya kerületenként, így Újbudán is nemenként megerősíti azt az összefüggést, amelyet a foglalkoztatási adatok alapján fogalmazhatunk meg: a nők foglalkoztatási színvonala Magyarországon jelentős mértékben elmarad az Unió átlagától. Míg az Unió átlaga a nők foglalkoztatási arányát tekintve 58,2 %,

addig Magyarországon ugyanez az érték csak 50,6% volt. Az Unió 20 tagországában 2010-re elérték azt a célkitűzést, hogy a nők foglalkoztatási szintje elérje a 60%-ot, Magyarország jelentős mértékben el van maradva ettől a célkitűzéstől. Magyarországon 2011-ben a nők 15-64 éves népességen belül aránya 51%-os, míg a foglalkoztatottakon belüli arányuk mindössze 46%-ot tesz ki. Az aktív korú inaktívak körében a nők aránya 59%-os, vagyis jelentősen meghaladja a férfiak reprezentáltságát. Míg a 15-64 éves népesség körében a férfiak foglalkoztatási rátája 60,4% volt, addig a nőké csak 50,6%. Budapestre, és ezen belül Újbudára is hasonló arányok érvényesek.

A munkaügyi kirendeltségnél regisztrált újbudai álláskeresőket tekintve megállapíthatjuk, hogy körükben a nők aránya az elmúlt években jellemzően magasabb volt a jelenleginél. 2009-2013-es időszakban a korábbi 5-15%-os női többlet „elfogyott”, a nemi arány kiegyenlítőddött, így 2014-ben a nők reprezentáltsága 53%-os volt. E mellett tetten érhető, hogy a tartósan állást keresők körében a nők aránya az álláskeresés időtartamának elhúzódásával növekszik.

A nők hátrányos helyzetével nemcsak foglalkoztatás, hanem a jövedelmi viszonyok terén is találkozhatunk. Magyarországon az alkalmazásban álló férfiak és nők átlagos fizetése között mintegy 20-25% különbség tapasztalható, a férfiak javára. Egy budapesti nő átlagban 70-75%-át keresi egy azonos munkakört ellátó férfi jövedelmének (vidéken ez az arány jobb, elérheti a 80-85%-ot is). E mellett a munkahelyi lehetőségek egyenlőtlen volta nemcsak a jövedelmek terén, hanem a munkahelyi előmenetel kapcsán is jelentkezik, ezt nevezik "üvegplafon szindrómának".

Ugyanakkor az iskolai végzettségbeli eltérések nem magyarázzák az újbudai nők rosszabb munkaerő-piaci pozícióját, mivel a 18 évesnél idősebb kerületi érettségizett lakosok 45 %-a férfi, 55 %-a nő, ami közel azonos a teljes kerületi népesség nemek szerinti megoszlásával. A nők alacsonyabb foglalkoztatási, jövedelmi és előmeneteli szintje sokkal inkább a gyermekvállalással, illetve a gyermekvállalás hazai kezelésével van összefüggésben. Az alulfoglalkoztatottság például jelentős mértékben a kisgyermekesek alacsony foglalkoztatási arányából fakad. A 3 év alatti gyermeket nevelők esetében a foglalkoztatási ráta (az országos adatokhoz hasonló) 14%-os, ami Európában az egyik legalacsonyabbnak számít. Egy kisgyermeket nevelő nő esélye az elhelyezkedésre 9-10%-kal rosszabb, mint egy gyermektelen nő esetén, míg a férfiak elhelyezkedési esélyét a gyermekvállalás ugyanilyen mértékben javítja. A gyermekvállalás, a gyermeknevelés tehát a nők munkaerő-piaci esélyeit nagymértékben és negatívan befolyásolja³.

A nők és a kisgyermekesek foglalkoztatási helyzetének szoros együtt járását a magyarországi női-férfi szerepmodellek hagyományos jellege okozza. A Népeségtudományi

³ Munkavégzés és családi kötöttségek, 2010 c. tanulmány, 2011, KSH

Kutató Intézet 2009-es felmérése szerint a nők kizárólagos otthoni szerepvállalásával még mindig több mint a társadalom fele (53%) egyetért. Ez az arány 7%-kal csökkent ugyan az előző, 2000-ben végzett adatfelvétel óta, ám az EU 27 tagországa közül így is csak Lengyelországban értenek egyet a hazainál többen (65% feletti mértékben) azzal, hogy a nők feladata a család ellátása, míg a férfiaké a pénzkeresés. Az emiatt kialakuló, nemek közötti egyenlőtlen feladatmegosztás a családi feladatok ellátásában mélyen gyökerező problémát jelent. Valamennyi Uniós ország időmérleg-felmérései igazolják, hogy az európai nők még a kilencvenes évek végén is átlagosan napi 2-3 órával több háztartási munkát végeztek, mint a férfiak. Budapesten ez a különbség még nagyobb, a 4-5 órát is eléri. A férfiaknak, bár munkaerő-piaci aktivitásuk nagyobb, több a szabadidejük. A 15-64 éves népességbe tartozók több mint negyede (26,6%-a) gondoskodik 15 évesnél fiatalabb gyerekekről, míg ez az arány az azonos korú nők esetében 28,8%. Az ezirányú kutatás⁴ szerint a gondozási teendők érdemben csak a nők munkaerő-piaci jelenlétet befolyásolják, a gyermeket nevelő férfiaknak mindössze 2%-a jelezte, hogy a gyermeknevelés hatással volt munkaerő-piaci státusára, szemben a nőket jellemző közel 32%-os aránnyal. A nők 16,9%-át egyértelműen a gyermekek felügyeletével kapcsolatos nehézségek korlátozzák a munkavállalásban (15,8%-uk emiatt egyáltalán nem, a fennmaradó 1,1% pedig csak részmunkaidőben dolgozott). További 14,9% szintén a gyermeknevelés miatt, de saját döntése alapján nem, vagy csak erősen korlátozottan volt jelen a munkaerőpiacon.

A nők munkavállalásának támogatását érvként némely, a szegénységgel kapcsolatos vizsgálat eredménye is alátámasztja. Több szociológiai kutatás rámutatott, hogy a szegénység által fokozottan veszélyeztetettek az egyszülős háztartások, amelyek döntő többségében az anya neveli egyedül a gyermekeket. A kerületi szociális ellátások nemi megoszlását vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a nők már 2006-ban is a támogatások több mint 60%-át kapták, amely arány 2009-re tovább tolódott (70%), különösen szembeűnő tehát a nők hátrányos helyzete. Ez részben magyarázható azzal, hogy egy családon belül a megélhetéshez kapcsolódó támogatások igénylése a nőkre hárul, a gyermekek támogatásához és védelméhez kapcsolódó támogatási formák 85-90%-ban nőkhöz kapcsolódó aránya mögött azonban minden bizonnyal a gyermekét/gyermeküket egyedül nevelő anyák jelentős tömege azonosítható. Az egyszülős családok egyre növekvő arányára csak most kezd ráirányulni a figyelem: 2009-ben országos szinten a megkötött házasságok 45% bomlott fel a 7. év előtt, mely arány még drámaibb, 60-70%-os az élettársi kapcsolatoknál.

A munkavállalást e mellett hátráltatja a fővárosi bölcsődei és óvodai férőhelyek elégtelen száma is. A gyesről, gyedről a munkába való visszatérés jelentős akadályá ugyanis,

⁴ Munkavégzés és családi kötöttségek, 2010 c. tanulmány, 2011, KSH

ha nem áll rendelkezésre megfelelő számú bölcsődei férőhely. Bár Magyarország nagy részén problémaként jelentkezik a bölcsődei férőhelyek számának elégtelensége, e tekintetben Budapest az országos viszonyokhoz képest lényegesen kedvezőbb helyzetben van: a Magyarországon működő összes bölcsődei férőhelyek harmada a fővárosban található. Újbudán jelenleg elegendő bölcsődei és óvodai férőhely áll rendelkezésre, az ágazati elemzésben részletezettek alapján azonban elmondható, hogy ezek eloszlása nem száz százalékig a szükségesnek megfelelő, illetve az SNI gyermekek számának várható növekedésével a férőhelyek bővítése is szükségessé válik. A gyermekekkel kapcsolatos ellátások hiányossága a konzervatív családi feladatmegosztással együttesen azt okozza, hogy a női alkalmazottaknak nehézséget fog okozni a munka és magánélet összeegyeztetése, így pl. a munkahelyi képzéseken való részvétel vagy túlórák vállalása. Ezt a Fővárosi Esélyegyenlőség Módszertani Iroda országos felmérésének eredményei is alátámasztották (2013). A kutatás során megkérdezett munkáltatók 5%-a jelezte problémaként a munka-magánélet összeegyeztetésének nehézségét, közel ilyen arányban a képzéseken való részvétel nehézségét női dolgozói esetén. A megkérdezett cégek ugyanakkor csak töredékükben említették azt, hogy a női alkalmazottak alulreprezentáltsága a vezető posztokon nehézséget jelentene számukra. Sokkal inkább a nőkkel kapcsolatos támogató intézkedések problémáiról számoltak be: a munkaidő kedvezmény biztosítása (3,6%), az egyenlő elbírálás elvének gyakorlati alkalmazása (2,2%) jelentett nehézséget.

A kutatás így alátámasztotta azt a feltételezést, miszerint a nők munkahelyi esélyegyenlőségének biztosításához szükség van a munkáltatók szemléletformálására, a családok szemléletformálására a családi szerepek praktikus átrendeződésének támogatásához, illetve az elhelyezkedést támogató gyermekellátó és egyéb rendszerek fejlesztésére is. Fentiek miatt a nők esélyegyenlősége terén Újbuda a következő években a nők munkahelyi szerepvállalásával, illetve a munka-magánélet összeegyeztetésének területével kíván kiemelten foglalkozni. Mivel e területek a nők mellett más, nem nemi alapon körülhatárolható célcsoportokat is érintenek, a tervekben és a megvalósuló programokban az intézkedések részben a kisgyermekes szülőkre, illetve az egyedülálló szülőkre kerülnek megfogalmazásra, nemre való tekintet nélkül.

5.1.1 Kerületi programok és szolgáltatások a célcsoport részére

- A „Rugalmas munkahelyek, családbarát Újbuda” című, TÁMOP-2.4.5-12/4-2012-0001 azonosító számú projekt megvalósítása nyomán jelenleg is fenntartott aktivitások. (pl. Női Klub működtetése az Újbudai Humán Szolgáltató Központ keretein belül.)
- A kerületben az Újbudai Humán Szolgáltató Központ Gyermekjóléti Központja biztosítja a válsághelyzetben lévő várandós anyák gondozását.

- A családok átmeneti otthonát a kerületben az Anyaotlalmazó Alapítvány Anyaotthona biztosítja.

5.2 Mélyszegénységben élők

A szegénységben élők körébe általánosan azokat az egyéneket, családokat szoktuk sorolni, amelyek a hivatalosan megállapított létminimum szintje alatti havi jövedelemből élnek. Hazánkban a szegénység az összes háztartás 28%-át érinti, a gyermekes háztartások 41%-át, a három vagy több gyermekes családok 60%-át. Ez azt jelenti, hogy a hivatalosan megállapított létminimum alatt élnek közelítőleg 3,5-3,7 millióan. A mélyszegénység, a szegénységen belüli kategóriaként, megfeleltethető az abszolút szegénységnek, ami azt az állapotot jelöli, amikor az egyén vagy család már az alapvető fizikai szükségleteit sem képes kielégíteni. Ebbe a körbe sorolhatóak a havonta kevesebb, mint húszezer forintból élők, számuk országosan 600 ezer fő körülire tehető. A mélyszegénység erőteljes megjelenése nem jellemző a fővárosra, különösen a budai kerületek esetében mondhatjuk azt, hogy elenyésző a mélyszegény háztartások reprezentáltsága.

Az alacsony státuszú lakosok köre, bár mélyszegénységben élőkkel nem azonosítható, megközelítőleg árulkodik arról, hogy a kerületi lakosság közelítőleg mekkora arányban veszélyeztetett a szegénység által. Az alacsony státuszú lakosok (aktív korú, legfeljebb 8 általános iskolai végzettségű, rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező) aránya közel 10% Újbudán. E mellett azonban az is elmondható, hogy Újbuda mind országos, mind pedig fővárosi viszonylatban kedvező képzettségi, foglalkoztatási és jövedelmi mutatókkal rendelkező kerület. Különös figyelmet kell fordítani azonban az alacsony státuszú lakosok területi koncentrációjára. Újbuda Képviselőtestülete a 2015. szeptember 17-i testületi ülésen elfogadta a kerület új Integrált Településfejlesztési Stratégiáját (ITS).

- **Az ITS helyzetelemzése és az ITS-hez kapcsolódó Antiszegregációs Terv az alábbiak szerint határozza meg a kerületben, a szegregáció által veszélyeztetett területeket:**

A szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolásához a 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet 10. melléklete ad iránymutatást. E szerint az egybefüggő területeket kiválasztásánál a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és munkajövedelemmel nem rendelkezők aktív korúakon (15-59 év) belüli arányát kell alapul venni. Erős kritérium, hogy a területen élő népesség száma elérje az 50 főt. A KSH adatszolgáltatása során a kerületről, illetve a beazonosított területekről kartogramot is készített, melyen a szegregált és a szegregációval veszélyeztetett területek kritériumainak megfelelő területeket ábrázolja.

A Központi Statisztikai Hivatal által a 2011-es népszámlálás adatai alapján kiszámított szegregációs mutató Újbudán nem jelzett szegregált területet. Ugyanakkor egy a város

szövetébe kapcsolódó szegregációval veszélyeztetett területet jelölt meg. A kartogram olyan területeket is megjelöl, melyek eleget tesznek ugyan a szegregációs mutató kritériumának, de az alacsony népességszámuk (kevesebb mint 50 fő), vagy intézeti háztartásban élők (pl. kollégium, idősek otthona, hajléktalan szálló) miatt mégsem tekinthetők szegregált és a szegregációval veszélyeztetett területeknek. A KSH által definiált terület a Budafoki út–Vízpart utca–Hengermalom út által határolt tömböt foglalja magában. A terület átalakuló ipari környezetben a nagy forgalmú Budafoki út és a Duna közötti területen található, a Hengermalom u. 45-47. alatt található két kolóniaépületről van szó, ezen belül is inkább az utcától távolabb lévő, L alakú munkásház jelenthet kockázatot. Mivel a kisebb, utca felőli ház státusa magasabb, mint a nagyobb, L alakú épületé, ugyanakkor a KSH adatai az együttesükre vonatkoznak, a problematikus mintegy 40-45 lakás és az ott lakók helyzete valamennyivel hátrányosabb lehet(ett), mint amit az alábbi adatok jeleznek. A 2011-re kiszámolt szegregációt jelző mutató értéke kissé a határérték felett volt: 16,9%. A szegregációval veszélyeztetett területen és annak közvetlen környezetében élők tehát a tágabb környezetben élőkénél sokkal rosszabb helyzetben vannak, köszönhetően a terület városszerkezeti helyének és átalakuló ipari jellegének. A területen 49 lakás található, melyek 20,4%-a alacsony komfort fokozatú. A lakott lakásokon belül a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya 21,7%. Összehasonlításképpen figyelembe vehető, hogy az 2011-es népszámlálás adatai szerint Újbudán 78.187 lakás található. Ennek 79,4%-a volt akkor összkomfortos, 18,3%-a komfortos, csak 1%-a félkomfortos, 0,4%-a komfort nélkül, és 0,9%-a tartozik a szükséglakások és egyéb építmények közé. Mindez azt jelenti, hogy amíg Újbuda lakásainak 2,2 százaléka tartozik a félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakás kategóriába, addig a szegregátum lakásai között ez az arány 9,8-szor akkora. Az egyszobás lakások aránya e területen rendkívül magas, 50%. Az adatok azt jelzik, hogy ez a város egyik olyan területe, ahol a lakásállomány-összetétele igen kedvezőtlen. A területen 2011-ben 99 fő élt. Az aktív korúak aránya 71,7% volt. A 0-14 éves korú gyermekek aránya 10,1%, ami majdnem megfelel az újbudai átlagnak (11,2%). A 60 éven felüliek aránya (18,2%) 10%-kal alacsonyabb, mint a kerületi átlag (28%). Az itt élő népesség iskolázottságot tekintve igen kevert. Ritka az olyan szegregációval veszélyeztetett terület ahol a 25 éves és idősebb népesség 16,4%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezik és az aktív korúak 19,7% legfeljebb csak alacsony fokú végzettséget szerzett. Ez arra utal, hogy a területen belül mikroszegregációban – távol egymástól és a terület egy-egy pontján – laknak a legrosszabb és a valamivel jobb helyzetűek is. A kerületi átlaghoz képest a területen élők között majdnem 30%-kal alacsonyabb a felsőfokú, viszont 15,6%-kal magasabb az iskolázatlanok aránya. A foglalkoztatottság szintje csak kissé marad el a kerületi átlagtól: A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül 51,3%. A háztartások 39,6%-ában egyetlen foglalkoztatott sem volt. A foglalkoztatottak 26,8%-a alacsony presztízsű munkát végzett (ez kétszerese a kerületi átlagnak). A területen a 15-59 éves népességen belül 49,3% volt a rendszeres

munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya. A munkanélküliségi ráta 18%, a tartós munkanélküliek aránya 12% volt, ami 1,4-szer, illetve kétszer magasabb a kerületi átlagnál.

Az ITS-hez kapcsolódó Antiszegregációs Terv az alábbiakban határozza meg a területen szükséges antiszegregációs beavatkozásokat: A szegregátumokban és a veszélyeztetett területeken területi alapú beavatkozásokat kell tervezni, amelyek eszközei közé az alacsony státuszú népesség koncentrációjának csökkentése, a társadalmi integráció erősítése, a munkaerő-piac, oktatás, szociális, társadalmi kirekesztettség mértékének csökkentése tartoznak. A megvalósítandó programok az alábbiakban bemutatásra kerülő eszközrendszerre támaszkodnak.

- **Lakhatási problémák kezelése:**

A szegregátumok gyakori jellemzője a kedvezőtlen összetételű lakásállomány (leromlott fizikai állapotú, alacsony komfortfokozatú, gyakran egészségre veszélyes házak koncentrált megjelenése). Amennyiben a helyzet még kezelhető, az egyik lehetséges módszer a lakásállomány részbeni vagy teljes megtartása, a lakókörnyezet rehabilitációja. Ebben az esetben a cél a rossz minőségű lakásállomány felszámolása, illetve a jobb minőségű lakások esetében azok komfortosítása, korszerűsítésének elősegítése, melynek eredményeként a területen élők lakhatási körülményei közelebb kerülnek a városi átlaghoz. A leromlott területeken lévő lakások rehabilitációjának elméletben négy útja lehet:

- az ott élők támogatások, pályázatok és önerő segítségével rendbe hozzák házaikat.
- Az önkormányzat kivásárolja az ott élők egy részét, akik a város más részein lakást vásárolnak maguknak. Ehhez az önkormányzat segítséget nyújt, koordinál, és igyekszik megakadályozni, hogy a város más részén lévő leromlott területen koncentrálódjanak újra a szegregátumból kiköltözők. Majd a terület rehabilitációja előtt vagy után értékesíti a telkeket/lakásokat.
- Az önkormányzat a magántulajdonú lakásért cserébe jobb állapotú és/vagy magasabb komfortfokozatú önkormányzati bérlakást ajánl fel a város más területén (megfelelő lakbér elengedéssel, készpénzbeli kompenzációval). Az így tulajdonába került ingatlant az önkormányzat felújítja, elbontja, esetleg újat épít helyette. Majd azt önkormányzati bérlakásként piaci alapon adja bérbe, esetleg értékesíti. Ez természetesen függ az ingatlan nagyságától és fizikai állapotától.
- A területen lévő néhány bérlakást az önkormányzat felújítja (esetleg lebontja, és újat épít helyette), majd bérbe adja.

Újbuda önkormányzatnak ezen a téren korlátozott mozgástere van. A szociális bérlakásállomány jelentősen elmarad az igénylők számához képest. Nagyszámú új lakás vásárlására forráshiány és a kerületi magas ingatlanpiaci árak miatt jelenleg nincs lehetőség.

Ennek ellenére érdemes tervet készíteni és végig kell gondolni egy mobilizációs program kidolgozását, melynek – külső források mozgósítása esetén – célja a szegregált környezetben élő hátrányos helyzetű családok koncentrációjának lazítása, megszüntetése. Annak elősegítése, hogy a mobilizálható, költözni hajlandó családok integrált környezetbe, legalább komfortos lakásokba költözzenek. Ezt fokozatosan is elő lehet segíteni. Az Önkormányzat és a CKÖ minden évben legalább egyszer egyeztet az esetlegesen megüresedő, vagy vásárolt/épített Önkormányzati szociális alapon kiutalásra kerülő bérlakások kérdésében, és lehetőség szerint előnyben részesíti (az elbírálásnál többlet pontokat kap) a szegregált/szegregációval veszélyeztetett környezetben élő, érvényesen benyújtott igénnyel rendelkező családot.

- **Munkaerő-piaci integráció:**

A foglalkoztatás bővítése a szegregált területen élők helyzetének javításához kapcsolódó egyik kulcskérdés. A beavatkozás célja a szegregált és veszélyeztetett területen élő – főként roma- népesség munkaerő-piaci integrációjának elősegítése, elsősorban szakképzéssel és új munkahelyek teremtésével. Ezzel a rendszeres és legális jövedelemforrás teremtésén túlmenően az élet más területein megvalósuló integrációt is elő lehet segíteni. Így hosszú távon nem csak a lakosság, hanem a terület helyzete is stabilizálhatóvá válhat.

Az elhelyezkedés elősegítéséhez olyan információkra van szükség, melyek a tartósan munkanélküliekhez általában nem jutnak el. Az információáramlást jelenleg a Foglalkoztatási Információs Pont (FIP) szolgálja. Az információs ponton mindenképpen legalább egy olyan szociális területen járatos tanácsadót javasolt tartósan alkalmazni, aki ismeri a szegregált körülmények között élőket, és kapcsolatot tart velük, tájékoztatja őket a lehetőségekről. E mellett személyre szabott konzultációval segíti elő az elhelyezkedést, ha szükséges a képzések kiválasztását, a tanulmányok megkezdését.

A munkaerő-piaci integrációt elősegítendő munkahelyteremtés egyik kulcsszereplője az önkormányzat lehet. Újbuda Önkormányzata egyrészt a közmunkaprogram keretein belül biztosíthat munkalehetőséget. E mellett lehetőséget teremthet a városrehabilitáció folyamata során a munkanélküliek, illetve a szegregációval veszélyeztetett területen élők aktív bevonása. A munkaerő-piaci integráció egyik jelentős gátja az alacsony képzettségi szint. A képzési programok kialakításánál figyelembe kell venni a munkanélküliek, a szegregált környezetben élők jelenlegi iskolázottsági színvonalát és tanulási potenciálját. Első lépésként meg kell ismerni, hogy milyen tudásszinttel, munkatapasztalattal és tanulási kedvvel, érdeklődéssel rendelkeznek a szegregátumok és a szegregációval veszélyeztetett területen élők, és ennek megfelelő programot kell kidolgozni.

- **A kerületi fejlesztések szegregációs hatásának kivédésére hozott intézkedések**

Újbuda Önkormányzata elkötelezett a szegregáció mérséklésének irányában, ezért arra törekszik, hogy a tervezési időszak fejlesztései semmiképpen ne erősítsék a szegregációt.

A településen zajló rehabilitációs programo(ka)t úgy dolgozza ki, hogy a szegregált területen élők aktív bevonását elősegítse. Ehhez fel kell mérni a hátrányos helyzetben élők képzettségét és gyakorlatát, és személyes tervet kell készíteni bevonhatóságuk szintjére és mértékére, melyben a Családsegítő Szolgálat és a CKÖ munkatársainak aktív részvételére van szükség. Arra kell törekedni, hogy az előző alfejezetben megfogalmazott intézkedések lehetőség szerint minél nagyobb arányban jelenjenek meg a tervezett fejlesztésekben. Akár antiszegregációs tartalmú projektelemek kidolgozásával, akár nagyobb volumenű akcióterületi vagy tematikus projektként. A projektek előkészítésénél hangsúlyt kell fektetni a társadalmi párbeszédre, a partnerség kialakítására és megerősítésére. Fontos, hogy a partnerség túllépjen a szokásos formákon, és valóban aktív együtt-gondolkodás jöjjön létre (ezáltal megakadályozható a vélt vagy valós társadalmi konfliktusok manifesztálódása).

- **A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések:**

A leszakadást olyan külső társadalmi-gazdasági folyamatok erősíthetik, melyek esetében a kerület mozgásterülete korlátozott lehet. Ilyen például a gazdasági válság, ami a hátrányos helyzetben élőket érintette a legerősebben. Különösen nehéz helyzetbe kerültek a szegregált környezetben élők, akik alacsony iskolai végzettségük miatt egyre nehezebben találnak munkát. Ezt a helyzetet a kerület célzott munkaerő-piaci beavatkozásokkal oldhatja.

A válsághoz köthető, az utóbbi időben növekvő forráshiány jelentős mértékben az oktatást, a szociális és egészségügyi ellátást érintette. Ezek azok a területek, melyeken a meghozott intézkedéseknek igen jelentős szerepe lehet a szegregáció mérséklésében. Mindezek miatt az önkormányzatnak lehetőségein belül igyekeznie kell a feladatok elvégzéséhez szükséges külső (pl. pályázati) források felderítésére és becsatornázására.

A külső folyamatok mellett a város belső folyamatai is elindíthatják, vagy éppen megállíthatják a szegregáció terjedését. A városrészek fizikai állapotának változása, egyes területek hirtelen romlása fokozhatja a szegregációval veszélyeztetett területek kialakulását. Ennek elkerülésére az önkormányzat monitoringgal és szükség esetén kisebb beavatkozásokkal vagy azok elősegítésével akadályozhatja meg a helyzet további romlását.

Spontán folyamat eredményeként megjelenhetnek szolgáltatáshiányos városrészek. Ha ennek fennáll a veszélye, akkor az önkormányzatnak át kell gondolnia, hogy mely helyben elérhető közszolgáltatásokra van igény a lakosság körében, illetve hogy milyen támogatásokkal tudja helyben tartani a vállalkozásokat.

A város egyes területeire (városon kívüli részekre, más települések felül a városba) irányuló migráció átalakíthatja a térbeni-társadalmi szerkezetet. Az önkormányzat tudatos

várospolitikával, a fejlesztések megtervezésével, hatásainak térbeli elemzésével ellene hathat a meglévő szegregátumok területi növekedésének, új szegregációval veszélyeztetett területek kialakulásának.

- **Az antiszegregációs program megvalósításának nyomon követése – monitoring**

Az Anti-szegregációs Intézkedési Tervben foglaltak teljesülését hosszabb távon vizsgálni szükséges. A monitoring tevékenység nem csak a célok teljesülésének vizsgálatát foglalja magában, hanem a célok relevanciájának vizsgálatát is. Mivel a terv programelemeinek kidolgozása jelentős mértékben a népszámlálás adatain alapult, néhány év múlva az önkormányzatnál rendelkezésre álló aktuális adatokra támaszkodó felülvizsgálatára lesz szükség. A fizikai és társadalmi környezet folyamatos változása ugyanis elengedhetetlenné teszi a helyzetfelmérés időszakos megismétlését és a programelemek átértékelését, átdolgozását is.

Ezt a felülvizsgálatot össze kell kötni az ITS-ben foglaltak felülvizsgálatával, és a két dokumentumot egyidőben, egyszerre kell aktualizálni. Javasolt egy monitoring bizottság felállítása, mely tervet készít a felülvizsgálatra és felel az eredmények feldolgozásáért. A bizottság tagjai közé az önkormányzat képviselőin kívül javasolt beválasztani a Cigány Kisebbségi Önkormányzat, a Családsegítő Szolgálat és a szegregátumokhoz köthető tevékenységet végző civil szervezetek képviselőit is.

Újbuda Önkormányzata a fennhatósága alatt álló valamennyi terület egészére nézve kötelezettséget vállal az Antiszegregációs Intézkedési Tervben foglaltak érvényesítésére. A fennhatósága, felügyelete alá tartozó szervek és intézmények tekintetében kötelezővé teszi, hogy döntéseik, tevékenységük során a kialakult területi és/vagy etnikai szegregációs folyamatok megfordítására kell törekedjenek, azok a szegregációt semmilyen formában nem segíthetik elő.

5.2.1 Kerületi programok és szolgáltatások a célcsoport részére

A kerület által kötelezően ellátandó családsegítés szociális alapszolgáltatást az Újbudai Humán Szolgáltató Központ biztosítja.

5.3 Romák

Roma etnikumúnak a 2001. évi népszámláláskor 191 ezer személy, 2011-ben közel 309 ezer személy vallotta magát Magyarországon. A Kemény István és Jankó Béla által publikált 2003. évi országos roma-kutatás azonban már 2003-ban 600-650 ezer főre teszi a cigány

népesség lélekszámát.⁵ A roma lakosság lélekszámának éves növekedése a 2003-2013 időszakban évi kb. 12 és 15 ezer fő között lehet, így Kemény István és Janky Béla becsléseire alapozva azt mondhatjuk, hogy jelenleg közelítőleg 790 ezer roma élhet Magyarországon. Mindez azt is jelenti, hogy jelenleg közelítőleg a teljes magyar lakosság 8%-a lehet roma. 2021-re a roma népesség lélekszáma elérheti a 880-910 ezer főt. A csökkenő nem-roma népességgel szemben létszámuk nő, és a demográfiai előrejelzések szerint a következő 50 évben népességen belüli arányuk a jelenlegi 8%-ról 11-13%-ra emelkedik.

A roma népesség fővárosi lélekszáma az országos lélekszám tizedére, közelítőleg 75 ezer főre tehető, mely lélekszám 2021-ig elérheti a 90-95 ezer főt. Újbuda lakosságából a 2001-es népszámláláskor 233 fő vallotta magát cigánynak, a 2011-es népszámlálás alkalmával pedig 435 fő. Bár a növekedés a két népszámlálási érték között jelentős, valószínűleg még a 2011. évi lélekszám is alulmúlja a roma népesség tényleges kerületi reprezentáltságát. Az ÚCŐ becslése szerint kb. 300 család lehet roma a kerületben, de az erős asszimiláció miatt ez nehezen állapítható meg. A ÚCŐ elnök működésének 4 éve alatt összesen kb. 150 fővel került személyes kapcsolatba. Az újbudai cigányok romungrók, döntő többségük magyar anyanyelvű. Cigány hagyományörzés (nyelv, tánc, ének stb.) éppen emiatt nem jellemző a kerületben.

Magyarország egészét tekintve roma népesség átlagos életminősége, lakhatási színvonala, egészségi állapota, foglalkoztatottsága, iskolázottsága a társadalom egészénél lényegesen rosszabb. A magyarországi cigányok négyötöde található a legalsó jövedelmi harmadban és 18-20%-a a középső harmadban. A roma népesség születéskor várható élettartama, életkilátásai sokkal rosszabbak a magyar átlagnál, de még az alsó jövedelmi harmadba tartozó nem roma népéségnél is. A fővárosban az országos átlagnál kisebb mértékben, és más településen belüli mintákat alkotva jelenik meg a roma népesség szegregációja, e mellett a fővárosra is igaz, hogy lakóhelyüket tekintve a romák többsége elslumosodott lakóterületeken, rossz minőségű lakásokban, nem megfelelő higiénés viszonyok mellett, sokszor rendezetlen lakhatási jogviszony közepette él.

A romák foglalkoztatási helyzetét tekintve rendkívül súlyos problémát jelent, hogy az aktív korú romák negyede semmilyen rendszeres munkavégzési tapasztalattal sem rendelkezik. Magyarországon az aktív korú romák mindössze 27%-ának van valamilyen munkája, beleértve az alkalmi munkát és a vállalkozói tevékenységet is, és mindössze 23% azok aránya, akiknek rendszeres munkája van. A romák foglalkoztatotti aránya a közép-magyarországi régióban a többi régió értékeihez mérten kiugróan magasnak mondható (57%), más magyar régió értékei legalább 22 százalékponttal maradnak el ettől. A legrosszabb a helyzet az észak-magyarországi (17%) és az észak-alföldi régióban (14%). Budapesten a romák 64%-ának van munkája, 57%-uk pedig rendszeres munkát végez, ami országos

⁵ Kemény István és Janky Béla: A 2003. évi cigány felmérésről, 2004

viszonylatban kiugróan jó mutatónak tekinthető, egyedül Pest megye mutatói közelítik meg ezt az értéket.

Budapesten is igaz azonban az országos jelenség, hogy a nemek szerinti foglalkoztatottság jelentősen eltér a roma népességen belül. Míg a fővárosi roma férfiaknak több, mint 75%-a, addig a nőknek mindössze 40%-a dolgozik rendszeresen – azaz a roma nők foglalkoztatottsága a nem-roma nőkéthöz 10%-kal elmarad. A roma nők foglalkoztatására negatívan hat a magas gyermekszám, ami miatt a szülőképes korú roma nők negyedrésze gyakorlatilag folyamatosan inaktivitásba kényszerül. Az előreszámítások szerint a roma lakosság foglalkoztatási helyzete 2021-ig javulni fog az ország egészében, a legjelentősebb javulásra azonban a jelenleg is legjobb mutatókkal rendelkező központi régióban és Budapesten lehet számítani.

A romák munkavállalásával kapcsolatos problémák legfontosabb oka az, hogy az aktív korúak több mint 70%-a legfeljebb 8 általános végzettséggel rendelkezik. A 16-64 éves roma lakosság 17%-a még a 8 általánost sem fejezte be, és további 53% csupán 8 osztályos végzettséggel rendelkezik, 26%-uk viszont szerzett valamilyen szakképzettséget is. Az érettségizettek aránya viszont mindössze 2%, a diplomásoké pedig csak 1%. Az iskolázottság tekintetében a romák körében nagyok a területi egyenlőtlenségek. Az északkeleti és a keleti területek mutatói a legrosszabbak. A kevesebb, mint 8 osztályt végzetek aránya az észak-magyarországi, az észak-alföldi és a dél-alföldi régióban is meghaladja a 20%-ot. A szakképzettséggel, érettségivel, vagy diplomával rendelkezők aránya viszont csak 19-25%. Ezzel szemben Közép-Magyarországon a legalább szakképzettséget szerettek aránya 56%. Budapesten a romák kétharmada (62%) rendelkezik szakképzettséggel, érettségivel vagy diplomával.

A 80-as években a szegény, alacsony státuszú cigány lakosság a Kondorosi úton, illetve a Hengermalom út–Budafoki út környéki területen élt koncentráltan (ez utóbbit Indiántelepnek hívták a helyiek). A területeket felszámolták, lakótelepeket építettek a helyükön, de az ott lakó, döntően cigány családokat a kerület különböző részein, integráltan helyezték el, így elejét vették a gettósodásnak.

A Fővárosi Esélyegyenlőség Módszertani Iroda országos felmérést végzett a munkahelyi esélyegyenlőség helyzetével és az esélyegyenlőségi tervek bevezetésével kapcsolatban. A válaszadó szervezeteknek mintegy 5%-a jelezte problémaként a romáknál az alulképzettséget. További nehézségként említették a válaszadók a romákkal szemben megnyilvánuló előítéleteket. A szervezetek töredéke jelezte, hogy az alulképzettség megszüntetésében és az egészségvédelemben segítséget nyújtanak a roma alkalmazottaknak. A romák foglalkoztatásának nehézségeként említette a szervezetek 13%-a azt, hogy nincs megfelelő képzettségük, további mintegy 3%-uk számolt be finanszírozási gondokról e munkavállalói csoport foglalkoztatásában.

5.3.1 Kerületi programok és szolgáltatások a célcsoport részére

Újbuda Cigány Önkormányzata (ÚCÖ) jelenleg összesen 3 főből áll. Az Önkormányzat biztosít részükre irodát, és minden felmerülő költséget áll – a telefonköltséget leszámítva. Előzetes telefonos egyeztetés esetén, de szükség esetén bármikor rendelkezésre áll az UCÖ valamely tagja az irodában, a rendezvények alatt pedig folyamatosan nyitva áll a helyiség. Az UCÖ tevékenységének középpontjában a közvetítés a rászorultak és az önkormányzati hivatalok, bizottságok között (kérelmek benyújtásának támogatása, véleményezés, javaslattétel), gyermekek nyári táborának szervezése, jeles napok megünneplése (pl. anyák napja, karácsony), élelmiszer- és ruhaosztás koordinálása áll, a Vöröskereszttel és más karitatív szervezetekkel együttműködve. A rászorulóknak egy része nem roma származású, de az UCÖ ettől függetlenül ugyanazt a támogatást számukra is megadja. A közsféra, a közszolgáltatók részéről hátrányos megkülönböztetésről – hosszú időre visszamenőleg – nincs tapasztalatuk a kerületben. A kerület döntéshozóival, különösen a Polgármesterrel, rendszeres a kommunikáció, és kiemelten jó kapcsolatot ápol az UCÖ. Problémáikkal mindig fordulhatnak a kerület vezetéséhez, mely visszajelez, reagál azokra. A Polgármester – Újbuda Önkormányzatának éves költségvetésében, a nemzetiségi önkormányzatok részére nyújtott feladatalapú támogatáson kívül – minden évben külön támogatást is nyújt a cigány gyermekek nyári táboroztatásához, valamint néhány kulturális jellegű UCÖ rendezvényhez is, melyeken rendszeresen részt vesz, többségében a rendezvény fővédnökeként. Mindazonáltal az UCÖ politikailag független szervezet.

5.4 Fogyatékossgal élő és tartósan egészségkárosodott emberek

Magyarországon a 602 ezer aktív korúak minősülő, tartós egészségi problémával élő ember 15%-a foglalkoztatott. A Fővárosban közelítőleg 62 ezer fogyatékos és tartósan egészségkárosodott ember él, akiknek mindössze 16%-a dolgozik. Újbudán a fogyatékos vagy egészségkárosodott fővárosi népesség közelítőleg 10%-a él, számuk meghaladja a 6000 főt és csak 14%-uk foglalkoztatott. A fővárosi egészségkárosodottak körében a 16%-nyi foglalkoztatott 90%-a rendszeresen végez munkát (ideértve a csekély számú vállalkozót is), és csak 10%-uk alkalmi munkavállaló. Az állandó munkahellyel rendelkezők (12%) fele részmunkaidőben dolgozik, ez az arány lényegesen meghaladja a részmunkaidős állások teljes populációra vetített elterjedtségét a magyar munkaerőpiacon. A fővárosi egészségkárosodással élő foglalkoztatottak körében a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállalók aránya 60%, míg 40%-uk részmunkaidőben dolgozik, vagyis a részmunkaidőben foglalkoztatottak aránya jelentős mértékben elmarad az országos értéktől.

Az újbudai fogyatékos népesség közel 38%-a mozgássérült, végtaghiányos illetve testi fogyatékos, 19%-uk vak, illetve látássérült, 13%-uk siket illetve hallássérült, 6%-uk értelmi

fogyatékos. E mellett 23%-os arányban vannak jelen a fenti kategóriákba be nem sorolható, azaz egyéb fogyatékossgal élő vagy egészségkárosodott emberek. A munkaképes korú egészségkárosodott népesség iskolázottsága lényegesen alacsonyabb, mint az azonos korú többségé. Bár a népesség többségéhez hasonlóan az egészségkárosodott emberek körében is emelkedett az iskolai végzettség, még így is az egészségkárosodott emberek iskolai végzettségének szintje jóval alacsonyabb az egészségesekénél. Jelentős, egyharmados a legfeljebb általános iskolát végzettek aránya, míg ez az azonos korú népesség átlagában egyötödös. Újbudán a tartósan egészségkárosodott vagy fogyatékos embereknek mindössze 14%-a dolgozik, a fennmaradó részük szinte kizárólagosan inaktív, rokkantnyugdíjas, illetve eltartott családtag. Az ő elsődleges jövedelmi forrásuk a rokkantsági nyugdíj (68%) vagy a rokkantsági járadék (14%).

A munkavállalás szempontjából a Magyarországon élő, egészségkárosodott inaktív emberek négy csoportba sorolhatók: tízből hat személy (60%) egyáltalán nem tartja magát alkalmasnak a munkavállalásra és nem is szeretne dolgozni, 13% képesnek tartja magát a munkára, de nem szeretne dolgozni, 15%-uk szeretne dolgozni, de jelenleg nem keres munkát, míg 12% tekinthető aktív álláskeresőnek. A Budapesten élő, egészségkárosodott inaktív emberek 61%-a egyáltalán nem tartja magát alkalmasnak a munkavállalásra és nem is szeretne dolgozni – e mutató gyakorlatilag az országos értékkel megegyezik. Ugyanakkor a fővárosi egészségkárosodottak 19%-a képesnek tartja magát a munkára, de nem szeretne dolgozni, 11%-uk szeretne dolgozni, de jelenleg nem keres munkát, míg 8% tekinthető aktív álláskeresőnek. Vagyis a fővárosi inaktív egészségkárosodott emberek munkavállalási hajlandósága még az országosan jelentkező alacsony értéket is alulmúlja. A kerületben élő fogyatékos, inaktív emberek jelentős része folyamatosan ápolásra, gondozásra is szorul, ami további családtagnak jelent állandó, a munkaerőpiactól távol tartó lekötöttséget. Az intézményekben élő fogyatékos személyek egy része dolgozna, de döntő részük helyhez (intézményhez) kötött, ugyanakkor helyben nincs lehetőségük munkát végezni.

A Társi 2011. évben publikált adatai alapján az egészségkárosodással élő népesség 27%-át érte már élete során a munkavállalás kapcsán hátrányos megkülönböztetés. Minden tizedik megkérdezett egészségkárosodott ember arról számolt be, hogy a munkavállalás területén gyakran vagy szinte mindig hátrányos megkülönböztetés áldozatává válik. A Fővárosi Esélyegyenlőség Módszertani Iroda országos felmérést végzett a munkahelyi esélyegyenlőség helyzetével és az esélyegyenlőségi tervek bevezetésével kapcsolatban. A válaszadó szervezeteknek mintegy 11%-a jelezte problémaként azt, hogy az akadálymentesítés még nem történt meg a munkahelyen. További nehézségként említették a válaszadók a megfelelő munkakör megtalálását és a fogyatékos munkavállalókkal szemben megnyilvánuló előítéleteket (5-5%). A szervezetek töredéke jelezte, hogy a megfelelő munkakör megtalálásához és egészségmegőrző programokban való részvételhez segítséget nyújtanak a fogyatékossgal élő alkalmazottaknak.

Összegezve megállapítható, hogy az egészségkárosodottak munkavállalási esélyei az országhoz hasonlóan a fővárosban és Újbudán is kedvezőtlenek. A megváltozott munkaképességűek esélye az integrált foglalkoztatási lehetőségek tekintetében kedvezőtlen, azaz a fogyatékos munkavállalók foglalkoztatását a piaci szféra nem vállalja fel. A dolgozók döntő többsége nem piaci feltételek (és bérek) mellett foglalkoztatott. A fogyatékos emberek helyzetét különösen nehezíti, hogy az akadálymentes közlekedés, a hivatalok és szolgáltató szervezetek akadálymentes megközelítése, elérése, a szolgáltató infrastruktúra akadálymentessége a jelentős erőfeszítések ellenére sem megoldott. A foglalkoztatott fogyatékos emberek lakóhelye és munkahelye közötti kapcsolat fontos mutatója – az ingázáson kívül – a munkahelyre való bejárás időtartama, módja, vagyis a közlekedési eszköz. A munkába járó fogyatékos és nem fogyatékos emberek között főleg abban van eltérés, hogy igénybe vesznek-e közlekedési eszközt vagy sem. A fővárosban élő fogyatékos emberek inkább otthon dolgoznak és – ha tehetik – olyan munkahelyet választanak, melyet gyalog is megközelíthetnek, mivel a munkahelyek elérése a közutak és a tömegközlekedés akadálymentességi hiányosságai miatt nehézkes. Egyelőre a legtöbb fővárosi és kerületi közszolgáltató intézmény nem rendelkezik elég forrással ahhoz, hogy nem csak az intézmény belső terét, hanem annak közvetlen külső környezetét is akadálymentessé tegye, így jelentős mértékben sérülhet a fogyatékos emberek esélyegyenlősége a szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén is.

5.4.1 Kerületi programok és szolgáltatások a célcsoport részére

- A kerület által kötelezően ellátandó családsegítés szociális alapszolgáltatás keretében az Újbudai Humán Szolgáltató Központ Családsegítő Szolgálatának feladatai közé tartozik a mozgásukban vagy más egészségügyi ok miatt korlátozott, a szolgálathoz bejönni nem tudó kliensek otthonában történő meglátogatása.
- Szociális alapszolgáltatási feladatellátás keretében az Önkormányzat biztosítja a tartósan egészségkárosodott, fogyatékos, illetve önmaguk ellátására korlátozottan képes emberek számára a házi segítségnyújtást, melyet az Újbudai Szociális Szolgálat lát el.
- Az Önkormányzat által vállalt feladatként biztosítja az Újbudai Szociális Szolgálat által ellátott jelzőrendszeres házi segítségnyújtást.
- Az Önkormányzat vállalt feladatként támogató szolgálatot nyújt, ezt az Újbudai Szociális Szolgálat biztosítja.
- Szociális alapszolgáltatási feladatellátásként az Önkormányzat biztosítja a fogyatékos személyek nappali ellátását. Az ellátást két szolgáltató nyújtja a kerületben, az Újbudai Szociális Szolgálat (Gellérthegy telephelyén) illetve a Szellemi Sérült Testvéreinkért Alapítvány.

- A kerületben a fogyatékos személyek gondozóháza szolgáltatást a Down Alapítvány Átmeneti és Napközi Otthona nyújtja.
- Az Egyesített Bölcsődei Intézmények a sajátos nevelési igényű kisgyermek napközbeni gondozását-nevelését alapfeladatként végzi.
- Újbuda Önkormányzata saját hatáskörében látja el a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek óvodai ellátását és a gyógypedagógusi hálózat működtetését.
- A kerületi fogyatékos és tartósan egészségkárosodott emberek foglalkoztatását ellátó Újbuda Prizma Szociális Fejlesztési és Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft. 2002-ben jött létre, folytatva és kibővítve a több mint 40 éven át működő XI. kerületi Szociális Foglalkoztató tevékenységét. A Prizma működési prioritása a megváltozott munkaképességű, egészségkárosodott, illetve fogyatékossgal élő személyek komplex foglalkozási rehabilitációja, amelynek során a munkavállalók szakszerű segítséget kapnak ahhoz, hogy minél jobban kibontakoztathassák, hasznosíthassák megmaradt munkavégző képességüket. Ennek szolgálatában a társaság szakemberei felméri a foglalkoztatottak testi és szellemi-egészségi állapotát, szociális jellemzőit, amely a továbbiakban kiindulópontként szolgál a személyes rehabilitációs foglalkoztatás megteremtéséhez, illetve a segítségnyújtás különféle módjaihoz.

5.4.2 Önkormányzati közszolgáltatások egyenlő esélyű, akadálymentes lakossági hozzáféréseinek biztosítottasága

A Motiváció Alapítvány TÁMOP-1-4-1-11/2 pályázati kiírásának megfelelően vállalta a XI. kerületi Önkormányzat feladat és hatáskörét segítő, kiegészítő közhasznú tevékenység elvégzését, amely segíti a helyi igények kielégítését. A beadott pályázat „vonzerő elemének” keretében az Alapítvány vállalta, hogy felméri, a kerületben található „helyi vonzerőket” (kulturális, turisztikai, vendéglátó, szórakoztató objektumok), valamint a helyi közösségi közlekedés fogyatékos személyek általi hozzáférhetőségét. A kerülettel egyeztetett igények figyelembevételével felmérték a bölcsődéket, óvodákat, egészségügyi, szociális, oktatási intézményeket, művelődési, közszolgálati intézményeket és egyéb közintézményeket is. Az egyenlő esélyű hozzáférést biztosító fizikai és infokommunikációs környezet akkor akadálymentes, ha annak kényelmes, biztonságos, önálló használata minden ember számára biztosított, ide értve azokat az egészségkárosodott egyéneket vagy embercsoportokat is, akinek ehhez speciális eszközökre, illetve műszaki megoldásokra van szükségük. A felmérés során, valamint a felmérési adatlap összeállításánál ezeket a szempontokat figyelembe véve határozták meg a vizsgált kerületi objektumok akadálymentességi állapotát.

A felmérés keretében összesen 133 helyszín vizsgálata valósult meg. A felmérés célja nemcsak az volt, hogy képet adjon a XI. kerület számos közhasználatú építményéről, hanem a minősítéssel kiegészített adatlapok, a közlekedéssel kapcsolatos információk birtokában a

felhasználók önállóan dönthessenek arról, hogy az objektumot önállóan, vagy segítő segítségével veszik használatba.

- **A felmérés tapasztalatainak összegzése**

A XI. kerület közösségi tereinek fejlesztése rendkívül nagyléptékű változás történt szoros összefüggésben a 4-es metró üzembe helyezésével. A XI. kerület tömegközlekedése az akadálymentesség szempontjából egyre magasabb színvonalú. A buszjáratok többsége alacsonypadlós, a 4-es metró, a 4-6-os villamos szintén akadálymentesen vehetők igénybe. Kiemelten fontos megemlíteni, hogy a járművek mindegyike hangbemondásos és olvasható információval is ellátott. A XI. kerület 22 db lámpás közlekedési gyalogátkelőhelyén lehetősége van a vak és gyengén látó személyeknek arra, hogy távirányítóval vezérelhető hangjelzést adó, vagy beszélő jelzőlámpák segítségével közlekedhessenek. Az orientációs hangot adó távirányító segítségével észleli a látássérült személy a szabad átkelés lehetőségét.

Több bölcsődében, óvodában, iskolában és közintézményben azt tapasztalták a vizsgálat keretében, hogy az egyenlő esélyű hozzáférést biztosító akadálymentes környezet megvalósítására fokozott figyelmet fordítanak. Ennek ellenére olyan helyszínt nem találtak, ahol az összes fogyatékossgal élő személy önálló használatú akadálymentes környezeti igényét figyelembe vették volna.

- **A felmért intézmények akadálymentességével kapcsolatos általános tapasztalatok**

Parkoló: jellemzően az objektumok nem rendelkeznek saját kijelölt parkolóval.

A bejáratig eljutás: a vizsgált esetek legtöbbszörében figyelmet fordítottak a mozgássérült emberek számára való akadálymentesség kialakításra. A látássérültek számára a legtöbb helyszín azért nem minősíthető akadálymentesnek, mert az intézmény megközelítéséhez csak írott információk állnak rendelkezésre, nincs vezetősáv, vagy egyéb közlekedést segítő jelzés, illetve a gyengén látók részére nincs kontrasztos megjelenítés. A hallássérült emberek számára részben azért akadálymentes a minősítés, mert az írott információk mellett nincs kiegészítő piktogram.

Bejárat: a mozgássérültek esetében a bejáratok akadálymentesítésére fordították a legtöbb figyelmet. A bejáratok vagy szintkülönbség nélküliek, vagy rámpával áthidaltak (a tapasztalatok alapján a rámpák kialakítása több esetben nem felelt meg az előírásoknak, meredekebbek, keskenyebbek nincs megfelelően korláttal/korlátokkal ellátva). A vak emberek számára a minősítés azért nem akadálymentes, mert többségében csak írott információk vannak. Gyengénlátóknak való akadálymentesség szempontjából a betűméret, a kontrasztosság hiánya tapasztalható. Hallássérült emberek eligazodását a piktogramok hiánya nehezíti.

Előtér – vízszintes közlekedés: mozgássérültek számára jellemzően az előtér és a vízszintes közlekedés szintkülönbség nélküli. A szintkülönbség az esetek többségében lépcsővel vagy rámpával áthidalt. Vak emberek számára a leggyakrabban nincs tapintható térkép az épületről. Ha van, ahhoz nincs vezetősáv. Gyengénlátók esetében hiányzik a szegély és az ajtók kontrasztos festése. A hallássérült emberek számára az infokommunikációs akadálymentesítés csak részben megfelelő, mert általában csak az írott információk adottak.

Függőleges közlekedés: a mozgássérültek számára a függőleges közlekedés nem megfelelő, mert sok esetben csak lépcsővel áthidalt a szintkülönbség. A liftek többsége megfelel az előírásoknak, méretében és a bejutás lehetőségében is. A látássérültek számára a lépcsők azért nem megfelelőek, mert a lépcsőfok eleje és vége nem kontrasztos kialakítású, és a korlátoknak a kezdeténél és végénél nincs 30 cm-es túlnyúlása. Hallássérülteknél jellemző hiba a piktogramos jelzések hiánya.

Vizesblokk: A felmért objektumok többsége csak normál vizesblokkal rendelkezik. Az akadálymentes vizesblokk kialakítása esetében is jellemző hiba a WC-k és a mosdók nem megfelelő elhelyezkedése, illetve a kapaszkodók és vészjelzők hiánya.

Összefoglalva: a legjellemzőbb hibák a kontrasztosság, a piktogramok, vezetősávok hiánya, melyek viszonylag alacsony költségvetésből orvosolhatóak. Az infokommunikációs akadálymentesítés ezen megoldásai nem csak a fogyatékos személyeknek nyújtanak segítséget, hanem mindenki számára segítik a megfelelő, egyértelmű tájékoztatást.

- **A felmérés tapasztalatai alapján az Alapítvány által megfogalmazott általános javaslatok:**

Parkolók: az intézmények közelében könnyen megközelíthető kijelölt parkolók számának növelése, a kijelölt parkolók burkolatának piktogramos felfestése és táblával jelölése.

Bejáratig eljutás: az útvonalak megfelelő felszíni kialakítása (pl.: aszfalt, lehetőleg nem kockaköves), eltérő felületű vezetősávval, vagy taktilis jelzéssel, lehetőség szerint piktogramos útirányjelzőkkel ellátva.

Bejárat: nem akadálymentes bejárat esetén, lehetőség szerint, alternatív akadálymentes bejárat kialakítása. A bejárat ajtók, kapuk stb. ellátása jól olvasható (megfelelő betűtípus és méret, kontrasztos háttér) információs elemekkel. Kezelő berendezés esetén az elhelyezés 0,95–1,05 méter magasságban, nem érintőképernyős formában, vezetősávval és Braille írással ellátva.

Szintkülönbség esetén lépcsős kialakításnál a lépcsőkar kontrasztos induló és végjelzéssel, megfelelő korláttal ellátva. A lépcsős áthidalás mellett minden esetben áthidaló megoldást is kell biztosítani, amely lehet rámpa, emelőlap, lift.

Előtér és vízszintes közlekedés: előtér a legtöbb objektumnál van. Az infokommunikációs akadálymentesítés itt a legfontosabb, mert biztosítja a megfelelő információkat a vízszintes és függőleges közlekedésre vonatkozóan. Jellemzően itt kell elhelyezni a tapintható térképet,

vezetősávval. Figyelmet kell fordítani a padlózat csúszásmentességére, lehetőleg szintkülönbség nélküli kialakítására. Kerülni kell az útvonalon a belógó, lelógó tárgyakat. A folyosók lehetőleg eltérő felületűek legyenek, illetve a szegélyek kontrasztos szélűek, és a nyilvános helyiségek ajtaja is kontrasztos színű legyen. A tapintható kiírások mindig az ajtónyitás oldalán 0,95–1,05 méteres, elérhető magasságban legyenek.

Függőleges közlekedés: jellemzően a legtöbb felmért objektumban lépcsővel áthidalt volt a függőleges közlekedés. Ebben az esetben is gondoskodni kell lépcsőkaronként az induló és végződő lépcső kontrasztosságáról és korlátáról. Pihenők esetén nem lehet folyamatos a lépcső korlátja. A függőleges közlekedés megoldható lifttel is. Kerülendő az érintőpaneles hívó és kezelő berendezés, ellenben javasolt olvasható és hallható információkkal ellátni a liftet. Különös figyelmet kell fordítani az infokommunikációs megoldásokra.

Vizesblokk: főleg a közhasználatú intézmények esetén ki kell alakítani a megfelelő vizesblokkot, mégpedig oly módon, hogy a kifelé nyíló ajtóval szembeni falon, középen legyen elhelyezve a WC csésze (így két oldalról, szemből és mindkét oldalról átlósan használható), a mosdó az ajtó melletti sarokban legyen. A vizesblokk felszerelésénél a kapaszkodókat, a vészcsengőt, fogast és a mosdóval szembeni oldalon felhajtható pelenkázót lehet elhelyezni.

Újbuda honlapja (www.ujbuda.hu) informatív, számos hasznos információ és releváns kerületi dokumentum érhető el rajta. Jelenleg folyamatban van a honlap akadálymentesítése. Azonban a honlapok infokommunikációs akadálymentesítése nem csak az Önkormányzat honlapja, hanem az önkormányzati fenntartású intézmények esetében is fontos feladat.

A Motiváció Alapítvány átadta a részletes, intézményekre bontott felmérési eredményeket, értékelő adatlapokat az Önkormányzatnak, amely alapján az egyes intézmények akadálymentesítésének tervezése megvalósítható.

5.5 Gyermekek, fiatalok

Újbudán a 2011-es népszámláláskor a lakónépességben belül a 0-4 évesek aránya 5%-os, a 5-9 évesek aránya 4%-os, 10-14 évesek aránya 3%-os, míg a 15-17 évesek aránya 2%-os volt. Vagyis a kiskorú népesség a kerület lakónépességének közelítőleg 14%-át teszi ki. A kiskorú népesség kerületi részaránya közelítőleg 2%-kal marad el a hasonló korú fővárosi népesség részarányától.

A veszélyeztetett kiskorúak kerületi arányáról az Újbudai Humán Szolgáltató Központ Gyermejkölési Központ nyilvántartása szolgáltat információkat. Az alapellátásban gondozott, a védelembe vett, illetve a családjából kiemelt gyermekek egyaránt veszélyeztetettnek tekinthetők a Gyvt. értelmében, csak a veszélyeztetés foka és/vagy az együttműködés mértékében van eltérés. Veszélyeztetett, de együttműködő kliensek esetében az alapellátásban folyik a családgondozás. 2014-ben 744 veszélyeztetett gyermeket gondoztak.

Amennyiben az alapellátás nem vezet eredményre, és a gyermek veszélyeztetett környezete vagy önmaga által, és a szülő nem együttműködő, védelembe vételre kerül sor. 2014-ben a központ 49 védelembe vett gyermeket gondozott.

A veszélyeztetett fiatalok nagyobb eséllyel válnak a későbbiekben pszichés, illetve szenvedélybeteggé, deviáns kortárs-csoportok tagjává, bűncselekmény elkövetőjévé vagy áldozatává. Újbudán, a rendőrség kerületre vonatkozó beszámolója szerint, a fiatalok bűnelkövetők leggyakrabban vagyon elleni bűncselekményeket követtek el, többségüket saját korosztályuk tagjaival szemben, csoportba, galeribe tömörülve. Körükben gyakori volt az ismerőseik sérelmére elkövetett lopások, rablások, illetve testi sértések előfordulása. A kábítószerrel való visszaélés, illetve terjesztés elkövetésében is egyre jelentősebb a kerületi fiatalok részvétele. A veszélyeztetett gyermekek, fiatalok körében jellemzően alacsonyabb szintű a feszültségtűrés, a problémakezelési- és alkalmazkodási képesség, valamint a testi és lelki egészséggel kapcsolatos ismeretek megléte.

A veszélyeztetett fiatalok között is különösen problematikus az intézményi nevelésből kikerülő fiatalok helyzete. A fővárosban az átmeneti és tartós nevelésben élő gyermekek száma évek óta 1.900 fő körül mozog. A felmérések tanulsága szerint az intézményi nevelésben élők esetében összegződnek, hatványozódnak a deprimáltságot kialakító tényezők (tanulási problémák, más kulturális kód és szokásrendszer). Ezáltal nagymértékben predestináltak lesznek arra, hogy felnőtt korukban a társadalom peremére szoruljanak, esély nélkül a felemelkedésre. Általános tapasztalatként elmondható, hogy a gyerekek jelentős hányada nagyobb korában kerül be az intézményhálózatba, sok időt tölt ott, és késői életkorban hagyja el az intézményeket. Az intézményi nevelésből kikerülők a felnőtt életben többszörös hátránnyal indulnak. Ezen hátrányok egyik része a családi szocializációs minták hiányára vezethető vissza, másik része a kvalifikáció hiányából fakad. Az állami gondozottak között a 15-19 éves korosztályba tartozók 92%-a inaktív, közülük a többség még tanul (tankötelezettség miatt). A tovább nem tanulók képtelenül vagy alacsony képzettséggel kerültek ki a munkaerőpiacra. Míg a családban élő pályakezdők mind anyagilag, mind a kapcsolati rendszerek tekintetében támaszkodhatnak a szülői háttérre, az intézményben nevelkedő fiatalok nagy részének az intézetből való kikerülés után a lakhatása sem megoldott, melynek hiányában a munkavállalás is szinte lehetetlen. A fiatalok nagy része talajtalanná válik, az intézmény elhagyásakor kapott életkezdesi támogatást rövidesen feléli, és a munkaerőpiacon való elhelyezkedésről a kezdeti kudarcok után – támogatás hiányában – gyorsan lemond. A munkakeresést feladja, munkanélküliként nem is regisztráltatja magát. Alkalmi és szezonális munkákból tartósan nem képes biztosítani megélhetését, életvitele kriminalizálódhat, esetleg a fedél nélkül élők számát gyarapítja. A fővárosi hajléktalanok körében (egyes becslések szerint) az intézményi nevelésből kikerülők aránya eléri a 25-30%-ot. Az „intézetis” minősítés meglehetősen alacsony fokozatot jelent a hajléktalan-társadalom hierarchiájában is.

A kerületi rendőrség beszámolója szerint 2014-ben a fiatalkorúak által elkövetett bűncselekmények a kapitányság illetékességi területén, a hasonló adottságokkal rendelkező és településszerkezetű kerületekhez viszonyítva, kisebb számban jelentkeztek, ennek ellenére a kapitányság folyamatosan kiemelt hangsúlyt fektet a probléma kezelésére. Ennek is köszönhető, hogy a tárgyévben (a 2013. évhez viszonyítva) a fiatalkorúak által elkövetett bűncselekmények száma csökkenő tendenciát mutat. A fiatalok zömében kisebb súlyú, vagyon elleni bűncselekményeket, bolti, iskolai, alkalmi lopásokat követnek el. Sok esetben ezek éppen csak meghaladják a szabálysértési értékhatárt. Egyéb bűncselekmény típusoknál (garázdaság, testi sértés, rongálás) is jellemző, hogy életkori sajátosságaikból adódóan, a különböző élethelyzetekre adott helytelen válaszok motiválják a fiatalkorú elkövetőket. A súlyosabb megítélésű bűncselekmények hátterében gyakran a rossz példát közvetítő családi háttér, az eltorzult értékrendű baráti társaság, esetleg felnőtt korú felbujtó vagy tettestárs húzódik meg. A fiatalkorúak elkövetői magatartására jellemző, hogy ösztönvezérelt módon cselekszenek, nem gondolják, hogy tetteknek büntetőjogi következményei vannak, gyakorlatilag jó heccnek, csínytevésnek fogják fel azt. A gyermekotthonokban, nevelőintézetekben, illetve iskolákban előforduló enyhébb megítélésű bűncselekmények megelőzéséhez a nevelők, tanárok – a normakövető magatartás kialakítása érdekében tett – erőfeszítései nyújtanak biztos háttérrel. A fentiek tükrében látható, miért is ennyire fontos, hogy a bűnüldözői tevékenység mellett a felvilágosítás és a bűnmegelőzés is komoly szerepet kapjon. Ennek érdekében folyamatos az együttműködés a rendőrség, az önkormányzat, a kerületben működő iskolák, a gyermek- és ifjúságvédelmi szervezetek, rendvédelmi szervezetek ifjúságvédelmi szakemberei között.

5.5.1 Kerületi programok és szolgáltatások a célcsoport részére

- A kötelező gyermekvédelmi alapellátások körében a gyermekjóléti szolgáltatást az Újbudai Humán Szolgáltató Központ Gyermekjóléti Központja nyújtja. A Gyvt. által meghatározott feladatok a prevencióra összpontosítanak.
- Az Egyesített Bölcsődei Intézmények a Gyvt. 42. §-ában meghatározottak szerint a családban nevelkedő 3 éven aluli gyermekek napközbeni ellátását, szakszerű gondozását és nevelését biztosító intézmény.
- A hatályos törvényekben megjelölt köznevelési közszolgálati kötelező alapeladat az óvodai nevelés ellátása, melynek nagy részét az Önkormányzat saját fenntartásban lévő óvodahálózatában, egy részét pedig egyéb fenntartásban lévő köznevelési intézményekkel kötött köznevelési megállapodások keretében látja el.
- A Védőnői Szolgálat feladatának tekinti az óvodás- és iskoláskorú gyermekek körében végzett egészségnevelést és egészségfejlesztést, ugyanakkor célul tűzte ki a lakosság

egészségtudatának fejlesztését, az egészség megőrzését, az egészséges életmód iránti érdeklődés növelését.

- A gyermekek átmeneti otthona szolgáltatást a Krízis Alapítvány Átmeneti Otthona biztosítja. A veszélyeztetett fiatalok körében jelentős a szenvedélybetegségek kockázata. A szenvedélybetegek nappali ellátása szolgáltatást, ellátási szerződés keretében a Rév Szendélybeteg-segítő Szolgálat Nappali Ellátó Részleg nyújtja a kerületben. A volt állami gondozott, szenvedélybeteg, különösen veszélyeztetett, hajléktalan fiatalokkal a Fiatalok Önsegítő Egyesülete is foglalkozik a kerület nappali melegedőjében. Kábítószerügyi Egyeztető Fórum (KEF) drogvenciók munkájának rendezett végrehajtása keretében, 2014-ben az Újbudai KEF a közös cselekvés, a partneri együttműködés kialakítását célozta meg, a társadalom minél szélesebb körében. Ezügyben közös platform kialakítása szükséges az egészséges életmód megítélésének, társadalmi értékének vonatkozásában. Alapelv a szektorsemlegesség, az ellátandó feladatok tekintetében a mérce a kompetencia és hatékonyság, más szempontok érvényesülése másodlagos.
- Az Önkormányzat a tanulók felsőoktatási továbbtanulásának segítése érdekében, a Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjpályázat keretében, ösztöndíj-kiegészítő támogatást ad a felsőoktatási intézményben tanuló kerületi illetőségű fiataloknak.

5.6 Idősek

Az elmúlt években az ország egészéhez hasonlóan Budapest népessége is öregedett, az elmúlt években a lakosság átlagéletkora 40,5 évről 41 év fölé nőtt. Budapest népességének átlagéletkora várhatóan jelentősen növekszik a továbbiakban is, 2021-re elérheti a 43 évet. 2001-es népszámlálás adatai alapján a lakóképességen belüli 60 évesnél idősebb lakosok aránya Budapesten 23%, míg a Újbudán 26,6% volt. A 2011-es népszámlálás adatai szerint ezek az arányok Budapesten 25%-ra, Újbudán 28%-ra nőttek. Vagyis az általános növekedés mellett a kerületben a főváros egészére jellemző értéknél továbbra is magasabb a 60 évesnél idősebbek aránya. Ez utóbbiban közrejátszhat az is, hogy a kerület népessége a fővárosi átlagnál magasabban kvalifikált, emiatt hosszabb életű. A népesség korstruktúrája a 2001-es és 2011-es népszámlálás között tovább romlott a kerületben. Bár az emelkedő születésszám következtében 2011-re valamelyest nőtt a 0-20 éves korosztály aránya, ennél sokkal nagyobb mértékben emelkedett a 60 éven felüliek száma és aránya (28%-ra). A kerületben a száz aktív korúra jutó időskorúak száma 2011-ben 46 fő volt, Budapest egészét tekintve ugyanez a mutató 41 fő. Mindez arról árulkodik, hogy egyre növekvő teher nehezedik a szociális ellátórendszer egészére, azon belül is az idősellátásra. Miután Magyarországon idős korba lépnek a „Ratkó-évjáratok” és azok gyermekei is, ez a kettős hatás már mindenképpen a

korcsoportok arányvesztését eredményezi majd. Az idősök aránya az országban és a fővárosban folyamatosan és jelentősen emelkedik a közeljövőben is. A 60 évesnél idősebbek aránya a fővárosban 2016-ra a 25%-ot, 2030 táján a 27%-ot is eléri.⁶ A jelenlegi helyzet alapján Újbudán ezeknél az arányoknál magasabb értékekkel találkozhatunk majd.

Magyarországon a munkavállalók 1,5 évvel korábban hagyják el a munkaerőpiacot, mint az EU-15-ökre jellemző kilépési átlagéletkor. A kilépési kor tekintetében Budapest értéke (60,8 év) jelentősen meghaladva (60 év) az országos mutatót, de elmarad az EU-15-ök átlagértékétől. A nyugdíj mellett munkát végző idős népesség aránya Magyarországon (3%), Budapesten e mutató az országos értéknek több mint duplája (7%), de elmarad az EU-15-ök átlagától (8%). Az idősök foglalkoztatása a fővárosban a pénzügyi és kereskedelmi területen jelentős, és főleg a fővárosban és vonzaskörzetében valósul meg, mivel Budapest az ország legjelentősebb pénzügyi, igazgatási, logisztikai és idegenforgalmi központja. 2009 nyarán a TÁRKI Zrt. és a BME Szociológiai és Kommunikációs tanszéke átfogó, reprezentatív kutatást végzett Minőségi idős kor városi környezetben/Újbuda 60+ címmel. A kutatás megállapította, hogy Újbuda idős népessége magas státuszú (36% felsőfokú végzettségű), ugyanakkor mindössze 7%-uk dolgozik, amely lényegében megfelel a budapesti átlagnak. A kerületi idősök többsége elégedett nyugdíjas életével, nem szeretne aktív munkát vállalni, inkább önkéntesen, a klubéletben, társadalmi és civil szervezetekben tevékenykednek, a családjuknak segítenek, első sorban az unokák gondozásában, illetve a hobbijuknak hódolnak.

A munkaerő-piaci részvétel tekintetében nem csak a 60 éven felüli korosztály mondható problematikusnak, hanem az idősödő (50-60 év közötti), még aktív korú korosztályoké is. Erre utal, hogy a fővárosi regisztrált álláskeresők (2013. év decemberi értékek) 31%-a az 50 év feletti, 20%-a az 55 év feletti korosztályba tartozott. Ugyanebben az időszakban, a regisztrált újbudai álláskeresők 32%-a az 50 év feletti, 22%-a 55 év feletti korosztályba tartozott. A GKI Gazdaságkutató Zrt., Adler Judit kutató vezetésével, vizsgálta az idősödő munkavállalók foglalkoztatásával kapcsolatos munkaáltatói attitűdöket. A kutatás megállapította, hogy a munkavállalókat az életkor előrehaladtával egyre kevésbé szívesen alkalmazzák a munkaadók. Az idősödő munkavállalók hátrányos helyzete mind a felvételi eljárásoknál, mind az elbocsátásoknál megjelenik. A legtöbb vállalkozásnál kevésbé, vagy egyáltalán nem aknázzák ki az idősebb munkaerő tudásátadással kapcsolatos hasznosságát. Az idősödő munkavállalók munkavállalással, munkavégzéssel kapcsolatos esélyegyenlőtlenségét főként a romló egészségi állapotból és a képzettségbeli hiányosságokból eredő problémákra vezetik vissza a munkaadók, amely problémák költségessé teszik az idősödő munkavállalók alkalmazását. Ugyanakkor a munkaadók keveset tesznek az idősödő munkavállalók képzettségi szintjének és egészségügyi állapotának javítása érdekében. Ugyanakkor az idős embereknek az életkor előrehaladásából természetesen fakadó

⁶ Forrás: Adler Judit: A 45 éven felüliek foglalkoztatási helyzete, GKI Zrt. , 2006

egészségügyi problémái különösen indokolják, hogy számukra kiemelten biztosított legyen az egészségügyi, ápoló-gondozó ellátásokhoz való hozzáférés. Az idős népesség növekedése az egészségügyi és szociális szolgáltatási rendszerre is nagy nyomást fog gyakorolni. Az idősek szolgáltatásokhoz való hozzáférést, különösen a bottal, vagy más gyógyászati segédeszközökkel közlekedőket, nagymértékben befolyásolja az épített környezet akadálymentessége.

Az aktivitással és egészségi állapottal összefüggő problémák mellett a szenior korú lakosság tipikus problémája az időskori elmagányosodás. Újbudán az egyedül élő idősek száma közelítőleg 15 ezer főre tehető. Az egyedülálló idős emberek szociális és egészségügyi szempontból is kiemelten veszélyeztetettek, mivel nem támaszkodhatnak a családi környezet nyújtotta természetes támogató rendszerekre. Az újbudai idősek a napi megélhetési költségeken felül fennmaradó jövedelmük jó részét gyógyszerre, jóval kisebb hányadát ruházkodásra, esetleg kultúrára, szórakozásra költik. A többségnek a kultúrára, szórakozására már nagyon kevés pénz jut, az egyre növekvő rezsiköltségek, gyógyszerkiadások miatt nemigen gondolnak szórakozásra. Igyekeznek kihasználni az egyesületek, idős klubok adta lehetőségeket, ahol ingyenesen vagy nagyon kedvezményesen jutnak kulturális és szórakozási lehetőséghez és társasághoz. A Minőségi időskor városi környezetben/Újbuda 60+ címmel megvalósuló kutatásban a válaszadó kerületi idősek megfogalmazták, hogy közösségi/üzleti szolgáltatásokkal kapcsolatban igény lenne kisebb üzletekre, olcsóbb vásárlási lehetőségekre (pl. szociális bolthálózat, termelői piac), továbbá a kerületi közlekedésbiztonságnál általában felmerült az igen rossz közlekedési morál, valamint konkrétan az átkelőhelyek rossz lámpabeállítása.

5.6.1 Kerületi programok és szolgáltatások a célcsoport részére

- Az időskorúak nappali ellátása (klub), demens személyek nappali ellátása szolgáltatást az Újbudai Szociális Szolgálat biztosítja.
- Az időskorúak gondozóháza szolgáltatást az Újbudai Idősek Háza (1115 Budapest, Fraknó utca 7.) biztosítja.
- Az ápolást, gondozást nyújtó intézmény – idősek otthona szolgáltatást az Újbudai Idősek Háza nyújtja a kerületben.

Újbudán az időskorúak közül a még aktív/aktivizálhatók jelentik az egyik fontos csoportot (az ún. 60+ korosztály), a másik az ápolásra szoruló, önmaguk ellátására nem vagy csak korlátozottan képes egyedülálló. Az idősügy kiemelt kezelését jelzi, hogy több nagy, modellértékű program működött, illetve működik a kerületben:

- Újbuda 60+ Program – Újbuda Önkormányzatának idősbarát programja,
- Újbuda 50+ Program,

- Q-AGEING: minőségi időskor városi környezetben (Q-AGEING: QualityAgeingin an Urban Environment) (lezárult),
- Senior Capital Projekt (lezárult).

5.7 Hajléktalanok

A hajléktalanok speciálisan urbánus jellegű célcsoportot alkotnak, jellemzően városok, de leginkább a főváros közterületein, vagy nem lakás célú helységekben élnek. A hajléktalanok becsült száma Magyarországon 20-40 ezer fő között van. A Menhely Alapítvány adatbázisára épülő adatközlés szerint, az elmúlt öt év alatt legalább 48 ezer ember volt kénytelen hosszabb-rövidebb ideig közterületen éjszakázni, vagy hajléktalanok szállását igénybe venni. Ez az adat egyben azt is jelenti, hogy hátrahagyott gyerekeikkel, közvetlen családtagjaikkal együtt öt év alatt legalább 100 ezer embert érintett közvetlenül a hajléktalanság Magyarországon. Ennél is jóval nagyobb számot kapunk, ha számba vesszük a lakhatásukban közvetlenül veszélyeztetett (pl. szívességi lakáshasználó, hiteltartozás miatt kilakoltatás által fenyegetett, nem lakás célú épületben élő) embereket, családokat.

A fővárosban közelítőleg 9 ezer hajléktalan ember él. A fővárosi hajléktalanok közelítőleg harmada tölti éjszakáit közterületen, illetve nem lakás célú helységeben (2.500-3.000 fő). További 2.000 fő éjjeli menedékhelyen alszik (szezonálisan jelentős ingadozással, tavasztól-őszig jóval többen éjszakáznak közterületen, illetve nem lakás célú helységeben, mint télen). 4.400 fő, vagyis a hajléktalanok közelítőleg felének, számára áll rendelkezésre a fővárosban stabilabb lakhatási lehetőséget biztosító átmeneti szálló/családok átmeneti otthona férőhely. A 2013 és 2014-es évek folyamán a főváros legtöbb forgalmas közterületét érintően célzottan folyt a hajléktalan emberek felkutatása, és számukra a fővárosi ellátórendszerben a szabad férőhelyeken való elhelyezés biztosítása. A hajléktalanok számának valós és pontos meghatározása problematikus, ugyanis a fővárosban és közvetlen környékén sok ember él nem lakás célú helységekben, illetve önkényesen elfoglalt ingatlanban. Ezek az emberek nem „közterületen” élnek, lakáshelyzetük rendezetlensége és bizonytalansága miatt azonban hajléktalanoknak tekinthetők. A kutatások szerint a hajléktalanok többségének életkora 38-44 év között van. A hajléktalan nők száma az elmúlt tíz évben becslések szerint megduplázódott, arányuk 25%-ra növekedett.

Célvizsgálatok szerint a hajléktalanszállókon élők kisebb része rendszeres munkajövedelemért dolgozik (25-35%), hasonló arányban találhatók köztük alkalmi munkából élők. A legtöbb utcán élő hajléktalan ember a rendszeres és bejelentett munka világából gyakorlatilag ki van rekesztve. Esetükben a pénzkereset (és az alapvető életfenntartás) biztosítása a kartonozásból, a guberálásból, illetve hajléktalan újságok eladásából származó bevétel. Azok a hajléktalanok, akik rendszeres szálláslehetőséghez jutnak, a munkavállalás szempontjából valamivel jobb helyzetben vannak. Bár bejelentett munkahely híján számukra is

inkább a fekete- illetve szürke "munkaerőpiacon" adódik lehetőség. A regisztrált álláskeresőként nyilvántartott hajléktalanok száma nem ad pontos képet a munkanélküli hajléktalanok valós számáról, mivel csak egy részük jelenik meg a regisztrációban. Ugyanakkor megfigyelhető, hogy az utóbb három évben a regisztrált fővárosi álláskereső hajléktalanok száma is jelentős mértékben növekedett, és 2014 végén meghaladta a 2000 főt. A regisztrált fővárosi álláskereső hajléktalanok döntő többsége férfi, 36-55 év közötti, általános iskolát, vagy még azt sem végzett.

A hajléktalanság kialakulásában több probléma játszik szerepet, ezért a reintegráció során többirányú segítséggel, az egészségügyi, a szociális és a foglalkoztatási szolgáltatások összekapcsolásával lehet csak eredményt elérni. A hajléktalanná válás okai közül a leggyakoribb a kapcsolati konfliktus, gyakori ok továbbá az intézményekből való kikerülés (nevelőotthon, kórház, szociális intézmény, börtön stb.). Ennek részben oka lehet az is, hogy a kórházi ágyak számának csökkentése nem járt együtt a pszichiátriai, valamint a szociális intézményi férőhelyek meghatározott mértékű növelésével. Ugyancsak növekedni látszik a gazdasági (jövedelmi, munkaerő-piaci) okokból bekövetkező hajléktalanság aránya. A hajléktalanok kapcsán mérhető fővárosi véleményeket, attitűdöket vizsgáló *Hajléktalanok Budapesten* elnevezésű kutatási program fő megállapítási közé tartozott, hogy a budapesti polgárok többsége, bár zavarja őket az utcán fekvő hajléktalanok látványa, támogatja a hajléktalanok megélhetési stratégiáit. Azon megkérdezettek többsége, akik közvetlenül pénzzel is támogatják a hajléktalanokat, havonta 1-3 alkalommal teszik ezt, míg azon budapestiek harmada, akik természetbeni adománnyal (élelmiszerrel, ruhával, takaróval stb.) támogatják a hajléktalanokat, fél évente, negyede ennél ritkábban teszi ezt. A természetbeni adományokkal segítő válaszadók közel harmada fél évnél gyakrabban támogatja a hajléktalanokat ebben a formában, bár csupán 3%-uk vallott úgy, hogy heti rendszerességgel teszi ezt. Napjainkban többféle, hajléktalanok által árusított újság is forgalomban van (Fedél nélkül, Flaszter stb.), amelyekről a fővárosiak közel fele vallott úgy, hogy szokta vásárolni valamelyiket. A fővárosi polgárok elsősorban munkát adnának a hajléktalanoknak, illetve különféle intézkedésekkel a munkavállalásukat segítenék elő, és a munkáltatókat is szívesen támogatnák abban az esetben, ha hajléktalanokat foglalkoztatnának. Az utcán élő emberek gyakran nem, vagy nem piacképes végzettséggel rendelkeznek, ezért a budapestiek hasznosnak tartanának a részükre kialakított átképzési programokat is, amellyel szintén elősegíthetik a munkába állásukat. A hajléktalanok lakhatási helyzetének megoldását is fontosnak ítélik a budapestiek: ezt a problémát elsősorban további hajléktalanszállók építésével, több férőhely kialakításával orvosolnák.

2013-14-ben a Budapest Esély Nonprofit Kft. évente, komplex panel-kutatás keretében vizsgálta a fővárosi közfoglalkoztatásba bevont hajléktalan emberek életkörülményeit, a közfoglalkoztatás élethelyzetükre gyakorolt hatását. A kutatás mindkét évében megerősítette a következő összefüggéseket. A fővárosi közfoglalkoztatásban dolgozó hajléktalanok általános

(szociális, lakhatási, életviteli, jövedelmi) lehetőségei és egészségi állapotuk szempontjából jobb helyzetben vannak, mint az a fővárosi hajléktalanokra általában jellemző. A fővárosi közfoglalkoztatásban dolgozó hajléktalanok nyílt munkaerő-piaci foglalkoztatáshoz való hozzáférési esélye alacsony, ezért a közfoglalkoztatás döntő többségük számára a rendszeres és bejelentett jövedelemszerző tevékenység egyedüli legálisan elérhető formája. A fővárosi közfoglalkoztatásból származó jövedelem esetükben havi bevételeik jelentős részét adja, így, ha ettől elesnének, más forrásokból (pl. segélyek igénybevétele, alkalmi munka) ezt nem tudnák pótolni. A közfoglalkoztatásba bekapcsolódó hajléktalanoknak pozitív elvárásaik vannak azzal kapcsolatban, hogy a közfoglalkoztatásban való részvétel milyen hatást fog gyakorolni életük alakulására.

A kerületben életvitelszerűen élő, illetve rendszeresen tartózkodó hajléktalan emberek száma 400 fő körül mozog, bár számuk erősen változó képet mutat. Megállapítható, hogy a hajléktalanok száma a külső kerületekben, az utóbbi években azzal párhuzamosan növekedett, ahogy a belvárosi részekről kiszorultak. Az újbudai, utcai szociális munkát végző szolgáltatók kerületi ellátási területén több olyan hajléktalan ember is él (Duna-part), akik bár fedett, de lakhatás céljára kevésbé alkalmas építményekben, elhagyatott, romos házakban, rossz minőségű, vagy saját maguk által épített sátrakban éjszakáznak. Ezek az építmények fűtetlenek és beáznak. A kerületi hajléktalanok másik rétege éjszakáit is a nyílt utcán, parkokban, lépcsőházak bejáratánál, aluljárókban tölti. Mindkét csoport tagjai fokozott életveszélynek vannak kitéve, ha nem jutnak megfelelő felszereléshez. A kerületre jellemző, hogy a hajléktalanok kolóniákban, vagy kisebb csoportokban élnek. Kivételt a kertvárosi rész jelent, ahol jelentős a magányos hajléktalan emberek száma. A kerületben életvitelszerűen tartózkodó fedél nélkül élők ragaszkodnak életterükhöz. Ebből fakadóan elsősorban a helyben található ellátó intézményeket veszik igénybe. Az északi kerületrész központi helyszíneiként határozható meg a Kosztolányi Dezső tér és a Móricz Zsigmond körtér, ahol elsősorban a nappali órákban tartózkodnak a kerületi hajléktalanok, és, főként a téli hónapokban, minimális az itt éjszakázók száma. Kiemelt helyszínekként említhetjük továbbá a kerületben található aluljárókat is (Bocskai út, Dombóvári út). A hajléktalanok által a kerületben gyakran látogatott közterületek közé sorolhatóak a belső területeken elhelyezkedő parkok (Függetlenségi park, Feneketlen tó, Hamzsabégi út melletti park, Gellért-hegy), ahol a nyári hónapokban rendkívül magas a fedél nélkül élő emberek száma. Gazdagrét és Budaörs közötti kerületrészen (Madár-hegy, Dobogó-domb, Keserűvíz-forrás) a kerületi hajléktalanok többnyire elhagyatott faházakban, sátrakban élnek.

5.7.1 Kerületi programok és szolgáltatások a célcsoport részére

- Az utcai szociálismunka szolgáltatást a kerületben, ellátási szerződés keretében, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Rimaszombat Utcai Szociális Központ biztosítja.

- A hajléktalan emberek nappali ellátása szolgáltatást, ellátási szerződés keretében, két szolgáltató, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Rimaszombat Utcai Szociális Központ és a Fiatalok Önsegítő Egyesülete biztosítja a kerületben.

6. FŐ ESÉLYEGYENLŐSÉGI PROBLÉMAPONTOK MEGHATÁROZÁSA CÉLCSOPORTOK SZERINTI BONTÁSBAN

6.1 Nők

1. A családi szerepek tradicionális értelmezése a nőket gyereknevelési és háztartási feladatokra ítéli, míg a férfiakat a jövedelemszerzés hajszolására. Ez a szerepértelmezés a modern társadalomban kevésbé megvalósítható: a családok többnyire nem élnek meg egy jövedelemből, a nők jelentős mértékű, otthoni munkáját pedig a társadalom nem ismer el munkavégzőként. A nemek közötti egyenlőtlen otthoni feladatfelosztás következtében a nők szabadideje napi több órával elmarad a férfiakétól, míg a férfiak a kenyérkeresés stresszében terhelődnek túl. A tradicionális szerepfelfogás azt is okozza, hogy a munkában és a kerületi szolgáltatások kapcsán a kisgyermekeseket érő hátrányok elsősorban a női lakosságot érintik.
2. A tradicionális szerepészlelés hátráltatja a nők kereső tevékenységét: a gyermekvállalással jelentősen csökkennek a nők elhelyezkedésének és előmenetelének esélyei is, holott ezek még gyermektelen nők esetén is a férfiakéi alatt maradnak. A munkáltatók nagy része nem készült fel és nem támogatja a munka és magánélet összeegyeztetését szolgáló intézkedéseket, így a rugalmas munkaidőmodelleket, atipikus foglalkoztatási formákat, a kisgyermek nevelése miatt távollévők képzését, visszaillesztését, vagy a nők tudatos és támogató bevonását a munkahelyi képzési és előmeneteli rendszerekbe.
3. A kisgyermeket nevelők, és az 1. pontban leírtak miatt főként a kisgyermekes nők, munkaerő-piaci esélyeit a gyermekellátó szolgáltatások hiányosságai, az óvodai, bölcsődei férőhelyek hiánya vagy nem egyenletes eloszlása is rontja. A kisgyermekesek e mellett a szolgáltatások igénybe vételekor is hátrányt szenvednek ott, ahol az intézmény a szolgáltatás körülményeivel, elérhetőségével nem készült fel a kisgyermekesek speciális igényeire.
4. A nemek esélyeinek egyenlőtlensége a jövedelmek egyenlőtlenségében is megmutatkozik. Az azonos munkakörben dolgozó nők és férfiak bérének különbsége még mindig 18-21%, ami a szintén kedvezőtlennek minősülő uniós átlagtól is szignifikánsan rosszabb⁷.
5. A jövedelmi különbségek és az elhelyezkedés hátrányai a nők esetében a szegénység és kiszolgáltatottság megjelenéséhez vezet. Különösen veszélyeztetettek ezáltal a nyugdíjas korúak (hiszen az alacsonyabb bér alacsonyabb nyugdíjat eredményez),

⁷ Forrás: www.berbarometer.hu

- illetve a több gyermeket nevelők, vagy gyermeküket egyedül nevelők (akik a válási és gyermek-elhelyezési statisztikák tanulsága alapján túlnyomó többségükben nők).
6. A nők az egyedi szükségletek láthatósága szempontjából is hátrányban vannak. A szolgáltatások speciális körülményei, ha vannak is, a kisgyermekes-szemponthoz teljesen a női szempontokkal azonosítják, ugyanakkor nem veszik figyelembe a speciális női szempontokat; pl. a biztonságos terek (mint jól megvilágított parkoló) iránti igényt, vagy az egyéb speciális női igényeket (pl. létszám és használati szokások miatt több női mosdóra volna igény a nők által is használt terekben, utcai burkolatok nem magassarkú-barát volta stb.)
 7. A láthatatlan női igények és szükségletek részben a nők társadalmi szerepvállalás terén jelentkező hátrányával magyarázhatóak. A nők a cégek, intézmények vezetésében, a döntéshozásban is jelentősen alulreprezentáltak. A nők által elért (művészeti, tudományos) eredmények kis láthatósága szintén e hátrányok egyik tüneteként jelentkezik.

6.2 Mélyszegénységben élők

1. A pénzbeli szociális ellátások hatásossága nem mindig megfelelő. Arra kell törekedni, hogy az ellátások a ténylegesen rászoruló népesség minél szélesebb körét érhék el, és a jogosulatlanul igénybe vett ellátások aránya minél alacsonyabb legyen.
2. A kerületben (az IVS megállapítása alapján) található egy, a szegregáció által veszélyeztetett lakóterület, amely jelentős számú, a szegénységgel összefüggő problémával bír. Ennek megoldása komplex intézkedési csomaggal lehetséges.
3. A szociokulturális hátrányok a kerületi alacsony státuszú népesség jelentős részénél súlyos beilleszkedési zavarok forrásai lehetnek. *(Például, ha a nem felvilágosított fiatal nincs tisztában a dohányzás, az alkohol, a drogok veszélyeivel, akkor kiemelten veszélyeztetett a szenvedélybetegségek által.)*
4. A komfort nélküli önkormányzati bérlakások aránya relatíve magas (közelítőleg 10%) a kerületben.

6.3 Romák

1. Az előítéletek és az azokból fakadó diszkrimináció a roma népesség társadalmi integrációjának egyik legfőbb akadálya. Az aktív korú fővárosi roma népesség jelentős része a legális, nyílt munkaerőpiacon jellemzően rövid idejű, kiegészítő munkához jut.
2. A romák nyílt-munkaerőpiaci integrációját jelentősen korlátozza a roma népesség alacsony iskolázottsági szintje is.

3. A fővárosban többször megjelent a nyílt diszkrimináció, például a szórakozóhelyek egy részén a roma fiatalokat rendszeresen nem engedték be. *(Az elmúlt években az Egyenlő Bánásmód Hatóság több ilyen jogsértő gyakorlat nyomán is szabott ki hatósági bírságot a fővárosban.)*
4. Sok jó képességű roma fiatal morzsolódik le az iskolarendszerekből a szociokulturális hátrányok ledolgozását segítő, célzott iskolai felzárkóztató programok és a hátrányokat kompenzáló eszközök hiánya miatt *(pl. ösztöndíjprogramok, tanoda stb.)*.
5. Kevés a felnőtt romák képzettségbeli deficitjeinek csökkentésére szervezett, foglalkoztatási és szociokulturális hátrányokat célzottan csökkentő munkaerő-piaci program.
6. A fővárosban élő roma fiatalok jelentős része elszakadt kulturális identitásától, a roma kultúra hagyományaitól. Kevés az olyan szervezett program, amely a roma kultúra értékeivel, hagyományaival, szokásaival megismertetné őket. Pedig a roma kultúra identitásképző ereje és sokszínűsége jelentős értékeket mutathat fel az etnikai alapú megbélyegzéssel szemben.
7. E mellett kevés kulturális program mutatja be a roma kulturális értékeket úgy, hogy az a többségi kultúra tagjai számára is a megismerés lehetőségét adná, növelve ezzel az elfogadás esélyét.
8. Gyakori a problémák etnicizálása, egy-egy szociális vagy egyéb társadalmi probléma összekapcsolása a roma identitással.
9. A roma emberek részéről a félelem a többségi társadalom előítéletességétől, az emiatti, és ismerethiányból táplálkozó bizalomhiány szintén távolságtartó tényező, amely akadálya a partneri megközelítés kialakításának, a társadalmi kohézióknak. *(Például: roma nagyszülő nem mer az unokáért menni az óvodába, mert fél, hogy a gyermeket majd csúfolják ezért.)*

6.4 Fogyatékossgal élő, tartósan egészségkárosodott emberek

1. A fizikai környezetben található akadályok a mozgásukban korlátozott emberek számára markáns és sok esetben leküzdhetetlen akadályt jelentenek. Ezek nemcsak a közterületeken való mozgást akadályozzák, hanem a közösségi szolgáltatásokat biztosító intézmények közvetlen környezetében és az intézmények belső terében is jelen vannak. Így korlátozzák a közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférést.
2. Az információs és kommunikációs akadályok elsősorban az érzékszervi fogyatékos emberek szolgáltatásokhoz való hozzáférését nehezítik meg. A közösségi információk továbbítására és a közösség tájékoztatására szolgáló eszközök a legtöbb esetben nem alkalmasak arra, hogy az érzékszervi károsodással élő emberek számára is biztosítsák a tájékozódás lehetőségét. Az információszolgáltató felületeken kevés helyen jelenik

- meg a látás- vagy hallássérült emberek igényeit is figyelembe vevő információs szolgáltatás. A súlyosan fogyatékos emberek mellett a funkciókieséssel vagy funkciócsökkenéssel érintettek (pl.: idősek) szempontjai sem jelennek meg az információközlésben. *(Például, az apró betűs szövegek alkalmazása a gyengénlátó emberek számára ugyanolyan olvashatatlanná teheti az információt, mintha vakok lennének.)* Ahol a hivatalos információközlés bonyolult, nehezen értelmezhető, az értelmi fogyatékos emberek számára gyakorlatilag lehetetlen az autonóm értelmezés, ez jelentős akadályokat gördít önálló életvitelük elé. *(Példa erre a különböző közüzemi számlák és értesítő levelek sajátos, sokszor az ép értelmű emberek számára is nehezen kibogozható nyelvezete.)*
3. Az érzékszervi fogyatékosággal élő emberek jelentős része kívül reked a modern információs társadalom nyújtotta lehetőségeken. Az internetes tartalmak többsége számukra nem teljes értékűen hozzáférhető. Csak töredékük jut hozzá olyan informatikai eszközökhöz, amelyek speciális kialakításukkal lehetővé teszik a hálózatok igénybevételét. A világhálón található hatalmas mennyiségű információt az érzékszervi fogyatékosággal élő emberek csak akkor képesek hasznosítani, ha a megjelenő tartalmak az általuk használt speciális informatikai eszközökkel kezelhetők. *(Például, hiába rendelkezik egy vak ember megfelelő felolvasószoftverrel, és ismeri is annak kezelését, ha az interneten általa keresett információk nem érhetőek el olyan formátumban, amelyet a felolvasó szoftver kezelni tud.)*
 4. A közösségi szolgáltatások jelentős része nem érzékeny a fogyatékos emberek speciális szükségleteire. *(Példa erre az orvosi rendelőben hangszórával behívott halláskárosult személy, vagy a láb nélküli, de közösségi sportpályán edzeni kívánó paralimpikon problémája).*
 5. Hiányoznak a baleset vagy betegség következtében fogyatékosá váló emberek megváltozott élethelyzethez való alkalmazkodását segítő szolgáltatások. Esetükben a fogyatékoság egy teljesen új élethelyzetet eredményez, amelyhez érzelmileg, életvitelükben, interperszonális kapcsolataikban, munkavégzésükben egyaránt alkalmazkodniuk kell. Ehhez olyan, jelenleg hiányzó, segítő szolgáltatások szükségesek, amelyek a veszteség feldolgozása mellett elősegítik az új élethelyzethez való alkalmazkodást.
 6. Az iskolarendszerben nem érvényesül a fogyatékos emberek szabad iskolaválasztáshoz és integrált oktatáshoz való joga, hiszen az iskolák jelentős része még nem akadálymentes, tantervében, szemléletében nem érvényesíti a fogyatékos tanulók szempontjait.
 7. A fogyatékos munkavállalók foglalkoztatási esélyegyenlősége sérül. A munkahelyek jelentős része fizikai szempontból és problémaérzékenysége alapján is alkalmatlan fogyatékos munkavállalók fogadására.

8. A fogyatékos emberek számára célzottan biztosított közösségi programok mennyisége és minősége nem kielégítő.
9. Kevés a fogyatékos emberek közösségi programokban való részvételét ösztönző kedvezmény.
10. A kerületben szolgáltatási hiányosságok jelentkeznek a tartósan egészségkárosodott emberek ellátása kapcsán. A kerületben jelenleg nem biztosított a pszichiátriai betegek nappali ellátása. Továbbá a fogyatékos emberek között a felnőtt autisták nappali elhelyezése, foglalkoztatása még nem megoldott.
11. Mivel az emberek sokszor kevés ismerettel rendelkeznek a fogyatékos emberek helyzetéről, fontos a közvélemény formálása, az érzékenyítés, ismeretadás.

6.5 Gyermek, fiatalok

1. Magas a veszélyeztetett fiatalok galerikbe sodródásának, kriminalizálódásának veszélye, különösen a slumos és szegregált lakóövezetekben. Ezeken a területeken kevés az olyan közterületi felület, ahol a veszélyeztetett fiatalok olyan szervezett, közösségi foglalkozásokban, sportolási lehetőségekben vehetnének részt, amelyek összekapcsolódnak a helyben elérhető, szervezett segítségnyújtással.
2. A hátrányos helyzetű fiatalok gyakran nem rendelkeznek alapvető testi, egészségügyi, szexuális ismeretekkel. Ezért kiemelten veszélyeztetettek a szexuális úton terjedő és a szennedélybetegségek által. A prevenció és tájékoztató szolgáltatások hiányosságai miatt a gyermekvédelmi intézményekből kikerülő, vagy alacsony szocializációjú gyermekek a legtöbb esetben nincsenek tisztában a dohányzás, az alkohol, a drogok veszélyeivel. A deviáns életmódot folytató, esetleg már szennedélybeteg gyermekek és fiatalok pedig nem, vagy későn jutnak el a drogambulanciákra.
3. A fiatalok gyermekvédelmi intézetből való kibocsátásuk után sokszor „elvesznek”. Sokan deviáns életmódot folytatnak, vagy a hajléktalanok táborát gyarapítják. Ennek fő oka, hogy az utógondozói és félutas szolgáltatások kapacitásai elégtelenek az utógondozási igények lefedésére. Az intézményben nevelt gyermekek gyakran az intézmény zárt világában élnek, kevés az intézményen kívüli kortárskapcsolatuk. Sok intézeti nevelésből kikerült fiatalnak nincs megélt tapasztalata a „külvilág működéséről”, a szabályrendszerekről, alapvető életviteli ismereteiket erősíteni szükséges. Az intézetekben kevés az önálló életre, pályaválasztásra, munkavégzésre való felkészítést célzó szolgáltatás, klubfoglalkozás, önsegítő csoport. Hiányos a pozitív életpályamodell.
4. A veszélyeztetett gyermek és fiatal korosztály támogatásának, segítségének intézményrendszere nem kellő mértékben fedi le a gyermek és fiatal korosztályokat, és az ellátás spektruma sem megfelelő. A gyerekek 14 évesen számos intézmény

látóköréből kikerülnek, a nyomkövetés lehetősége esetleges. Nincs kialakult rendszere a kortárssegítésnek, a veszélyeztetett fiatal korosztály „magára hagyottabb”, mint a gyermek korosztály. Nem intézményesült az ellátó és szolgáltató intézmények és szervezetek együttműködése.

6.6 Idősek

1. Az idősek valós igényeihez képest a szolgáltatási kapacitások alultervezettek. *(Például az idősothonok férőhelyeire várók létszáma tartósan magas.)*
2. Jelentős problémák jelentkeznek az izoláció által fokozottan veszélyeztetett idősek közösségi programokba való bevonása terén. Alacsony fokú az otthonukból ritkán kimozduló idősek konkrét programokkal való közvetlen megkeresése, a programokban való részvételük ösztönzése. *(Például ingyenes vagy kedvezményes csoportos színház- és múzeumlátogatások szervezése egyedülálló idősek részére.)*
3. A fizikai környezetben található és az információs-kommunikációs akadályok az életkor előrehaladásával egyre komolyabb problémákat okoznak az idősödő embereknek. A fizikai és szellemi funkciók visszaesése leginkább a fogyatékos emberekéhez hasonló, speciális szükségleteket generál.
4. A fizikai akadályok jelen vannak mind a közterületeken, mind a közösségi szolgáltatásokat biztosító intézmények belső terében. Ezek korlátozzák a mozgásszervi betegségben szenvedő idősek hozzáférését. A közterületeken különösen problematikus lehet, ha a közlekedésbiztonságnál nem veszik figyelembe az idősek speciális igényeit. *(pl. túl rövid idő alatt váltó közlekedés jelzőlámpák a gyalogátkelő-helyeken).*
5. A közösségi információnyújtás nem érzékeny az érzékszervi funkciók időskori csökkenésére. *(Példa erre az apró betűs számlák, a hirdetések, a gyógyszerekhez adott tájékoztatók elolvasásának és értelmezésének nehézsége.)*
6. Az információs társadalomban való részvétel, illetve azon keresztül a modern információs lehetőségek elérése az idős emberek számára nehéz, mert jellemzően nem rendelkeznek azokkal a készségekkel, tudással, amelyek az informatikai eszközök használatához, az internet eléréséhez szükségesek. *(Például hiába van a családban számítógép, ha az idős ember nem tudja azt önállóan kezelni.)*
7. A szolgáltatások egy része nem érzékeny az idősek speciális szükségleteire. *(Példa erre az életkori sajátosságoknak megfelelő szűrővizsgálatok hiánya, vagy a korszerű eszközök használatát idősek számára oktató tanfolyamok alacsony elterjedtsége.)*
8. Az egészségügyi szolgáltatásokat az idősebb emberek sokkal intenzívebben veszik igénybe. Különösen itt van elmaradás az információs akadályok kompenzálásában. Ez érinti az orvosi és egyéb ügyfélvárókat, a házi- és szakrendelői orvosi asszisztensi kommunikációját és a kórházi kommunikációt is.

9. A generációk közötti együttműködést ösztönző, izolációoldó programok kevésbé elterjedtek, ami különösen nagy problémát jelent az egyedülálló idősök esetében. *(Példa erre a „pótnagymama” program, amelynek keretében az egyedül maradt idősök kisgyermekes családokat segítenek gyermekeik megőrzésével.)*
10. A dolgozni akaró idősök, és az idősödő munkavállalók foglalkoztatási esélyegyenlősége sérül. Az idősödő munkavállalók számára a munkavállalásnál egyértelmű hátrányt jelentenek az ismeretek frissítésének többletköltségei, a nagyobb betegségkockázat és a magasabb jövedelemigény. A dolgozó idősödő emberek esetében a munkaadók jelentős része nem veszi figyelembe az életkori sajátosságokból fakadó, munkakörülményeket érintő igényeiket. Nem szervez számukra munkahelyi egészségügyi szűréseket, továbbképzéseket, nyugdíj-előkészítő programokat.

6.7 Hajléktalanok

1. A szolgáltatási rendszer széttagolt erőforrásainak jelentős részét az egyes szolgáltatások látókörébe kerülő hajléktalan emberek alapvető fizikai szükségleteinek kielégítése köti le. A lakhatási, szociális és munkaerő-piaci integrációt elősegítő szolgáltatások kis kapacitásúak.
2. A hajléktalan emberek sok esetben egyáltalán nem férnek hozzá azokhoz az információkhoz, amelyek a rendezett háttérrel bíró emberek számára könnyen hozzáférhetőek. Kevés a számukra az utcán közvetlenül elérhető, ingyenes információs és tájékoztató felület, amelyből értesülhetnek a friss közösségi szolgáltatási lehetőségekről, programokról, felhívásokról. *(Például a szállókra rendszeresen nem járó hajléktalanok jelentős részét nem éri el a szállókra való beköltözés előtt kötelezően előírt szűrővizsgálatok. Körükben ezért sokkal nagyobb az esély a fertőző betegségek, pl. a TBC gyors terjedésére.)*
3. Időszakos és kampányszerű a hajléktalan emberekkel való széleskörű, célzott szolgáltatói kapcsolatfelvétel (leginkább a „hajléktalanszámlálások” alkalmával). Ennek egyik fő oka, hogy az utcai szociális munkát végző szolgáltatások relatíve kis kapacitásúak és töredezettek.
4. A hajléktalan személyek szolgáltatásokkal, ellátásokkal való elérése kevésbé hatásos, mivel gyakran „eltűnnek” a szolgáltatók látóköréből, illetve csak időszakosan vagy egyáltalán nem tűnnek ott fel. *(Például az egészségügyi ellátásban részt vevő gyakran nem képes megfelelően gondozottan megjelenni, így lemorzsolódik a kezelésről.)*
5. A sajátos élethelyzetből fakadó szükségleteket a szolgáltatások szervezésekor sokszor nem veszik figyelembe. Ez gyakran a szolgáltatások megkettőzéséhez, ezen keresztül szegregációhoz vezet. *(Például, az egészségügyi intézményrendszer akut ellátás után, a beteget lábadozni „otthonába bocsátja”. Ezért a szociális ellátórendszernek kell*

felvállalnia a lábadozó vagy krónikus beteg hajléktalanoknak szóló egészségügyi ellátás szervezését.)

6. A szolgáltatási környezet hiányosságai eleve elriasztanak sok hajléktalant a szolgáltatások igénybevételétől. Sok esetben a hajléktalanok azért nem akarnak szállást nyújtó szolgáltatásokhoz fordulni, mert attól tartanak, hogy erősebb társaik elveszik maradék értékeiket, bántalmazzák őket.

7. BEAVATKOZÁSI IRÁNYOK KERETRENDSZERE CÉLCSOPORTOK ÉS SZAKMAI ÁGAZATOK SZERINTI BONTÁSBAN

A fejezet a 6. pontban felvetett problémák közül azokra a pontokra reagál, amelyekre a reakció a társadalmi egyenlőség jelenlegi szintjének fenntartásához elengedhetetlenül szükséges, illetve amelyekre Újbuda Önkormányzata a 2020-ig terjedő időszakban, a társadalmi esélyegyenlőség fejlesztése érdekében lehetőséget lát érdemben reagálni.

7.1 Nem célcsoport-specifikus, illetve több célcsoportot érintő, ágazatok feletti intézkedések

1. A Motiváció Alapítvány felmérési eredményei alapján készüljön és kerüljön megvalósításra egy kerületi középtávú komplex akadálymentesítési intézkedési terv az Önkormányzat tulajdonában álló intézmények vonatkozásában, amelynek hatására:

- Csökkennek a fizikai és infokommunikációs akadályok az egészségügyi, oktatási, szociális, gyermekjóléti, gyermekvédelmi, kulturális intézményekben, az ügyfélszolgálat közvetlen környezetében és belső tereiben, a közterületeken és közlekedési eszközökön. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport)*
- Növekszik az önkormányzati fenntartású intézményeknél az érzékszervi károsodásokat kompenzáló, illetve a könnyen érhető nyelvet alkalmazó információs és tájékoztató felületek száma. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport)*
- Növekszik az önkormányzati fenntartású intézményeknek az érzékszervi károsodásokat kompenzáló segédeszközökkel való ellátottsága. *(Érintett célcsoportok: fogyatékosok, idősek)*
- Növekszik az önkormányzati fenntartású intézményeknél a védett tulajdonságú csoportokba tartozó embereket az egészségügyi, szociális, kulturális, sport, idegenforgalmi ellátások és szolgáltatások igénybevételében-helyben segítő speciális szolgáltatások száma. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport)*
- A hivatalos önkormányzati nyomtatványok és dokumentumok könnyen érthető nyelvezet alkalmazásával kerülnek kialakításra. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport)*
- Kezelhetőbbé válnak az önkormányzat (vagy fenntartott szervezete) által működtetett telefonos információs szolgáltatások. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport)*
- Az önkormányzat (vagy fenntartott szervezete) számára kötelezővé válik a szolgáltatásaikkal, tevékenységükkel kapcsolatos, interneten elhelyezett oldalaik W3C szabványnak megfelelő, illetve könnyen érthető nyelven való elkészítése.

(Érintett célcsoportok: összes célcsoport)

- Bővülnek az érzékszervi fogyatékosokkal bíró emberek számára készített speciális informatikai eszközök (hardverek és szoftverek) beszerzéshez kapcsolódó kerületi támogatások. *(Érintett célcsoportok: fogyatékosok, idősek)*
- Kialakításra kerülnek a kerületben fizikailag és infokommunikációs szempontból akadálymentesített informatikai eszközökkel a világháló elérését ingyenesen biztosító közösségi szolgáltató centrumok (pl. akadálymentes teleházak). *(Érintett célcsoportok: fogyatékosok, idősek)*
- Megvalósul a kerület fenntartásában álló közterületek felülvizsgálata a mozgásukban vagy érzékelésükben funkcióvesztéssel vagy nehezítettséggel bíró emberek szempontjai alapján (pl. kevés pad van adott helyen, vagy túl rövid a zöld lámpajelzés a gyalogátkelőnél). *(Érintett célcsoportok: fogyatékosok, idősek, kisgyermekesek)*
- Növekszik az önkormányzati ügyfélszolgálati felületeken, valamint a közterületi közlekedési csomópontokon a vizuális és egyidejű akusztikus információk minősége és mennyisége. *(Érintett célcsoportok: fogyatékosok, idősek)*

2. Növekedjen azoknak a munkájuk során emberekkel foglalkozó kerületi önkormányzati (vagy fenntartott szervezeténél dolgozó) szakembereknek a száma, akik olyan speciális képzéseken és továbbképzéseken vesznek részt, amely a védett tulajdonságú csoportokba tartozó emberek speciális és összetett szükségleteivel, problémáival kapcsolatos ismereteket adnak. A képzések, továbbképzések terjedjenek ki az egészségügy, az oktatás, a kultúra, a sport, az idegenforgalom területén dolgozókra és a szociális szakemberekre. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport)*

3. Növekedjen a kerületi lakosság érzékenysége a védett tulajdonságú csoportokba tartozók problémái, speciális szükségletei iránt. Ismerjék meg élethelyzetüket, a teljes élethez és integrációhoz kapcsolódó szükségleteiket, a helyes segítség módozatait. Ismerjék meg a kulturális különbözőségben, sokszínűségben rejlő együttműködési lehetőségeket. Ismerjék meg a kerületi, védett tulajdonságú célcsoportok esélyegyenlőségének előmozdítása érdekében végzett tevékenységét. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport)*

4. Szakszerű módszertani segítség, esélyegyenlőségi képzések, tanácsadás, ismeretterjesztő anyagok támogassák a befogadó és családbarát kerületi munkahelyi gyakorlatok kialakítását, az előítéletek oldását. Pozitív minősítések, elismerések támogatások ösztönözzék a forprofit munkaadókat a védett tulajdonságú csoportokba tartozó személyek foglalkoztatására, esélyegyenlőségi tervek elkészítésére, jó gyakorlatok bevezetésére, működtetésére. Ezáltal növekedjen a munkahelyi esélyegyenlőség megerősítését célzó intézkedéseket bevezető forprofit szervezetek száma. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport)*

-
5. A kerületi munkaadók közvetlen elérésére építő szemléletformáló programokat, kampányokat szükséges indítani annak érdekében, hogy a munkaadók az alkalmazásnál a hangsúlyt a meglévő, ép készségekre, az adott munkakörhöz szükséges kompetenciáik meglétére helyezték. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport)*
 6. A munka és a magánélet összeegyeztetésének elősegítése érdekében, kedvezmények, támogatások ösztönözzék a rugalmas, atipikus foglalkoztatási formák terjedését, illetve a családbarát munkahelyi modellek kialakítását a kerületi munkaadók körében. *(Érintett célcsoportok: kisgyermekesek, fogyatékosok, idősek)*
 7. Bővüljön a kerületi munkaadókat a védett tulajdonságú csoportokba tartozó munkavállalóknak szóló kulturális sport- és szabadidős programok szervezésére ösztönző eszközök, támogatások köre. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport).*
 8. A civil szervezeti formában működő jogvédő és antidiszkriminációs tevékenységet ellátó szervezetek támogatása. *(Érintett célcsoportok: fogyatékosok, romák, nők, idősek)*
 9. A Polgármesteri Hivatalnak, mint munkaadónak továbbra is fejlesztenie kell a korszerű családbarát és befogadó munkahelyi gyakorlatokat, rendelkeznie kell évente felülvizsgált és kétévente frissített munkahelyi esélyegyenlőségi tervvel. Saját fenntartású intézményrendszere vonatkozásban meg kell határoznia a korszerű családbarát és befogadó munkahelyi gyakorlatok bevezetésének, valamint az kétévente frissített munkahelyi esélyegyenlőségi tervek elfogadásának kötelezettségét, módszertani támogatással segítenie kell intézményeit a kötelezettségeknek való megfelelésben. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport).*
 10. Kerületi szolgáltató civil szervezetek bevonásával alakuljon meg az Újbudai Esélyegyenlőségi Civil Fórum, amelynek keretében a civil szervezetek szakemberei megoszthatják egymással és az önkormányzati szakemberekkel a védett tulajdonságú csoportokkal kapcsolatos ismereteiket, javaslatokat fogalmazhatnak meg adekvát szolgáltatások kialakítására, a kerületi szolgáltatások hatékony összekapcsolására, koordinációjára. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport).*
 11. Minden önkormányzati ágazati stratégiai, vagy cselekvési program esetében, azok elfogadása előtt, kerüljön alkalmazásra az esélyegyenlőségi mainstreaming, vagyis az alábbi szempontok kerüljenek megvizsgálásra az előterjesztendő dokumentum kapcsán:
 - Melyek azok a hiányosságok, amelyek az érintett ágazatban rontják az esélyegyenlőségi célcsoportok esélyeit a számukra adekvát szolgáltatásokhoz való hozzáférésben?
 - Mennyire töltik be funkciójukat a meglévő esélymegerősítő (kompenzációs) szolgáltatások? (Mennyiségi- és minőségi mutatók keresése.)
 - Van-e olyan intézkedési tervem az ágazat hatályos stratégiai-szakmai programjában, amely rontja egyes célcsoportok esélyegyenlőségének érvényesülését?
-

- Milyen feladatokat jelölhetőek ki az ágazatban az esélyegyenlőségi célcsoportoknak nyújtott kompenzációs szolgáltatások fejlesztése kapcsán?
- Mi várható az új kompenzációs intézkedések beépítésétől?

(Érintett célcsoportok: összes célcsoport).

12. A munka-magánélet összehangolását támogató gondolkodásmód erősítése érdekében a megkezdett családbarát program működtetése és fejlesztése különösen a következő területeken:

- A nemek közötti családi feladatmegosztás kiegyensúlyozása érdekében, a családoknak szóló, az háztartáson belüli egyensúlyos munkamegosztást ösztönző szemléletformáló kerületi programok, kampányok szervezése. *(Célcsoport: családok, a kisgyermekesek, különösen nők érdekében)*
- A gyermeknevelés miatt a munkavégzésből hosszabb időre kieső alkalmazottak és a munkáltatók érdemi kapcsolattartását, a munkahelyre való visszatérést támogató munkahelyi programok szervezését a kerületi munkaadók körében kedvezmények, támogatások ösztönözzék. *(Célcsoport: munkáltatók, a kisgyermekesek, különösen nők érdekében)*

13. Gyermek-játszóterek, gyermekmegőrző, pelenkázó- és szoptatóhelyiség kialakítása az Önkormányzat ügyfélszolgálati területén, valamint azon orvosi rendelőkben, szociális és gyermekjóléti intézményekben ahol erre lehetőség van. *(Célcsoport: családok, a kisgyermekesek, különösen nők érdekében)*

7.2 Nem célcsoport-specifikus, vagy több célcsoportot érintő, ágazatokra vonatkozó intézkedések

Oktatási Ágazat:

1. Bővüljön a kerületi munkaadókat ösztönző, a védett tulajdonságú csoportokba tartozó munkavállalók beiskolázására, továbbképzésére irányuló kerületi támogatások köre. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport)*
2. Bővüljön a védett tulajdonságú csoportokba tartozó emberek felnőttképzésben való részvételét ösztönző kerületi támogatási lehetőségek köre. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport)*

Szociális Ágazat:

1. Növekedjen a kerületi szociális ellátórendszerben működő, szociokulturális hiányosságok pótlását is segítő, felzárkóztató modulokat is tartalmazó munkaerő-piaci programokban résztvevő, védett tulajdonságú csoportokba tartozó, tartósan munkanélküli ügyfelek száma. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport)*

2. Széleskörű szakmai együttműködés kerüljön megvalósításra a kerületi munkaerő-piaci és szociális szolgáltató szervezetek között, valamint a szervezetek és fenntartóik között, annak érdekében, hogy a szolgáltatások a védett tulajdonságú csoportokba tartozó emberek szükségleteinek leginkább megfelelő módon működjenek. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport)*

Egészségügyi Ágazat:

1. Erősödjön a kerületi egészségügyi intézmények befogadó jellege, a védett tulajdonságú csoportokba tartozó emberek tájékozódását, adekvát ellátáshoz való hozzáférését segítő speciális támogató szolgáltatások kialakítása révén. Kerüljön kidolgozásra az alacsony ingerküszöbű emberek hatékony ellátását, terápia-képességének megőrzését célzó általános kerületi egészségügyi protokoll. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport, kiemelten a fogyatékosok, idősek, hátrányos helyzetű fiatalok, romák, kisgyermekesek, hajléktalanok)*
2. Növekedjen a kerületben az egyes betegségecsoportok által kiemelten veszélyeztetett, védett tulajdonságú csoportokba tartozó emberekhez helybe vitt, mobil szűrési programok száma. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport)*

Városfejlesztési, Városüzemeltetési Ágazatok:

1. Az önkormányzati ügyfélszolgálati szolgáltatások befogadó jellege erősödjön, a védett tulajdonságú csoportokba tartozó emberek tájékozódását, adekvát ellátáshoz való hozzáférését segítő speciális támogató szolgáltatások kialakítása révén. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport)*
2. Valósuljon meg az Önkormányzat Integrált Városfejlesztési Stratégiájában, illetve Antiszegregációs Tervében javasolt feladatok végrehajtása. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport, kiemelten a mélyszegénységben élők, romák, hajléktalanok)*

Kultúra (sport) Ágazat:

1. Növekedjen a védett tulajdonságú csoportokba tartozó emberek kulturális és sporttevékenységekbe való bevonását célzó és ösztönző kerületi programok száma. A kerületi kulturális intézmények is segítsék elő a hátrányos helyzetű és speciális élethelyzetben lévő emberek programjaikon való részvételét, rugalmas programszervezéssel, a részvételt segítő speciális szolgáltatások kialakításával *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport)*
2. Növekedjen a kulturális sokszínűséget népszerűsítő, a védett tulajdonságú csoportok közé tartozók, azon belül a nemzetiségek hagyományait, szokásait, kulturális értékeit bemutató, elfogadásukat, megbecsülésüket ösztönző kerületi rendezvények és kulturális programok száma. *(Érintett célcsoportok: összes célcsoport, kiemelten a romák)*

7.3 Nőkre vonatkozó specifikus intézkedések

A nők esélyegyenlősége terén Újbuda a következő években (2020-ig) elsősorban a nők munkahelyi szerepvállalásával, illetve a munka-magánélet összeegyeztetésének területével kíván kiemelten foglalkozni, a női szegénység és társadalmi következményeinek megelőzése érdekében. Mivel e területek a nők mellett más, nem nemi alapon körülhatárolható célcsoportokat is érintenek, a tervekben és a megvalósuló programokban az intézkedések részben a kisgyermekes szülőkre, illetve az egyedülálló szülőkre kerülnek megfogalmazásra, nemre való tekintet nélkül. E mellett egyes intézkedések a nők és női eredmények láthatóbbá tételének megvalósítását szolgálják, a női szükségletek láthatósága és a nők társadalmi szerepvállalásának erősítése irányába tett előkészítő lépésekként.

Szociális Ágazat:

1. Álljon rendelkezésre a kerületben az igényeknek megfelelő számú és területi eloszlású bölcsődei férőhely. *(A kisgyermekesek érdekében)*
2. A kisgyermeket nevelők esélyeit rontó szolgáltatási hiányosságok csökkentése. *(A kisgyermekesek érdekében)*
3. A gyermeküket egyedül nevelő nőket (és férfiakat) segítő, tehermentesítő kerületi szolgáltatások fejlesztése, bővítése (pl.: Egyszülős Klub működtetése). *(Az egyedülálló szülők érdekében)*
4. A kerületi nők speciális szolgáltatási szükségleteinek monitorozása, az eredmények érvényre juttatása a szolgáltatási rendszerek kialakításánál, szervezésénél. *(A nők érdekében)*

Kultúra (sport) Ágazat:

1. Az Önkormányzat tegyen lépéseket a nők és teljesítményük láthatóvá tételére. *(A nők érdekében)*
2. Kerüljenek kialakításra gyermek játszósarkok a kerületi kulturális- és sportintézményekben (pl.: könyvtárakban, sportlétesítményekben). *(A kisgyermekesek érdekében)*

7.4 Mélyszegénységben élőkre vonatkozó specifikus intézkedések

Városfejlesztési, Városüzemeltetési Ágazatok (Szociális Ágazat bevonásával):

1. Valósuljon meg a kerületi IVS Antiszegregációs Programjában javasolt antiszegregációs beavatkozások végrehajtása.

7.5 Romákra vonatkozó specifikus intézkedések

Szociális Ágazat:

1. A romák tényleges szükségleteire érzékeny, személyre szabott szolgáltatások biztosítása a kerületi közszolgáltató rendszerek működtetésében.

Kultúra (sport) Ágazat:

1. Bővíteni szükséges a roma és a közös történelem és kultúra jelentős személyiségeinek megőrkítését célzó kerületi közterületi elnevezések, emlékhelyek körét.
2. Bővüljön az olyan, cigány gyermekeknek biztosított kerületi művelődési, ismeretadó táborozási lehetőségek köre, amelyek a pihenési, üdülési élmény mellett pótolják az oktatásából hiányzó népismereti elemeket.
3. Fejleszteni kell az ÚCÖ és az Önkormányzat közötti együttműködést a közös program- és szolgáltatásszervezés terén.

7.6 Fogyatékossgal élő, tartósan egészségkárosodott emberekre vonatkozó specifikus intézkedések

Szociális Ágazat:

1. A kerületi szolgáltatások körében a fogyatékos emberek tényleges szükségleteire érzékeny, személyre szabott szolgáltatások biztosítása.
2. A fogyatékos emberek nyílt munkaerőpiacra való visszatérését elősegítő, segítő kísérésre épülő, az önálló munkavégzési és életviteli készségek fejlesztését, a szocializációs hiányosságok pótlását egyaránt célzó foglalkoztatási szolgáltatások fejlesztése.
3. Kerületi szolgáltatási hiányosságok pótlása. A kerületben jelenleg nem működő pszichiátriai betegek nappali ellátása biztosítása. A fogyatékos emberek között a felnőtt autisták nappali elhelyezésének, foglalkoztatásának megoldása.

Oktatási Ágazat:

1. Valósuljon meg a sajátos nevelési igényű gyermekek korai fejlesztését segítő szolgáltatások mennyiségi és minőségi fejlesztése az óvodai ellátáshoz integrált módon.

7.7 Gyermekre, fiatalokra vonatkozó specifikus intézkedések

Szociális Ágazat:

1. A szegregáció által veszélyeztetett területen növekedjen a veszélyeztetett fiatalokat saját környezetükben elérő prevenciós utcai szolgáltatások, segítségnyújtások kapacitása. Az utcai szolgáltatások terjedjenek ki az alapvető testi, egészségügyi, szexuális ismerethiányok pótlására, a szenvedélybetegségekkel kapcsolatos prevencióra és a kriminalizálódás megelőzésére. Bővíljenek és fejlődjenek a fiatalok számára célzottan biztosított felvilágosító utcai és közösségi programok.
2. Fejlődjenek, bővíljenek a kerületi fiatalokhoz drogfogyasztóvá válását megelőző programok.
3. Bővíteni, fejleszteni szükséges a kerületben működő prevenciós gyermekvédelmi szolgáltatásokat.
4. Bővíteni, fejleszteni szükséges a közterületi közösségi tevékenységekhez kapcsolható prevenciós és segítségnyújtó kerületi szolgáltatásokat.

Oktatási Ágazat:

1. Álljon rendelkezésre a kerületben az igényeknek megfelelő számú és területi eloszlású óvodai férőhely.
2. Az önkormányzat az óvodáztatás kapcsán lássa el a továbbiakban is az eddig vállalt többletfeladatait.
3. Az Önkormányzat segítse a kerületi fiatalok diplomaszerezését, különös tekintettel a hátrányos helyzetű fiatalokra.

7.8 Idősekre vonatkozó specifikus intézkedések

Ágazatok feletti intézkedések:

1. A 60+ Program eredményeinek továbbvitele és fejlesztése, újabb, az idősek kulturálódását, sportolását támogató programok valósuljanak meg.
2. Szemléletformáló programokat, kampányokat ajánlott támogatni annak érdekében, hogy a munkaadók az alkalmazásnál a hangsúlyt az idős emberek hasznosítható tapasztalatira, az adott munkakörhöz szükséges kompetenciáik meglétére helyezték.
3. Szakszerű módszertani segítséggel szükséges támogatni az idősödő munkavállalókat befogadó kerületi munkahelyi gyakorlatok kialakítását, minősítő elismerésekkel ösztönözni a forprofit munkaadókat az életkori szükségleteknek és kockázatoknak megfelelő munkakörülmények és szűrési programok kialakítására, az idősödő munkavállalók korszerű

ismeretekhez való hozzáférést célzó továbbképzések szervezésére, valamint a nyugdíjba való átmenetet segítő munkahelyi programok működtetésére.

Szociális Ágazat:

1. Az idős emberek tényleges szükségleteire érzékeny, személyre szabott és helyben segítő speciális szolgáltatások számának növelése a kerületi közszolgáltatásokat biztosító intézményekben.
2. Az idősek esélyeit rontó szolgáltatási hiányosságok csökkentése, az ellátásukhoz szükséges szolgáltatási kapacitások tényleges igényeiknek megfelelő, hosszú távú meghatározása.

Kultúra (sport) Ágazat:

1. Bővüljön azon támogatások, kedvezmények köre, amelyek az izoláció által fokozottan veszélyeztetett idős emberek csoportos közösségi programokban és szolgáltatásokban való részvételét, csoportos színház- és múzeumlátogatásokba való bekapcsolódását ösztönzik.

8. A KERÜLETI ESÉLYEGYENLŐSÉGI PROGRAM BEAVATKOZÁSI AKCIÓTERV 2016-2020-RA KIJELÖLT FELADATAINAK INTÉZKEDÉSI RENDJE

1. Ágazatok feletti intézkedések					
Intézkedések	Feladatok a 2016-2020-ig terjedő időszakra	Érintett célcsoportok	Felelős	Határidő	Forrásoldali címzés
1.1 Minden önkormányzati ágazati stratégiai, vagy cselekvési program esetében, azok elfogadása előtt történjen a horizontális esélyegyenlőségi szempontok alapján felülvizsgálat.	A horizontális esélyegyenlőségi szempontok alapján történő felülvizsgálat.	Összes célcsoport	Jegyző, ágazatvezetők és esélyegyenlőségi munkatárs	A vonatkozó jegyzői utasítás alapján folyamatosan	Nem igényel addicionális forrást
1.2 Az Önkormányzatnak, mint munkaadónak továbbra is fejlesztenie kell a korszerű családbarát és befogadó munkahelyi gyakorlatokat, rendelkeznie kell évente frissített munkahelyi esélyegyenlőségi tervvel. Saját fenntartású intézményrendszere vonatkozásban meg kell határoznia a korszerű családbarát és befogadó munkahelyi gyakorlatok bevezetésének, valamint az évente frissített munkahelyi esélyegyenlőségi tervek elfogadásának kötelezettségét, módszertani támogatással segítenie kell intézményeit a kötelezettségeknek való megfelelésben.	A Polgármesteri Hivatal elfogadott Munkahelyi esélyegyenlőségi tervének rendszeres felülvizsgálata.	Összes célcsoport	Esélyegyenlőségi munkatárs	Folyamatosan	Nem igényel addicionális forrást
	Az Önkormányzat kötelezettségként írja elő minden általa fenntartott intézménynek, hogy az általuk foglalkoztatott létszámtól függetlenül fogadjanak el	Összes célcsoport	Polgármester	2016. december 31.	Nem igényel addicionális forrást

Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Program

2016-2020.

	munkahelyi esélyegyenlőségi tervet, legkésőbb 2020. december 31-ig.				
1.3 Növekedjen azoknak a munkájuk során emberekkel foglalkozó kerületi önkormányzati (vagy fenntartott szervezeténél dolgozó) szakembereknek a száma, akik olyan speciális képzéseken és továbbképzéseken vesznek részt, amely a védett tulajdonságú csoportokba tartozó emberek speciális és összetett szükségleteivel, problémáival kapcsolatos ismereteket adnak.	Védett tulajdonságú csoportokba tartozó emberek speciális és összetett szükségleteivel, problémáival kapcsolatos továbbképzések biztosítása a kerületi önkormányzati intézmények szakembereinek.	Összes célcsoport	Polgármester	Folyamatosan	Költségvetésen belül elkülönített forrás (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2016-2020 évi költségvetésekbe kell évente tervezni.)
1.4 A munka és a magánélet összeegyeztetésének elősegítése érdekében, kedvezmények, támogatások ösztönözzék a rugalmas, atipikus foglalkoztatási formák terjedését, illetve a családbarát munkahelyi modellek kialakítását a kerületi munkaadók körében.	Az Önkormányzat felmérő tanulmány keretében vizsgálja meg, hogy milyen helyi támogatásokkal ösztönözheti a kerületi munkaadókat a védett tulajdonságú emberek foglalkoztatására.	Kisgyermekesek, fogyatékosok, idősek	Polgármester	2017. december 31.	A Családbarát Újbuda Program működtetésére elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a Családbarát Újbuda Program 2017. évi költségvetésébe kell tervezni.)
1.5 Kerületi szolgáltató civil szervezetek bevonásával Újbudai Esélyegyenlőségi Civil Fórum működjön, melynek keretében a civil szervezetek szakemberei megoszthatják egymással és az önkormányzati szakemberekkel a védett tulajdonságú csoportokkal kapcsolatos	Kerületi szolgáltató civil szervezetek bevonásával Újbudai Esélyegyenlőségi Civil Fórum fenntartása.	Összes célcsoport	Polgármester	Folyamatosan	Költségvetésen belül elkülönített forrás (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2016-2020 évi költségvetésekbe kell

Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Program

2016-2020.

ismereteiket, javaslatokat fogalmazhatnak meg adekvát szolgáltatások kialakítására, a kerületi szolgáltatások hatékony összekapcsolására, koordinációjára.					évente tervezni.)
1.6 Bővüljön a kerületi munkaadókat a védett tulajdonságú csoportokba tartozó munkavállalóknak szóló kulturális, sport- és szabadidős programok szervezésére ösztönző eszközök, támogatások köre.	Tanulmány keretében kerüljön megvizsgálásra, hogy milyen támogatásokkal lehetséges ösztönözni a kerületi munkaadókat az általuk foglalkoztatott védett tulajdonságú csoportokba tartozó emberek munkahelyhez kötődő szabadidős programjainak szervezésére.	Összes célcsoport	Polgármester	2018. december 31.	Költségvetésen belül elkülönített forrás (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2017. évi költségvetésbe kell tervezni.)
1.7 A Motiváció Alapítvány felmérési eredményei alapján készüljön és kerüljön megvalósításra egy kerületi középtávú komplex akadálymentesítési intézkedési terv az Önkormányzat tulajdonában álló intézmények vonatkozásában.	Komplex kerületi akadálymentesítési terv készítése az Önkormányzat tulajdonában álló intézmények vonatkozásában.	Összes célcsoport, kiemelten a fogyatékosok és idősek	Polgármester	2017. december 31.	Költségvetésen belül elkülönített forrás (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2017. évi költségvetésbe kell tervezni.)
1.8 Növekedjen a kerületi lakosság érzékenysége a védett tulajdonságú csoportokba tartozók problémái, speciális szükségletei iránt.	Védett tulajdonságú csoportokkal kapcsolatos ismeretadó lakossági médiakampány szervezése a kerületi	Összes célcsoport	Polgármester	2018. december 31.	Költségvetésen belül elkülönített forrás, önkormányzati újság működési költségvetésén belüli forrás. (Az ehhez

Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Program

2016-2020.

	önkormányzati újságra és honlapra építve.				szükséges előirányzatot az önkormányzati újság 2018. évi költségvetésébe kell tervezni.)
1.9 Szakszerű módszertani segítség, esélyegyenlőségi képzések, tanácsadás, ismeretterjesztő anyagok támogassák a befogadó és családbarát kerületi munkahelyi gyakorlatokat kialakítását, az előítéletek oldását.	Kerületi munkaadók számára a védett tulajdonságú csoportok foglalkoztatásával kapcsolatos tájékoztató kampány szervezése, ismeretadó kiadványok terjesztésével, illetve az önkormányzat honlapján keresztül.	Összes célcsoport	Polgármester	2017. december 31.	A Családbarát Újbuda Program működtetésére elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a Családbarát Újbuda Program 2017. évi költségvetésébe kell tervezni.)
1.10 A kerületi munkaadók közvetlen elérésére építő szemléletformáló programokat, kampányokat szükséges indítani annak érdekében, hogy a munkaadók az alkalmazásnál a hangsúlyt a meglévő, ép készségekre, az adott munkakörhöz szükséges kompetenciáik meglétére helyezték.					
1.11 A családbarát program keretében: a nemek közötti családi feladatmegosztás kiegyensúlyozása érdekében, a családoknak szóló, az háztartáson belüli egyensúlyos munkamegosztást ösztönző szemléletformáló kerületi programok, kampányok szervezése.	Családbarát Újbuda Program működtetése.	Kisgyermekesek, különösen: nők	Polgármester	Folyamatosan	A Családbarát Újbuda Program működtetésére elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2016-2020 évi költségvetésbe kell tervezni.)
1.12 A családbarát program keretében: a gyermeknevelés miatt a munkavégzésből hosszabb időre kieső alkalmazottak és a munkáltatók érdemi kapcsolattartását, a munkahelyre teljes értékű munkavállalóként	Tanulmány keretében kerüljön megvizsgálásra, hogy milyen támogatásokkal lehetséges ösztönözni a	Kisgyermekesek, különösen: nők	Polgármester	2017. december 31.	A Családbarát Újbuda Program működtetésére elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a Program

Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Program

2016-2020.

való visszatérésüket aktívan segítő munkahelyi programok szervezését a kerületi munkaadók körében kedvezmények, támogatások ösztönözzék.	munkaadókat a gyermeknevelés miatt a munkavégzésből hosszabb időre kieső alkalmazottakkal való szervezett kapcsolattartásra.				2017. évi költségvetésébe kell betervezni.)
1.13 Gyermekek-játszósarok, gyermekmegőrző, pelenkázó- és szoptatóhelyiség kialakítása az Önkormányzat ügyfélszolgálati területén, valamint azon orvosi rendelőkben, szociális és gyermekjóléti intézményekben ahol erre lehetőség van.	Gyermekek-játszósarok, gyermekmegőrző, pelenkázó- és szoptatóhelyiség kialakítása az Önkormányzat ügyfélszolgálati területén, ahol erre lehetőség van.	Kisgyermekesek	Polgármester	2018. december 31., majd folyamatosan	A Családbarát Újbuda Program működtetésére elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a Program 2018-2020 évi költségvetéseibe, évente kell tervezni.)
1.14 A 60+ Program eredményeinek továbbvitele és fejlesztése, újabb, az idősek kulturálódását, sportolását támogató programok valósuljanak meg.	A 60+ és az 50+ Programok működtetése, folyamatos fejlesztése a kerületi idősek igények megfelelően.	Idősek	Polgármester	Folyamatosan	Költségvetésen belül a 60+ és az 50+ Programok végrehajtására elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2016-2020 évi költségvetésbe, évente kell tervezni.)
1.15 Szemléletformáló programokat, kampányokat ajánlott támogatni annak érdekében, hogy a munkaadók az alkalmazásnál a hangsúlyt az idős emberek hasznosítható tapasztalatira, az adott munkakörhöz szükséges	Kerületi munkaadói kampány végrehajtása.	Idősek	Polgármester	2018. december 31.	Idősügyi kerületi programok költségvetésén belül elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges

kompetenciáik meglétére helyezték.					előirányzatot a programok 2018. évi költségvetésébe kell tervezni.)
1.16 Szakszerű módszertani segítséggel szükséges támogatni az idősödő munkavállalókat befogadó kerületi munkahelyi gyakorlatok kialakítását, minősítő elismerésekkel ösztönözni a forprofit munkaadókat az életkori szükségleteknek és kockázatoknak megfelelő munkakörülmények és szűrési programok kialakítására, az idősödő munkavállalók korszerű ismeretekhez való hozzáférést célzó továbbképzések szervezésére, valamint a nyugdíjba való átmenetet segítő munkahelyi programok működtetésére.					
2. Szociális Ágazatot érintő intézkedések					
2.1 Az idősek esélyeit rontó szolgáltatási hiányosságok csökkentése, az ellátásukhoz szükséges szolgáltatási kapacitások tényleges igényeiknek megfelelő, hosszú távú meghatározása.	Az SZTK felülvizsgálatok keretében kerüljön kiemelt elemzésre, hogy az idősek számára biztosított ellátási kapacitások mennyire fedik le a tényleges kerületi igényeket.	Idősek	Polgármester	Minden SZTK felülvizsgálat alkalmával.	Addicionális forrást nem igényel
2.2 A gyermeküket egyedül nevelő nőket (és férfiakat) segítő, tehermentesítő kerületi szolgáltatások fejlesztése, bővítése.	Egyszülős Klub további működtetése az Újbudai Humán Szolgáltató Központ keretein belül.	Egyedülálló szülők	Polgármester, Újbudai Humán Szolgáltató Központ vezetője	Folyamatosan	Intézményi költségvetésen belül elkülönített forrás. (Az Újbudai Humán Szolgáltató Központ 2016-2020 évi költségvetésébe, évente

					kell tervezni.)
2.3 A szegregáció által veszélyeztetett területen növekedjen a veszélyeztetett fiatalokat saját környezetükben elérő prevenció utcai szolgáltatások, segítségnyújtások kapacitása. Az utcai szolgáltatások terjedjenek ki az alapvető testi, egészségügyi, szexuális ismerethiányok pótlására, a szenvedélybetegségekkel kapcsolatos prevencióra és a kriminalizálódás megelőzésére. Bővüljenek és fejlődjenek a fiatalok számára célzottan biztosított felvilágosító utcai és közösségi programok.	Újbudai Humánszolgáltató Központ Közösségi Tér Programjának megvalósítása.	Gyermekek, fiatalok	Polgármester, az Újbudai Humán Szolgáltató Központ vezetője	Folyamatosan	Intézményi költségvetésen belül elkülönített forrás. (Az Újbudai Humán Szolgáltató Központ 2016-2020 évi költségvetéseibe, évente kell tervezni.)
2.4 Bővíteni, fejleszteni szükséges a kerületben működő prevenció gyermekvédelmi szolgáltatásokat.					
2.5 Bővíteni, fejleszteni szükséges a közterületi közösségi tevékenységekhez kapcsolható prevenció és segítségnyújtó kerületi szolgáltatásokat (pl. védett játszóterek).					
2.6 Szociokulturális szempontból hátrányos helyzetben lévő gyermekek és családjaik segítése innovatív, modellprogram megvalósításával.					
2.7 A fogyatékos emberek között a felnőtt autisták nappali elhelyezésének megoldása.	A fogyatékos emberek között a felnőtt autisták nappali elhelyezésének megoldása.	Fogyatékossgal élő, tartósan egészségkárosodott emberek	Polgármester	2017. december 31.	Költségvetésen belül elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2017-2020 évi

					költségvetésekbe, évente kell tervezni.)
2.8 A kerületben jelenleg nem működő, a pszichiátriai betegek nappali ellátása szolgáltatás biztosítása, fejlesztés folytatása.	A pszichiátriai betegek nappali ellátásának biztosítása.	Fogyatékossgal élő, tartósan egészségkárosodott emberek	Polgármester	2017. december 31., majd folyamatosan	Költségvetésen belül elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2017-2020 évi költségvetésbe, évente kell tervezni.)
2.9 Az idős emberek tényleges szükségleteire érzékeny, személyre szabott és helyben segítő speciális szolgáltatások számának növelése a kerületi közszolgáltatásokat biztosító intézményekben.	Ügyfél elégedettségmérés bevezetése az összes kerületi szociális intézményben.	Idősek	Polgármester, szociális intézmények vezetői	2017. december 31., majd folyamatosan	Önkormányzati és intézményi költségvetéseken belül elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2017-2020 évi önkormányzati és intézményi költségvetésekbe, évente kell tervezni.)
2.10 A kerületi nők speciális szolgáltatási szükségleteinek monitorozása, az eredmények érvényre juttatása a szolgáltatási rendszerek kialakításánál, szervezésénél.		Nők			
2.11 A kisgyermeket nevelők esélyeit rontó szolgáltatási hiányosságok csökkentése.		Kisgyermekesek			
2.12 A romák tényleges szükségleteire érzékeny, személyre szabott szolgáltatások biztosítása a kerületi közszolgáltató rendszerek működtetésében.		Romák			

Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Program

2016-2020.

<p>2.13 A kerületi szolgáltatások körében a fogyatékos emberek tényleges szükségleteire érzékeny, személyre szabott szolgáltatások biztosítása.</p>		<p>Fogyatékossgal élő, tartósan egészségkárosodott emberek</p>			
<p>2.14 Széleskörű szakmai együttműködés kerüljön megvalósításra a kerületi munkaerőpiaci és szociális szolgáltató szervezetek között, valamint a szervezetek és fenntartói között, annak érdekében, hogy a szolgáltatások a védett tulajdonságú csoportokba tartozó emberek szükségleteinek leginkább megfelelő módon működjenek.</p>	<p>Az Újbuda Prizma Szociális Fejlesztési és Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft. vezetője és az Újbudai Humán Szolgáltató Központ készítsen elő részletes együttműködési megállapodás-tervezetet a kerületi munkaerőpiaci és az önkormányzati fenntartású szociális szolgáltató szervezetek közti együttműködések megerősítése érdekében.</p>	<p>Összes célcsoport</p>	<p>Polgármester, az Újbuda Prizma Szociális Fejlesztési és Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft. vezetője, az Újbudai Humán Szolgáltató Központ vezetője</p>	<p>2018. december 31.</p>	<p>Addicionális forrást nem igényel.</p>
<p>2.15 Növekedjen a kerületi szociális ellátórendszerben működő, szociokulturális hiányosságok pótlását is segítő, felzárkóztató modulokat is tartalmazó munkaerőpiaci programokban résztvevő, védett tulajdonságú csoportokba tartozó, tartósan munkanélküli ügyfelek száma.</p>	<p>Az önkormányzati intézményrendszerben működő, szociokulturális hiányosságok pótlását is segítő, felzárkóztató modulokat is tartalmazó munkaerőpiaci programok</p>	<p>Összes célcsoport</p>	<p>Polgármester, az Újbuda Prizma Szociális Fejlesztési és Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft. vezetője, az Újbudai Humán Szolgáltató</p>	<p>2017. december 31., majd folyamatosan</p>	<p>Szervezeti költségvetéseken belüli forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot az Újbuda Prizma és az Újbudai Humán Szolgáltató Központ 2017-2020 évi</p>

Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Program

2016-2020.

	kapacitásának bővítése, új programok indítása.		Központ vezetője		költségvetéseibe, évente kell tervezni.)
2.16 A fogyatékos emberek nyílt munkaerőpiacra való visszatérését elősegítő, segítő kísérésre épülő, az önálló munkavégzési és életviteli készségek fejlesztését, a szocializációs hiányosságok pótlását egyaránt célzó foglalkoztatási szolgáltatások fejlesztése.	Újbuda Prizma Szociális Fejlesztési és Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft. keretein belül az önálló munkavégzési és életviteli készségek fejlesztését, a szocializációs hiányosságok pótlását egyaránt célzó foglalkoztatási szolgáltatások erősítése.	Fogyatékossgal élő, tartósan egészségkárosodott emberek	Polgármester, Újbuda Prizma Szociális Fejlesztési és Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft. vezetője	2017 december 31. majd folyamatosan	Szervezeti költségvetésen belüli forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot az Újbuda Prizma 2017-2020 évi költségvetéseibe, évente kell tervezni.)
	A fogyatékos emberek önálló munkavégzési és életviteli készségének fejlesztését erősítő programokat működtető kerületi, civil szolgáltatók partnerségbe vonása az Újbuda Prizma Nkft.-n keresztül.			Folyamatosan	

<p>2.17 Álljon rendelkezésre a kerületben az igényeknek megfelelő számú és területi eloszlású bölcsődei férőhely.</p>	<p>A bölcsődei férőhelyekkel kapcsolatos igények éves rendszerességű monitorozása, illetve a monitorozás eredményeinek felhasználása a férőhelykapacitás tervezés és kialakítás során.</p>	<p>Kisgyermekesek</p>	<p>Polgármester</p>	<p>2017. december 31., majd folyamatosan</p>	<p>Költségvetésen belül elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2017-2020 évi költségvetésekbe, évente kell tervezni.)</p>
<p>3. Egészségügyi Ágazatot érintő intézkedések</p>					
<p>3.1 A kerületi egészségügyi intézmények befogadó jellege erősödjön, a védett tulajdonságú csoportokba tartozó emberek tájékozódását, adekvát ellátáshoz való hozzáférést segítő speciális támogató szolgáltatások kialakítása révén.</p>	<p>Ügyfél elégedettségmérés fenntartása, fejlesztése és az eredmények rendszeres összesítése (legalább évente) az összes kerületi (közvetlen, vagy közvetett módon önkormányzati fenntartású) egészségügyi intézményben.</p>	<p>Összes célcsoport</p>	<p>Polgármester, egészségügyi intézmények vezetői</p>	<p>Folyamatosan</p>	<p>Addicionális forrást nem igényel</p>

<p>3.2 Kerüljön kidolgozásra az alacsony ingerküszöbű emberek hatékony ellátását, terápia-képességének megőrzését célzó általános kerületi egészségügyi protokoll.</p>	<p>Az alacsony ingerküszöbű emberek hatékony ellátását, terápia-képességének megőrzését célzó általános kerületi egészségügyi protokoll kidolgozása.</p>	<p>Összes célcsoport</p>	<p>Polgármester, egészségügyi intézmények vezetői</p>	<p>2018. december 31.</p>	<p>Költségvetésen belül elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2018. évi költségvetésbe kell tervezni.)</p>
<p>3.3 Növekedjen a kerületben az egyes betegcsoportok által kiemelten veszélyeztetett, védett tulajdonságú csoportokba tartozó emberekhez helybe vitt, mobil szűrési programok száma.</p>	<p>Növekedjen a kiemelten veszélyeztetett, védett tulajdonságú csoportokba tartozó emberekhez helybe vitt, kerületi mobil szűrési programok száma, akár az önkormányzati ellátórendszeren túlnyúló szolgáltató partnerségben is.</p>	<p>Összes célcsoport</p>	<p>Polgármester, egészségügyi intézmények vezetői</p>	<p>2019. december 31., majd folyamatosan</p>	<p>Költségvetésen belül elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2019-2020 évi költségvetésekbe, évente kell tervezni.)</p>
<p>4. Kultúra (sport) Ágazatot érintő intézkedések</p>					
<p>4.1 Az Önkormányzat teygen lépéseket a nők és teljesítményük láthatóvá tételére.</p>	<p>Az Önkormányzat vizsgálja meg annak lehetőségét, hogy milyen eszközöket tud alkalmazni a nők és teljesítményük láthatóvá tételére, és mely területeken tudná ezt megvalósítani.</p>	<p>Nők</p>	<p>Polgármester</p>	<p>2017. december 31.</p>	<p>Addicionális forrást nem igényel</p>

Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Program

2016-2020.

<p>4.2 Bővíteni szükséges a roma és a közös történelem, kultúra jelentős személyiségeinek megőrkítését célzó kerületi elnevezések, emlékhelyek körét.</p>	<p>Az Önkormányzat vizsgálja meg annak lehetőségét, hogy milyen eszközöket tud alkalmazni a roma és a közös történelem, kultúra jelentős személyiségeinek megőrkítésére, és mely területeken tudná ezt megvalósítani.</p>	<p>Romák</p>	<p>Polgármester, ÚCÖ elnöke</p>	<p>2017. december 31.</p>	<p>Addicionális forrást nem igényel</p>
<p>4.3 Fejleszteni kell az ÚCÖ és az Önkormányzat közötti együttműködést, a közös program- és szolgáltatásszervezés terén.</p>	<p>UCÖ és az Önkormányzat együttműködési megállapodásban rögzítse, hogy évente legalább egy roma-magyar közös kulturális, vagy sport programot szervez.</p>	<p>Romák</p>	<p>Polgármester, ÚCÖ elnöke</p>	<p>2020. december 31.</p>	<p>Addicionális forrást nem igényel</p>
<p>4.4 Ösztönözni, támogatni szükséges a fogyatékossgal élő, tartósan egészségkárosodott emberek sporttevékenységét.</p>	<p>Az Önkormányzat mérje fel, hogy milyen lehetőségek vannak a kerületi fogyatékos sportolók ösztöndíj rendszerű támogatására.</p>	<p>Fogyatékossgal élő, tartósan egészségkárosodott emberek</p>	<p>Polgármester</p>	<p>2018. december 31.</p>	<p>Addicionális forrást nem igényel</p>

Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Program

2016-2020.

<p>4.5 Bővüljön azon támogatások, kedvezmények köre, amelyek az izoláció által fokozottan veszélyeztetett idős emberek közösségi programokban és szolgáltatásokban való csoportos részvételét, csoportos színház- és múzeumlátogatásokba való bekapcsolódását ösztönzik.</p>	<p>Az Önkormányzat bővítsé a kerületi idősek számára a kerületi kulturális szolgáltatások igénybe vételére vonatkozó csoportos kedvezményrendszert.</p>	<p>Idősek</p>	<p>Polgármester</p>	<p>2018. december 31., majd folyamatosan</p>	<p>Költségvetésen belül elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2018-2020 évi költségvetésekbe, évente kell tervezni.)</p>
<p>4.6 Kerüljenek kialakításra gyermek-játzsarkok a kerületi kulturális- és sportintézményekben (pl.: könyvtárakban, sportlétesítményekben).</p>	<p>Az Önkormányzat vizsgálja meg, hogy a kerületi közművelődési intézményekben milyen lehetőségek vannak gyermek-játzsarkok kialakítására.</p>	<p>Kisgyermekesek</p>	<p>Polgármester</p>	<p>2018. december 31.</p>	<p>Addicionális forrást nem igényel</p>
<p>4.7 Növekedjen a védett tulajdonságú csoportokba tartozó emberek, kulturális és sporttevékenységekbe való bevonását célzó, ösztönző kerületi programok száma. A kerületi kulturális intézmények is segítsék elő a hátrányos helyzetű és speciális élethelyzetben lévő emberek programjaikon való részvételét, rugalmas programszervezéssel, a résztvételt segítő speciális szolgáltatások kialakításával.</p>	<p>Az Önkormányzat vizsgálja meg annak lehetőségét, hogy milyen eszközökkel tudná ösztönözni a védett tulajdonságú csoportokba tartozó embereket a kerületi kulturális és sporttevékenységekben való részvételre.</p>	<p>Összes célcsoport</p>	<p>Polgármester</p>	<p>2018. december 31.</p>	<p>Addicionális forrást nem igényel</p>

Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Program

2016-2020.

<p>4.8 Növekedjen a kulturális sokszínűséget népszerűsítő, a védett tulajdonságú csoportok közé tartozók, azon belül a nemzetiségek hagyományait, szokásait, kulturális értékeit bemutató, elfogadásukat, megbecsülésüket ösztönző kerületi rendezvények és kulturális programok száma.</p>	<p>Az Önkormányzat vizsgálja meg annak lehetőségét, hogy milyen eszközökkel tudná ösztönözni a kulturális sokszínűséget népszerűsítő kerületi kulturális programok megrendezését.</p>	<p>Összes célcsoport</p>	<p>Polgármester</p>	<p>2018. december 31.</p>	<p>Addicionális forrást nem igényel</p>
<p>4.9 Bővüljön az olyan, cigány gyermekeknek biztosított kerületi művelődési, ismeretadó táborozási lehetőségek köre, amelyek a pihenési, üdülési élmény mellett pótolják az oktatásából hiányzó népismereti elemeket.</p>	<p>A kerületi, cigány gyermekeknek biztosított művelődési, ismeretadó táborozási lehetőségek biztosítása valósuljon meg.</p>	<p>Romák</p>	<p>Polgármester, ÚCÖ elnöke</p>	<p>2017. december 31., majd folyamatosan</p>	<p>ÚCÖ részére támogatási szerződésen keresztül nyújtott addicionális, vagy egyéb önkormányzati támogatásként nyújtott forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot az UCÖ 2017-2020 évi költségvetésébe, évente kell tervezni.)</p>

5. Városfejlesztési Ágazatot érintő intézkedések					
5.1 Erősödjön az önkormányzati ügyfélszolgálati szolgáltatások befogadó jellege, a védett tulajdonságú csoportokba tartozó emberek tájékozódását, adekvát ellátáshoz való hozzáférést segítő speciális támogató szolgáltatások kialakítása révén.	Ügyfél elégedettség-mérés bevezetése az Önkormányzat ügyfélszolgálatán.	Összes célcsoport	Polgármester	2019. december 31.	Költségvetésen belül elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2019-2020 évi költségvetésekbe, évente kell tervezni.)
5.2 Valósuljon meg az Önkormányzat Integrált Városfejlesztési Stratégiájában, illetve Antiszegregációs Tervében javasolt feladatok végrehajtása.	Az Önkormányzat Integrált Városfejlesztési Stratégiájában, illetve Antiszegregációs Tervében javasolt feladatok végrehajtása, ágazat- illetve intézményközi együttműködés keretében: <ul style="list-style-type: none"> Lakhatási problémák kezelése Munkaerő-piaci integráció elősegítése A kerületi fejlesztések szegregációs hatásának kivédésére hozott intézkedések végrehajtása Az antiszegregációs program megvalósításának nyomon követése – monitoring. 	Összes célcsoport, kiemelten a mélyszegénységben élők és a romák	Polgármester	Folyamatosan	Költségvetésen belül elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2016-2020 évi költségvetésekbe, évente kell tervezni.)

6. Oktatási Ágazatot érintő intézkedések					
6.1 Valósuljon meg a sajátos nevelési igényű gyermekek korai fejlesztését segítő szolgáltatások mennyiségi és minőségi fejlesztése az óvodai ellátáshoz integrált módon.	Sajátos nevelési igényű gyermekek korai fejlesztésének igényeknek megfelelő biztosítása a kerületi óvodákban.	Gyermekek, fiatalok	Polgármester	Folyamatosan	Költségvetésen belül elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2016-2020 évi költségvetésekbe, évente kell tervezni.)
6.2 Álljon rendelkezésre a kerületben az igényeknek megfelelő számú és területi eloszlású óvodai férőhely.	Az óvodai férőhelyekkel kapcsolatos igények éves rendszerességű monitorozása, illetve a monitorozás eredményeinek felhasználása a férőhelykapacitás tervezés és kialakítás során.	Gyermekek, fiatalok	Polgármester	Folyamatosan	Költségvetésen belül elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2016-2020 évi költségvetésekbe, évente kell tervezni.)
6.3 Az Önkormányzat az óvodáztatás kapcsán lássa el a továbbiakban is az eddig vállalt többletfeladatait.	Az önkormányzat az óvodákban továbbra is ellátja az alábbi többletfeladatokat: <ul style="list-style-type: none"> • Biztosítja az óvodai gyógytestnevelést • a logopédiai feladatellátást • óvodapszichológusi hálózat működtetését • a 12 órás nyitvatartási időt • egy óvodában az óvodáskorú légúti beteg gyermekek preventív ellátását, 	Gyermekek, fiatalok	Polgármester	Folyamatosan	Költségvetésen belül elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2016-2020 évi költségvetésekbe, évente kell tervezni.)

	<p>szükség szerinti szakellátását</p> <ul style="list-style-type: none"> • az ételallergiás és cukorbeteg gyermekek ellátását. • Az önkormányzat vállalja, hogy a korai fejlesztés támogatása, a kötelező úszásoktatás, a tanulmányi ösztöndíjak és pedagógus kitüntetések továbbra is az önkormányzat önként vállalt feladatai közé tartoznak. 				
6.4 Az Önkormányzat segítse a kerületi fiatalok diplomaszerzését, különös tekintettel a hátrányos helyzetű fiatalokra.	<p>A tanulók felsőoktatási továbbtanulásának segítése érdekében a Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjpályázat keretében kiegészítő támogatás biztosítása a felsőoktatási intézményben tanuló, kerületi illetőségű fiataloknak.</p>	Gyermekek, fiatalok	Polgármester	Folyamatosan	Költségvetésen belül elkülönített forrás. (Az ehhez szükséges előirányzatot a 2016-2020 évi költségvetésekbe, évente kell tervezni.)